25 އަހަރުގެ ކުރިއަރުމާއި ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތައް

(1985-2010)

ޝ. އަތޮޅުމަދަރުސާ

އަހްމަދު ޝަފީޤުގެ މަޝްރޫޢު (ގައިޑެޑް ރިސާރޗް ޕްރޮޖެކްޓް)

މުހައްމަދު ޝަރީފް (6171)

ބެޗްލަރ އޮފް އާރޓްސް އިން ދިވެހި ލެންގުއޭޖް

ފެކަލްޓީ އޮފް އާރޓްސް، މޯލްޑިވްސް ކޮލެޖް އޮފް ހަޔަރ އެޑިޔުކޭޝަން

މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

21 ނޮވެމްބަރ 2010

ސުޕަވައިޒަރ: ޑރ. އަހުމަދު ޒަކިމަނިރު

ފިހުރިސްތު

ސަފްހާ

ޝުކުރު ... iv

ދިރާސާގެ ހުލާސާ (އެބްސްޓްރެކްޓް) ... v

ތާވަލުތަކުގެ ލިސްޓު ... vi

ގްރާފު ތަކުގެ ލިސްޓު ލިސްޓު ... vi

ޗެޕްޓަރ 1 ތައާރަފު ... 1

1.1 ތައާރަފު ... 1

1.2 ދިރާސާކުރެވޭ މައްސަލަ ... 2

1.3 ދިރާސާގެ ސުވާލު ... 2

1.4 ދިރާސާގެ ބޭނުން ... 2

1.5 ދިރާސާއިން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ ލަނޑުދަނޑިތައް ... 3

1.6 ޑެފިނިޝަން އޮފް ޓަރމްސް ... 3

1.7 ލިމިޓޭޝަން އޮފް ދަ ސްޓަޑީ ... 5

ޗެޕްޓަރ 2 ލިޓްރޭޗަރ ރިވިއު ... 6

2.1 ތައާރަފު ... 6

2.2 ސްކޫލްތަކަށް ކުރިއެރުން ލިބުމަށް މަގުފަހިވާ ސަބަބުތައް ... 6

2.3 ފެންވަރު ރަނގަޅު މަދަރުސާއެއްގެ ސިފަތައް ... 9

2.4 ކުރިއަށް މެނޭޖްމެންޓްއަދި ލީޑަރޝިޕްއާ ގުޅުމުކުރުމުގެ އަސާސްތައް ... 11

2.5 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތައުލީމީ ކުރިއެރުންހުރިގޮތް ... 14

2.6 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތައުލީމަށްހުރި ޗެލެންޖުންތައް ... 16

2.7 ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅުމަދަރުސާ ... 17

ޗެޕްޓަރ 3 މެތަޑޮލޮޖީ ... 19

3.1 ރިސާރޗް ޑިޒައިންގެ ބާވަތް ... 19

3.2 ސާމްޕަލްގެ ބަޔާން 19

3.3 ބޭނުންކުރެވިފައިވާ އިންސްޓްރުމަންޓްގެ ބަޔާން 21

3.4 ދިރާސާކުރިގޮތުގެ ބަޔާން 21

3.5 ދިރާސާގެ ވެލިޑިޓީ އަދި ރިލަޔަބިލިޓީގެ ބަޔާން 22

3.6 އެނަލިސިސް ބޭނުންކުރެވުނު ގޮތްތަކުގެ ބަޔާން 22

3.7 އޮބްޖެކްޓިވިޓީ އޮފް ދަ ސްޓަޑީ 23

ޗެޕްޓަރ 4 ހޯދުނު ހޯދުންތައް 24

4.1 އުނގެނުމުގައި ދިނަވަގުތު ހޯދަކުރުމާއި ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަކިވަގުތު ބަޔަދެއް އޮތުން 24

4.2 މުވައްޒަފުންގެ މަޤާމަން އަދި ބަދަލުތަކާއި ޕްރޮފެޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް 28

4.3 މުވައްޒަފުންނާއި އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުގެ ގުޅުން 29

4.4 ނާޒިރުންގެ ލީޑަރޝިޕް 31

4.5 ވަސީލަތްތައް ތަރައްޤީވެ ކުރިއެރުން 32

4.6 ބެލެނިވެރިންގެ ރިއްސާ 34

4.7 އިމްތިޙާނު ތަރައްޤީއަށް އަދި ކުރިއެރުން 36

4.8 އިމާރާތުގެ ދަތިކަން 37

4.9 ރަނގަޅުކަން މަދަރުސާގެ ޒަޢާމަތުގައި އިސްތިޤްރާރުކުރުން 37

4.10 ލީޑް އިސްނަހަތްތަކަށް މަދުވުން 38

4.11 މަދަރުސާގައި ޓާފްވެލް ނުހުރެވުން 38

ޗެޕްޓަރ 5 ޑިސްކަޝަން 39

5.1 ދިރާސާކުރި ގޮތުގެ ޚުލާޞާ 39

5.2 ދިރާސާގެ ނަތީޖާ 40

5.3 އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުން 40

5.4 ލީޑަރޝިޕްގެ ތަރައްޤީ 43

5.5 އިމްތިޙާނު ތަރައްޤީ 44

5.6 އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުން 45

5.7 ލީޑަރޝިޕް 45

5.8 އިމްތިޙާނީ ގޮތުން 46

ޗެޕްޓަރ 6 ނިންމުން 47

6.1 ނިންމުމުގެ ޚުލާޞާ 47

6.2 ރެކޮމެންޑޭޝަން 49

ޖަދުވަލު ތަކުގެ ލިސްޓު 50

ހަވާލާ ލިސްޓު 52

ޝުކުރު

މި ދިރާސާއަކީ، މޯލްޑިވްސް ކޮލެޖް އޮފް ހަޔަރ އެޑިޔުކޭޝަންގެ ފެކަލްޓީ އޮފް އާޓްސްއިން 2008 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2010 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް، ހިންގުނު ބެޗްލަރ އޮފް އާރޓްސް ދިވެހި ލެންގުއޭޖް ކޯހުގެ 4 ވަނަ ބައިގެ ތަރު ސެމިސްޓަރގައި ކޯސްގެ ބައިވެރިޔަކު ވަކިން ހަދަންޖެހޭ ދިރާސާ އެކެވެ. މި ދިރާސާ ކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި އެހީތެރި ވެދެއްވި ފަރާތްތަކަށް ފާހަގަކޮށް ދެންނެވުމަކީ، މި މަސައްކަތަށް އިތުރު ފުރިހަމަ ކަމެއް ލިބިދެއްވުން ކަމެކެވެ.

މިގޮތުން ކޮންމެ ހުރިހާ ކަމެއްގައި، އެންމެ އިސްވެރިޔަކަށް ވާނީ ، ގަދަ ކީރިތި ވަންތަ މާތްالله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއެވެ. އެކަލާނގެއަށް ފުރިހަމަ ސިއްރާއި ފާޅުގައްޔާއި، މިއަދާ ހަމައަށް، ތިން އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތުން ފުރިހަމަ ކުރެވޭ މި ޑިގްރީ ކޯހުގެ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކާއި، މިމަސައްކަތް ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ތައުފީޤު ދެއްވި މަދަދު އިލާހަށް. އެހެންކަމުން މާތް ޤުދުރަތާއި ބާރުވެރިކަމުގައި ފުރިހަމަ އާދަމްގެއިވެސް ހިޔާލުކުރަން އަލުގެ ކުރީއްވި ހުރިހާ الله އަށް ހަމްދާއި ޝުކުރު ކުރަމެވެ.

ހަމައެހެންމެ މިމަސައްކަތް ސުޕަވައިޒް ކޮށްދެއްވައި ، މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތާއި، މަސައްކަތް ކުރާނެ ގޮތުގެ އިރުޝާދު ދެއްވި ޑޮކްޓަރ އަހްމަދު އިބްރާހީމަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ. އަދި މިމަސައްކަތަށް ވަނީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެއްވި އަދިވެސް އަޑުގެ އަސްލު ، މުޙައްމަދު އިބްރާހީމަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ.

ހަމަ މިހާރުގައި، މިމަސައްކަތުގެ ބޭނުމާ މައުލޫމާތު ހޯދުމުގައި ގޮތުން ހަރުދަށް ދަންނަވާލާއިރު، ބަސްދީގެން ދުވަސްތަކުގައި ތަފާތު އަމަލުތައް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި އެހީތެރިކަމާއި ވެދެއްވި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ.

ހަމައެފަދައިން މިދިރާސާ ކާމިޔާބު ކަމާއެކު ، ނިންމުމަށް ފެކަލްޓީ އޮފް އާރޓްސް އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން ވެދެއްވި އެކުވެރިއެދުމަކަށް، ޝުކުރުވެރިވާ ބަހާއި ޝުކުރުގެ މިހާތާ ކުރަންތަކެއްވެ.

މުޅިދިރާސާގެ ހުލާޞާ (އެބްސްޓްރެކްޓް)

މިއީ ފާތުވި ދިހަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި، ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް، ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުމާއި، ކުރިއެރުން ލިބިފައިވާ ގޮތްތަކާއި، ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތައް ދެނެގަތުމަށް ކުރި ދިރާސާއެކެވެ. މިދިރާސާގައި ތަފާތު ތިންދާއިރާއަކުން ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތަކާއި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތަކަށް ބަލާލެވިފައި ވާނެއެވެ. އެގޮތުން ދާއިރާއަކީ އުނގެނުމާއި އުނގަންނައި ދިނުމާއި މެނޭޖުމަންޓާއި އުމުރާނިއްޔަތެވެ.

މި ދިރާސާއިން ދެއްކި ގޮތުގައި، އުނގެނުމާއި އުނގަންނައި ދިނުން ހާލަތު ފުރުޅު ސިއްރަކީ، މަދު ބަޖެޓާއި އިންތިޒާމާއި، އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތަކެއް ލިބުމާއި، ކަމަށް ޤާބިލު މުދައްރިސުން ލިބުމެވެ.

މެނޭޖުމަންޓުގެ ތަރައްޤީގެ ސިއްރަކީ މެނޭޖުމަންޓުގެ އެއް ބައިވެރި ކަމަށްވާ، ނާޒިރުގެ ލީޑަރޝިޕެވެ. މިގޮތުން މިހެން ބުނާ ކުރުމަށް ދެއްވި އަހަރެންމީހުންނާއި، އިދާރީ ގޮތުން ގެންނަވާ ހަށި ބަދަލުތަކެވެ. އަދި ބިލް ވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި މަދަރުސާގެ އެންމެހާ މުވައްޒަފުން މެނޭޖުމަންޓާއި ގުޅިގެން އުޅުނީ ކަމާއި އެއްބައި ވެރިކޮށް ކަމުގައި، މަސައްކަތް ކުރިކަމީ، އަދިވެސް ލިބިގެން ދިޔުމުގެ އެންމެ ބޮޑު ސިއްރުތަކަކީ މި ދިރާސާއިން ދައްކާއެވެ.

އިމާރާތީ ތަރައްޤީއަށް ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރު، ފަސޭހަކާރު ރަށުގެ އިމާރާތްތަކުން ފުރުޞަތު ޕީ.ޓީ.އޭ މަދަރުސާގައި އުނގަންނައި ދިނުމަށް ބޭނުމި، އިންޓަރ ނެޓް ކަފާރާ ރަށު ފަރާތް، ސްކޫލު ބަހާ ފަރާތުގެ އިންޓަރނެޓް، ސައިންސް ލެބާއި ކޮމްޕިއުޓަރ ލެބާއި ތަމްރީނު ހޯލް ބިނާ ކުރެވިފައި ވެއެވެ. މިއީ އިމާރާތީ ގޮތުން މަދަރުސާ އަށް ލިބިގެން ދިޔަ ބަރަކާތު ކުރިއެރުންތަކެވެ. މިކަމުގެ ނަތީޖާގެ ގޮތުގައި، މަދަރުސާގެ މުވައްޒަފުންނާއި ދަރިވަރުން ހޯއްދަވަ ގޮތްއެބައި ބޭނުންކުރިން ގެ މަސްލަހަތު ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ކޮންމެހެން ޖެހެއެވެ.

އެއްވެސް މަދަރުސާ އަކީ، ހުރިހާ ކަމެއް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި، ހަމަޖެހި ތަރުތީބު ވެފައިވާ ތަނެއް ނޫނެވެ. މިކަން ދިރާސާ ހިން އެނގި ހެމަވާ ގޮތުގައި، އުނގަންނައި ދިނުމަށް ޓެކް އެއްބައިވަރަކަށް، އިމާރާތީގެ ދާއިރާކަށް. އަދި މެނޭޖްމަންޓަށް ލިބެންވާ އިނގިރޭސި ލިބޭ މިންވަރު މަދުވެފައެވެ.

އަދި މި ދިރާސާ ހެދުމަށް ވަނީ ، ކޮލިޓޭޓިވް ފިނޮމިނޮލޮޖީގެ ދަށުން، ކޭސް ސްޓަޑީގެ ގޮތުގެ ބޭނުން ކުރެވިގެންނެވެ. މި ދިރާސާ ހެދުމުގައި ކޮލިޓޭޓިވް ގޮތަށް އިންޓަވިއުތައް ބޭނުން ކުރި، މި ދިރާސާއަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ހޯދީ ބެލުން ލިބުނީ މި ގޮތަށް ބޭނުން ކޮށްގެން ކަމަށް ވާތީއެވެ. ދިރާސާ އަށް ގޮތް އެއްކައްޗަށްގެނީ ބޭނުން ކޮށްފައި ވާނީ، އިންޓަވިއު އާއި ޑޮކިއުމަންޓުތަކުން ލިބުނު މައުލޫމާތެވެ.

ޖަދުވަލުތަކުގެ ލިސްޓު

ސަފުހާ

ޖަދުވަލު 1. (ހ): 1927 ން 1978 އާއި ހަމައަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓު ކުރިއެރުން.. 15

ޖަދުވަލު 2. (ށ): ޓީސީއީ އެޑްވާންސްގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކާމިޔާބީތައް ހޯދި ދަރިވަރުން 2005-2009.................................. 27

ޖަދުވަލު 3. (ނ): ޖީސީއީ އޭލެވެލް ބޯޑްޝީޓްގައި ހިމެނުނު ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ ދަރިވަރުން 27

ޖަދުވަލު 4. (ރ): އެކިއަހަރުތަކުގެ މެޓްރިކްލޭޝަންގައި އިސްކޫލް ހަރަކާތްތަކުގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ ފޯރަމްތައް............ 32

ޖަދުވަލު 5. (ބ): އުނގަންނައި ދިނުމަށް ބާނާއަމަ ތ.އަތޮޅުގެ ކުރިއެރުން (2009- 1987).......... 34

ގްރާފު ތަކުގެ ލިސްޓު

ސަފުހާ

ގްރާފު 1. (ހ): ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ އާޓީއޭ ސްކޫލްގެ ކުރިއެރުން (2003-2009) 26

ޗެޕްޓަރު 1

ތައާރަފުގެ ބައި

1.1. ތައާރަފު

އަންނަން އޮތް ޖީލުތަކުގެ މުސްތަޤްބަލް އުޖާލާކުރުމަށް ބަލައި ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތުތައް ، ތަނަވަސް ކޮށްދިނުމަކީ ސަރުކާރާއި އާންމުރައްޔިތުންގެ ކޮނޑުގައި އޮޅިގެންވާ ވަރަށް މުހިއްމު ޒިންމާއެއްކަން ކަނޑައެޅެވެ . މިގޮތުން ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ހިސާބެއްގައި ތައުލީމު ހޯދައިދިނުމުގެ މަޤްޞަދުގައި، އަތޮޅު ޕްރައިމަރީ ސްކޫލުގެ ނަމުގައި ކޮންމެއަތޮޅެއްގައި މަދަރުސާއެއް ސަރުކާރުން ޤާއިމް ކުރެއްވިއެވެ. އަބްދުﷲ ޝަމީމް (2008) ހަމަކަށަވަރުކޮށްދޭ ގޮތުގައި، މިޕްރޮގްރާމުގެ ދަށުން، ކޮލެޖުތަކުގައި ހުޅުވުން އަތޮޅު ޕްރައިމަރީ ސްކޫލް އެންމެފުރަތަމަ ޤާއިމްކުރެވުނީ 3 އޮކްޓޫބަރު 1979ގައި ބ. ތުޅާދޫގައެވެ. ނަމަވެސް 10 ޑިސެމްބަރ 1984ގައި މިދަންނަވާ އަތޮޅުޕްރައިމަރީ ސްކޫލް ބ. ގޮއިދޫއަށް ބަދަލުކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން އެމަދަރުސާގެ ނަމަކީ ބ.އަތޮޅު މަދަރުސާއެވެ. މިމަދަރުސާއަކީ ޖަޕާނުގެ ހިލޭއެހީގެ ދަށުން، ދިވެހިސަރުކާރުން ހިންގާ، "އަތޮޅު މަދަރުސާގެ މަޝްރޫޢު" ގައި ހިމެނޭ، މަދަރުސާއެކެވެ. މަދަރުސާ އިމާރާތް ކުރުމުގެ މަސައްކަތް، ކުރެވުނީ، ޖަޕާނުގެ ކޮންސްޓްރަކްޝަންކުންފުންޏެއްގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ކަމުގައިވިޔަސް، މަސައްކަތްތަކުގައި އަމަލީގޮތުން މަސައްކަތްކޮށްދިނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނެވެ. މިމަދަރުސާ ވުޖޫދަށް އައުމުން ދިރާސީ ދިވެހިދަރިން އަދި ހާއްސަކޮށް ކުރިއަށްޓަކާ ތަޢުލީމީ ފުރުޞަތު ވަރަށް ބޮޑު ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތުތަކެއް ލިބުނެވެ.

މިދިރާސާ ކުރުމުގައި ބަލައިލާނީ ކުރިމަތިލި އަތޮޅު މަދަރުސާ ހުޅުވިގެން ، މިދި 25 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި، އެމަދަރުސާއަށް ތަޢުލީމު ދިން ދާއިރާއަކުން ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތަކާއި ދިމާވެފައިވާ ގޮންޖެހުންތަކުގެ މައްސަލަތަކެވެ. މިގޮތުތެރޭގައި ހިމަނައިދޭނީ ހިއްސާކުރަން އަހުލުވެރިވާ ބަދަލުތަކާއި، ހިންގުމުގެ ދާއިރާއަން އަހުލުވެރިވާ ކުރިއެރުމާއި، އުމުރާނީ ގޮތުން އަހުލުވެރިވާ ތަރައްގީގެ މައްސަލަ ބަދަލުވިފައި ވާނެއެވެ. އަދިހަމަ މިއާއެކު

މިދަންނަވާދިޔަ ތިން ދާއިރާއަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށްފޯކަސް ރިއާޔަތްކުރެވިފައިވާނެއެވެ.

1.2. ދިރާސާކުރެވޭ މައްސަލަ

1985 ން ފެށިގެން 2010 ފެބްރުއަރީ 22 ގެ ނިޔަލަށް މި ފާއިތުވެގެންދިޔަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ތަޢުލީމާއި ހަސީނުން ގޮތްގޮތުން، ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް ކުރިއެރުންތަކެއް ގެނައުމަށް ބޭނުންތަކުގައި ވިސްނުމެއް އެކަށީގެން އިތުރުވެގެން މިހާތަނަށް ދިރާސާ ކުރެވިފައެއް ނުވެއެވެ. ވީމާ ، އިދާރީ ގޮތުން މުއައްސަސާ ހިންގުމުގައި ފެންވަރު ދަށްވާ މިފަދަ ދިރާސާއަކަށް ވަނީ ވަރަށް މުހިންމުވެގެން ބޭނުންވެފައެވެ. އެހެންކަމުން އުމުރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާ ދަރިވަރުންނަށް މިސްރާބުގައި ހާސިލްކުރެވިފައިވާ ފެންވަރުދަށްވާތީ، އެކަމުގެ ހަރުދަނާކަމަކީ ކޮބައިތޯ ބަލައި ދެނެގަތުމަކީ މިދިރާސާކުރެވޭ މައްސަލައިގެ އަސްލު މުހިއްމު އެއްބޭނުމެވެ.

1.3. ދިރާސާގެ ސުވާލު

މިދިރާސާގެ ސުވާލަކީ ފާއިތު ވީ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅުމަދަރުސާއަށް، އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުމާ، ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތަކަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ މިއެވެ.

1.4. ދިރާސާގެ ބޭނުން

މިދިރާސާގެ އަސްލު ބޭނުން މަޤްޞަދަކީ 1985 ފެބްރުއަރީ 22 ން 2010 ފެބްރުއަރީ 22 އަށް ފާއިތުވި 25 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުމާ، އެކަމަށް ކުރިއެރުން ލިބިފައިވާ ގޮތްތަކާއި، ކުރިއެރުންލިބިފައިވާ ގޮތްތަކާއި، އެޅޭސަބަބުތަކާއި، އަދި އައިސްފައިވާ ބަދަލުތަކާއި، އެކަމަށް ހުރިހާ ފަރާތްތަކާއި ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތައް ދެނެގަތުމެވެ.

މިގޮތުން އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުމާއި އަދި އިދާރީ ގޮތުންނާއި އިޖްތިމާޢީ ގޮތުން ، މިހާރު މަދަރުސާއަށް ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުމާއި، ދިމާވެފައިހުރި ތަޢުލީމީ އެހެނިހެން ދަތިތަކާއި ހުރަސްތަކެއް އެޅުވިދާނެކަމުގެ މިދިރާސާގެ ދުވަހުގެ ތަޖުރިބާތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންކަމެވެ.

1.5 ދިރާސާއިން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ ލަނޑުދަނޑިތައް

(ހ). ވޯޓުފުދިއަ 25 އަހަރުގެތެރޭގައި ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާގެ ތައުލީމީ ހާލަތު އޮތްގޮތާއި، ކުރިއަރަމުން އައިސްފައިވާ ގޮތްތަކާއި، އެކަމަށް ކުރެވުނުމަސައްކަތްތަކާއި، ދިމާވި ހުރަސްތަކާއި ގޮންޖެހުންތަކާ ދިމާލުން.

(ށ). ވޯޓުފުދިއަ ތަރައްގީ، ތަރުގެ ތައުލީމާބެހޭގޮތުން، މިފަދަ ދިރާސާއެއް ކުރެވިފައި ނުވާތީއާ، މިފަދަ މައުލޫމާތު ތަރިކަށްޖެހުމަ ތަރުކުރުމަށް ފަހިކުރުން.

(ނ). ތައުލީމީ ހަރަކާތްތައް ދިރާސާކުރުމުގައި ބަލަން ވެފައިވާ ޒުވާބިނާކުރުމުގެ އަޝަރަ، އެކަން ހޯދުން.

(ރ). ތަރުގެ ތައުލީމީ ތަރައްގީ ދިރާސާކުރާ ފަރާތްތަކަށް، މިރިޕޯޓުގެ ސަފުހާތަކުން، ފެށިފަސްޓަރަކުން ލިޔެބެއިދިނުން.

(ބ). ތަރުގެ ތައުލީމާ ބެހޭގޮތުން ފުރިހަމަފައިވާ ހަރުފުތަކެއް ބެހެއްޓުމަކަށް އަޑުންފިލުވައި ދިނުން.

(ޅ). އިސްލާހީއާއިން ފެށިގެން، އެކިފަރާތްތަކުން މުވައްޒަފުންނާއި، ދަރިވަރުންނާއި، މުދައްރިސުން އަދި ބެލެނިވެރިންނާއި، އެހީތެރިވެ ފަރާތްތަކުން މިކަންތައްތައް ހާސިލުކުރުމަށް ގެނައި ގެޔަރަ ކުރި މަސައްކަތްތަކާއި ބަދަލުތައް ބަޔާން ކުރުމާ ލިޔުމުގެ އަޑުންދީ ދިނުން.

1.6 ޕްރިސެޕަން އޮފް ދި ޕްރޮޖެކްޓް

ދިރާސާގައި ބޭނުންކުރާ ބައެއް މުހިއްމު ލަފުޒުތަކުގެ މާނަ

1.6.1 ވޯޓުފުދިއަ 25 އަހަރު

22 ފެބުރުއަރީ 1985 ން ފެށިގެން، 22 ފެބުރުއަރީ 2010 ގެ ނިޔަލަށް ވޯޓުފުދިއަ 25 އަހަރުދުވަސްވެ. އެއީ ތ.އަތޮޅު ގުރައުންޑުގައި ޖަމާވި ސަރުކާރުގެ ހިލޭއަރިގެ ދަރުސް، މަދަރުސާއެއް އިމާރާތްކުރުވި، ކޮލިމަޅި އަތޮޅު މަދަރުސާގެ ނަމުގައި މަދަރުސާ ހިނގަންފެށި ދުވަހުން ފެށިގެން މި ވޯޓުފުދިއަ 25 އަހަރުގެ މުއްދަތަށެވެ.

1.6.2 ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅު މަދަރުސާ

މިހާރުބަ ނަމުގެ މާނައަކީ، ތ. އަތޮޅުގެ ނިސްބަތްވާ ތ.އަތޮޅުގެރަށްތަކުގައި ސަރުކާރުން އުފައްދާފައިވާ މަދަރުސާއެވެ.

1.6.3 އައިސްކަރިވާ ކުރިއެރުން

މިތަނުގެ މާނައަކީ މަދަރުސާ އުފެދުނީއްސުރެ، އެއް އަހަރުން އަނެއް އަހަރަށް، ލިބެމުންދިޔަ ކުރިއެރުން ވެއެވެ. ޓާގެޓްތަކާއި ދަރިވަރުންގެ އުނގެނުމާއި، ވިސްނުމާއި ހުނަރާއި، މަޢުލޫމާތުގެ ނަތީޖާއަށް ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތަކާއި، މުދައްރިސުންގެ އުނގެނުމާއިދިޔުމާ، ފަންނީ ހުނަރުތަކާއި، ޓީޗިންގާއި ތަޖުރިބާތަކަށް، އައިސްކަރިވާ ކުރިއެރުންތައް ހިމެނެއެވެ. އަދި ހަމައެއާއެކު ، އިދާރީގޮތުން ސްކޫލުގެ އިމާރާތްތަކާއި ވަސީލަތްތަކަށް ލިބޭފަދަ ކުރިއެރުންތައްވެސް ހިމެނެއެވެ.

1.6.4 ގޮންޖެހުންތައް

ގޮންޖެހުންތައް މާނަކުރެވިފައި އެވަނީ، ސްކޫލްގެ ތަރައްޤީއަށް ގާބިލުކުރުމަށް ކުރެވިގެންދިޔަ މަސައްކަތްތަކުގައި، ދިމާވި ހުރަސްތަކާއި، އެކަމަށް ގަދައަޅައިކަމު މަސައްކަތްތަކާއެކު، އެ ހުރަސްތައް ގާބިލުކުރުމުގައި އުފުލަންޖެހުނު ބުރަތަކާއި ، އިހްސާސްކުރަންޖެހުނު ހިތްހަމަނުޖެހުންތަކާއި، ދަތިއުނދަގޫ ކަންތައްތަކެވެ.

1.7 ލިމިޓޭޝަން އޮފް ދަ ސްޓަޑީ

މިދިރާސާ ހެދުމުގެ މަސައްކަތުގައި ދަތި އުނދަގޫ ވަރަށްގިނަ ކަންކަމާ ކުރިމަތިލާން ޖެހުނެވެ. އެކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

(ހ). ދިރާސާއަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ލިބޭފަދަ ލިޔުންތައް ހިމެނޭ ފޮތް މަޖައްލާ ޖަރީދާ ނޫސްފަދަ ތަކެތި ދިވެހި ބަހުން ހުންނަނަމަވެސް މަދުވުމާއި އެތަކެތި ލިބެން ދަތިވުން.

(ށ). ވަގުތުގެ ދިރާސާއެއް ހެދުމަށް އެކަށީގެންވާފަދަ ފުރުސަތު ތަނަވަސްކަން ނުލިބުން. ނުވަތަ ބަޖެޓެއް ނުލިބުން.

(ނ) ވަގުތުގެ ފުރުސަތުތަކާއި ދިރާސާއަށް ހެދުމަށް އެކަށީގެންވާފަދަ މުއްދަތެއް މިދިރާސާ ހެދުމަށް ލިބިފައި ނުވުން.

(ރ) ރާއްޖޭގައި އިލްމީ ދިރާސާ ހެއްދެވުމަށް ލިޔުއްވާފައިވާ ބޭނުންތެރި މަޢުލޫމާތު ފަދަ ފޮތްތައް ކުޑަކަމާއި މިފަދަ ފަންނުވެރިން ކުޑަވާ ލިޔުންތެރިން ތިއްބަވާ ބޭނުންތެރި އަދިވެސް ވަކި ހާލަތެއް ދަތިކަމާއި ހަމަ ފަހަރު އެބޭފުޅުންނަށް ވަގުތު ނުލިބުން.

(ބ) މިދިރާސާ ކުރެވުނީ ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ މަދުރަސާތަކުން ކަނޑައެޅިފައި ، އެމަދަރުސާތަކާ ގުޅިގެން ޝަރީޢަތުގެ އުޞޫލުގެ ފުރުބަޔާ ނުލިބިއްޔާ ސަރުކާރުން ފަހަރެއް ތިޔަހަކުރެވެން ޖެހުނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަން މާލޭގައި ހުރުމުން ކަމަށްވާތީއެވެ.

(ޅ) ދިރާސާ ކުރުވުން މަދަރުސާގައި މަސައްކަތް ކުރާތީ އެކި ދައުރުގެ ހަރަކާ ވެރިންނާއި އިންޓަރވިއު ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ނުލިބުން.

(ކ) ތަންގެ މުހިންމު ލިޔުއްވުންތައް އެނގުމު ފުރަތަމަ ގޮތުގައި ރައްކާތެރިކޮށް ބެލެހެއްޓުމަކީ ނުވުން.

ޗެޕްޓަރ 2

ލިޓްރެޗަރ ރިވިއު

2.1 ތައާރަފު

ސޯޝަލްމީޑިއާގެ ކުރިއެރުމާއެކު، ތަފާތު އުމުރުފުރާގެ މީހުން ބޭނުންކުރެއެވެ. މިގޮތުން ތައުލީމުދިނުމުގައި އުނގެނުމުގެ މެނޭޖްމަންޓް އަދާކުރާ ދައުރާއި، ދުވަހު ތައުލީމުގެ ފެންވަރު މަތިވުމަށް ހަމަގައިމުވެސް މަދަރުސީ ތައުލީމުގެ ކުރިއެރުން ދައުލަތައިރު ވަރަށް   މުހިއްމު ދައުރެއްބޭނުވެ. މީގެއިތުރަށް އިޤްތިޞާދީ އަދި އުމުރާނީ ކުރިއެރުމާއި އިންސާނީ މުޖުތަމައު ދިރިއުޅުމަށް ސޯޝަލްމީޑިއާގެ ހިއްސާ ކުރިއެރުމަށް މަސައްކަތްކުރާ ކަންތައްތައް ހާމަވެ . މިލިޓްރެޗަރ ރިވިއުގައި ބަޔާންކޮށް، ސޯޝަލްމީޑިއާގެ ކުރިއެރުމާއި އަދި ޓެކްނޮލޮޖީއާއި އޭގެ ސަބަބުތަކާއި ބަދަލުތައް، ތައުލީމީ މާހައުލުން މިގޮތުގެ ހާމަކުރާ ތަފާތު ދިރާސާތަކުގައި ހާމަކޮށްދީފައިވާ ވަރަށްބޮޑަށް ހާމަކޮށްދެއެވެ. މިގޮތުން ސޯޝަލްމީޑިއާއަށް ކުރިއެރުން ލިބުމަށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަޤާފަތްތަކާއި، ފެންވަރު ރަނގަޅު މަދަރުސާގެ ސިޔާސަތައި، ކުލިއާބު ދެމެހެއްޓުމުގައި ލިޔަންތެރިކަމާ ޤާއިމު ވުމުގެ އަސާސްތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ތައުލީމު ދާއިރާ ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތަކާ ދާއިރާގެ އިސްރަށް، ކޮލެޖުތައް އަދި މަދަރުސާގެ އޮނިގަނޑު މިހާރުގެ މުއައްސަސާ ބަދަލުވެފައިވަނީއެވެ. އަދި މިއިންވެސް ހޯދުންތަކަށް ފަށާލިބިގެންދިޔަ ބަދަލުވެފައިވަނީއެވެ.

2.2 ސޯޝަލްމީޑިއާއަށް ކުރިއެރުން ލިބުމަށް މުޖުތަމަޢު ސަޤާފަތް

ސޯޝަލްމީޑިއާ ކުރިއެރުމުގެ މައިގަނޑު ސިފަތަކީ ، ތައުލީމީ ކަންކަން ފަދަ އުސޫލުތަކުގެ މަތިން ބަދަލުވެއެވެ ގެނެއުމެވެ. މިފަދަ ބަދަލުވުމުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ނިޒާމަށް ހުރިބަދަލުތަކާއި އަންނަނީ ޖައްސައެވެ. އަދި ސޯޝަލްމީޑިއާގެ ކުރިއެރުން ބޭނުންކުރެވޭ ސޯޝަލް ކަންކަން ބަދަލުގެނައުމަށް އާ ސޯޝަލްކަން ފާހަގަކަން ލިބިފައިވާ މިންވަރުގެ މައްސަލަ. މި ފާހަގަކަން ހުރި ފަރާތްތަކުގެ ހުރި ހަރުދަނާކަމުގެ މައްސަލަ ބިނާކުރެވެ. އެއިންސާނީ (1999) ދާހަގަކަމާ ގޮތުގައި، ތަފާތު ގިނަ ސޯޝަލްމީޑިއާ ބަދަލުތަކާ އިރު، ކުރިއެރުން ހާމަކޮށް ކުރުމަށް، ބޭނުންވާ ސަރުކާރުތަކާ އެކަށީގެން. މިގޮތުން ބަދަލުތައް މުޖުތަމަޢުގެ ހަރުދަނާކަމަށް، ޤައުމުގެ ތަރައްޤީ، ޚާއްޞަ

ގެންނަ އިސްލާހުތަކާއި، އުނގަންނައިދިނުމާއި އުނގެނުމަށް މުދަރިސުންނާއި އަހައްމިއްޔަތާއި، ސްޓާފުން ކުރިއެރުވުމަށާއި ތަމްރީން ދިނުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤަޞްދާއި، ނިންމުންތައް ނިންމުމަށާއި އަމާޒު ކަނޑައެޅުމުގައި، ޕްރޮފެޝަނަލް ސަރަޙައްދެއް ބެލުމާއި، މުވައްޒަފުންގެ ގްރޫޕްތަކުގެ ފުރުޞަތާއި، ސްޓާފް ކޮމިއުނިޓީގެ ފުރުޞަތު ބެލުމާއި އިޖްތިމާޢީ، އަދި ސްކޫލްގައި ހިންގާފައިވާ ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭ ގައި ހިއްސާކުރަން ބަހައްޓާ ކުރުމަށް ފަރުވާތެރިވެ ތަޢާރަފް ކުރުމެވެ.

ސްކޫލްގެ އިންސްޓްރަކްޝަނަލް ލީޑަރޝިޕް، ސްކޫލްތަކުގެ ކުރިއެރުމަށް މިންވަރުގެ ބޮޑު ބައެއް ގެންނާނެއެވެ. މިތަފާތުތައް އަންނަނިވި ކޯހުގެ ސްކޫލްތަކުގައި ހުންނަ ހަރަކާތްތެރި ތަރުތީބުގެ ސަރަޙައްދަށްވެއެވެ. މިސާލަކަށް، ސްކޫލްތަކުގައި އާކޮންމެއާއި ދިރާސާކުރުމުގެ ތިބާވަތްތަކުގެ ސްކޫލްތަކަށް، އެސްކޫލްތަކަކީ އަސްލު ބަދަލު ބަދަލުތަކެއް އިޖާބީ ބަދަލުތަކެކެވެ. ސްޓީވަންސަން (2000) ހާމަކުރައްވާ ގޮތުގައި ރަނގަޅު ސްކޫލް ކުރިއެރުވުމަކީ ބޭނުންތެރި، އެސްކޫލްތަކުގައި އެކު ސްޓާފުން، ބަދަލަށް ތަރުޖަމާ. މިގޮތުން އާ ކަސްރަތްތަކާއި ގެނައުމުގެ ހުށަހެޅުން ހުރިހާ ސްކޫލްތަކުން ބަދަލުތައް ގެނައުމުގެ ހުށަހެޅުން ހުރިހާނަމެވެ. މިފަދަ ހުށަހެޅުއްވުމަކީ ހުރިހާ ސްކޫލްތަކުން، އެސްކޫލްތަކުގެ ޖަމާޢަތް ކަސްރަތްތަކާއި، ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ތަޖުރިބާ ހުރިހާނަމެވެ. މިޒަރީޢާގެ ޖަލްސާއި، ސްކޫލްގެ ކަސްކަސް ބަދަލުކުރާ ކުރިއެރުވާނެއެވެ. އަދި މިފަދަ ސްކޫލްތަކުގައިވަނަ ފައިސާ ނެރުމުގައި، އެންމެން ބައިވެރިވެ، ޓީޗަރުންގެ ގުޅުމަކީ، އެއްބާރުލުން ޤައުމާއި އަދި އެންމެން ޚިދުމަތަށް ތަސައްލީބަޚުޝާ ޤާނޫނީއެވެ.

ސްކޫލްތަކުގެ ކުރިއެރުމުގެ ރަނގަޅު މަޤްސަދުތަކުގެ ތަރާޒަކީ އަންނަނިވި ނުކުތާތަކުގެ ފުރަގަސްކުރުމެވެ. ޓީސްޓް (1999) ބަޔާންކުރަ ނުކުތާތަކުގެ ތަރާޒަކީ ސްކޫލްގެ ތަޢުލީމީ ހާލަތު ސަލާމަތުވެ، ދާދި ޓީޗަރުންގެ އެއްބާރުލުން އެވެ، ސްކޫލްގެ ލީޑަރޝިޕް ބަދަލުގެނައުނަށް އެކުގެ ތަރާޒަކީ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އާ ކަސްރަތްތަކާއި ނުކުތާ ފަދަ ބަދަލުގެނައުމަށް ހުށަހެޅުން އަދި ކާމިޔާބު ހާސިލްކުރެވޭ ތަރާކީ ފާހަގައެވެ. މިއިސްލާހުން ސްކޫލަށް ގެނެވޭ ކުރިއެރުންތައް ދާއިމީ ތަރައްޤީއަށް ދެމިގެން ދާނެއެވެ.

މަދަރުސާއެއް ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ހިމެނޭ މައިގަނޑު ބައިތަކެއް ވާކަމަށް ވާގްސް ސަމިބަލަން (2004) ހާމަކުރައްވާފައިވެއެވެ. މިގޮތުގައި މުދައްރިސުންނަކީ މަސައްކަތަކީ ޝައުޤުވެރިވުމާ ގުޅިގެން

ބެހެއްޓެން ކަރަފަރުކުރުމާއި ، އަމަލީގޮތުން މުޝާރަކަތްކޮށްގެން އުނގެނޭ އުނގެނުން ކުރިއަރުވައި، އުކަރިގެންވާ ޚިޔާލުދިނުމުގެ އުފެދުން ފުރުޞަތުދިނުމާއި، މަދަރުސާ ހިންގުމުގައި ކުދިންނާ ބެލެނިވެރިންގެ ބައިވެރިވުން އިތުރުކޮށް ހުރުމާއި، ފައިދާކުރުވަނިވި އުނގެނުމުގެ ރައްކާތެރި ވެށްޓެއް ފުރުޞަތުދިނުމާއި ، އުކަރިގެންވާ ކުރިއަރުވަން ޤާއިމުކުރުމާއި، ކުޑަ ކުދިން މަދަރުސާއަށް ރަގަޅަށް ތައްޔާރުވުމުގައި ކަރަފަރުކުރުމާއި ، ބާރުލިބިގެންވާ އަދި އުފެދިރަކާތެރި ސިޔާސަތުގެ ފަރާތުން އުއްތަމަ ކުރުމުގެ ފައިދާ ހަމަ މިއަދު ސަރުކާރުން ސިފަވާކުދިރަކުތަ ބާރުއަޅާ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުންވެސް އުކަރިގެންވާ މިންވަރެއް ލިބުމަށްވެސް ފުރިހަމަ ކަމެކެވެ.

މަދަރުސާ އުނގަނޑައިދިނުމުގައި މުދައްރިސް އޮންނާގޮތަ ދައުރު ފުރިހަމައަކަށް އަދާކުރުމަށް، ދަރިވަރުންނަށް ފުރިހަމަ ނަތީޖާއެއް ހާސިލުކުރުމުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެކެވެ. ވީ.ޓީ.ނަންދަ (1998) ފާހަގަކުރާގޮތުގައި ކިޔަވައިދޭ އެއްޗެއް އުނގަންނައިދިނުމުގައި، އަންނަނިވި ކަންތައްތަކަށް މުދައްރިސް ފަރުވާތެރިވުމަކީ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭކަމެކެވެ. އެގޮތުން އުނގެނުން ކުރިއެރުވުމަށް ބާރުއެޅުމާއި، އުނގެނުން ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކާއި ހިތްވަރުދިނުމާއި، ދަރިވަރާ ބައްދަލުވުން، ދަރިވަރުގެ މަސައްކަތަށް ކުރަމުންދާގޮތް ޗެކްކުރުމާ، އަދި ފީޑްބެކް ދިނުން ހިމެނެއެވެ.

އުނގެނޭ ދަރިވަރެއްގެ ޚާއްޞަގައި ހުންނަންޖެހޭ ހުއްޖަ ކަންތައްތަކެއްވެސް ވީ.ޓީ.ނަންދަ ހާމަކޮށްދީފައެވެ. މިގޮތުން އުނގެނޭ ދަރިވަރުގެ މަޤްޞަދެއް އޮތުމާއި ، ބޭނުންކުރާނެ ވަސީލަތްތައް ދެނެގަތުމާއި ޢަމަލީގޮތުން ވާހަކަދައްކައިގެން ދެނެގަތުމާއި، މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާތަކަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެނެސްދޭނެ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅިގެން ސުވާލުކުރުމާއި، ކުރާ މަސައްކަތް ދެނެއަހައި ދަށްހާލަތަކީ ޙަލްކުރެވޭ ކަމަކަށް ހެދުމާއި، މަސައްކަތް ކުރަނީ އުންމީދު ދެނެގަނެ ހިމެނޭ ދޫކޮށްނުލައި ކަންތައްތަކަށް ފަރުވާތެރިވުމަކީ ދަރިވަރުންގެ ނަތީޖާ ރަނގަޅުވާ އެކަމުގެ ސަބަބުން ސަޤާފަތެއް ބައްލަވާ ކުރިއެރުން ރަގަޅުވެގެން ދާނެކަމެކެވެ.

2.3 ފެންވަރު ރަނގަޅު މަދަރުސާއެއްގެ ސިފަތައް

ފެންވަރު ރަނގަޅު މަދަރުސާއެއްގެ ސިފަތަކަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ މިސުވާލުގެ ޖަވާބު ހޯދުމަށްޓަކައި އިލްމީ ތަޢުލީމީތަކުން ދިރާސާކުރާ ފަރާތްތަކުންވަނީ ކޮށްފައެވެ. މިދިރާސާތަކަށް އާއްމުކޮށް ކިޔަނީ "އިފެކްޓިވް ސްކޫލް ރިސާޗް" އެވެ. އެސޯސިއޭޝަން ފޯ އިފެކްޓިވް ސްކޫލްސް (2010) ގައި ވާގޮތުން ހަތް ކަމެއް ސްކޫލްގެ ފެންވަރު ރަނގަޅު ކުރުވައެވެ. އެހަތްކަމުގެ ތަފްސީލުގައި އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ހިމެނެއެވެ.

2.3.1 ސާފު މަޤްޞަދެއް ސްކޫލްގައި އޮތުން

ފެންވަރު ރަނގަޅު ސްކޫލްތަކުގައި ސްކޫލަށް ނިސްބަތްވާ ހުރިހާ މީހުން ހިއްސާކުރާ މަޤްޞަދެއް ލިޔެފައިވެއެވެ. މިމަޤްޞަދު ނުވަތަ މިޝަންއަކީ، އެ ސްކޫލްގެ ހުރިހާ ހިއްސާދާރުން ސްކޫލްގެ ކިޔަވައިދިނުމާ ބެހޭ ހުރިހާ ހަރަކާތްތަކަކަށް، މަގުދައްކައިދިނުމަށްޓަކައި އުމީދުން ހަވާލުވި ބަލައި ހަދާ މަޤްޞަދެވެ. އަދި ސްކޫލްއެއްގައި ކިޔަވައިދޭ ތަކެއްޗާއި، ކިޔަވައިދޭ ގޮތާއި ފެންވަރު ވަޒަންކުރާނެ ގޮތްތަކާއި ތަޢުލީމީ ޕްރޮގްރާމްތައް ގޮތާއި މިފަދަ އެހެން ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސުމަކީ މިމަޤްޞަދަށް ބަލާފައެވެ.

2.3.2 ކޮމިއުނިޓީގެ ކަމުގެ އެއްބާރުލުމާއި އިތުބާރު އޮތުން

ފެންވަރު ރަނގަޅު ސްކޫލްއެއްގެ ބޮޑު ސިފައެއް، ދަރިވަރުންނާއި މުދައްރިސުންނާއި އެދަރިވަރުންނަށް އުނގަންނައިދޭ ތަކެތި، ހުރިހާ ދަރިވަރުންނަށްވެސް ދަސްކުރުވޭނެކަމާއި، ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކަމުގެ ތަޖުރިބާ ހޯދުމެވެ. މިފަދަ ސްކޫލްތަކުގައި އެއްވެސް ކުއްޖަކު ފަހަތަށް ނުލާނެއެވެ. ހުރިހާ ކުދިންވެސް، އުނގެނުމުގައި އަސާސީ ތަކެތި، ސްކޫލް ނިންމާއިރު އޮންނާނީ ދަސްވެފައެވެ. ނޫނީ ދަސްކޮށްދީފައެވެ.

2.3.3 ކިޔަވައިދިނުމުގައި ނާޖިހުގެ ލީޑަރޝިޕް

ފެންވަރު ރަނގަޅު ސްކޫލްއެއްގެ ބިންވަޅަ ސިފައަކީ، ނާޖިހުގެ އިސްނެގުމާއި ހިންގުމެވެ. ބައެއް ކަންތައްތަކަށް މަގުދައްކަދޭމީހުގައި، ބައެއްގޮތް އިދާރާކުރުމުގައި، އެއީ އިސްތިޢުމާލުކުރެ ކޮށް މީހަކީ ނާޖިހެވެ. ސްކޫލްގެ މަޤްޞަދުތަކާއި، ކޮމިއުނިޓީއާއި ފަރުމާކުރެގެން ސްކޫލްގެ ހުރިހާ މީހުން އެއް ދިރާސާކޮށް މިސްރާބުކޮށްދެނީ މިފަދަ

ސްކޫލްތަކުގެ ސިފަތަކެވެ. ސްކޫލުގެ ނަތީޖާތައް ރަނގަޅު ކުރުމަށްޓަކައި ނާޖިހަރަކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކުން ފެންވަރު ރަނގަޅު ސްކޫލްތަކުގެ ސިފަތައް، ބެންޗްމާކްކުރުމަށް ކުރިއަށްދާގޮތް މަސައްކަތް ކުރެއެވެ.

2.3.4 ފެންވަރު ބެލުން

ފެންވަރު ރަނގަޅު ސްކޫލްތަކުގައި، ކިޔަވައިދިނުމުގެ ނަތީޖާ ރަނގަޅުކަމުގެ ބެލުމަށް، ގިނަ ގިނައިން ދަރިވަރުން އިމްތިހާން ކުރެއެވެ. މިއިމްތިހާންތަކުގެ ނަތީޖާ، ދަރިވަރުންނަށް އެރުވުމަށްފަހު، ކިޔަވައިދޭ ގޮތް ބަދަލުކުރަމުން ގެންދެއެވެ.

2.3.5 ކިޔަވައިދޭ ގޮތުގައި ނަތީޖާއަށް ބަލައި ބަދަލުގެނައުން

ފެންވަރު ރަނގަޅު ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވައިދިނުމަށް ގިނަވަގުތު ގޮތުގައި ކުރެއެވެ. އަދި މަދަރުސާ ތެރޭގައި ހިނގާ އެކި ކަންކަމުންނާއި، އެންމެ ފަހުގެ ތަޖުރިބާތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ނަތީޖާ ބަލައިގަނެވޭ މިވަގުތު ކިޔަވައިދެވެއެވެ. މިފަދަ ސްކޫލްތަކުގައި ދަރިވަރުން ގޮތަށް ވަގުތު ތަކެއް، ދަރިވަރުން ޖެހިލުން އުނގެނޭ ރަނގަޅަށް މަދަރުސާ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ހުންނަ ފުރުޞަތު އެކުލަވާލައެވެ.

2.3.6 މާހައުލު ރަނގަޅުކުރުމުގައި ބެލެނިވެރިން

ފެންވަރު ރަނގަޅު ސްކޫލްތަކުގެ އަނެއް ސިފައަކީ، ސްކޫލްތަކުގެ މާހައުލު މަޑުމައިތިރި ބެލެނިވެރިން ބައިވެރިވެއެވެ. އަދި އެއްބާރު ކުރިއެރުވުމަށް ޝަރީކް ކުރުވާ ވަގުތުތަކުގައި ވެއެވެ.

2.3.7 ގޮތެއް މަދަރުސާގެ ދަރުމަ ފަރާތުން ލިބޭ ބަދަލުތައް

ފެންވަރު ރަނގަޅު ސްކޫލްތަކުގައި އެކި ދަރިވަރުންގެ ބޭނުންތައް މަދަރުސާގެ މަސައްކަތްތަކުން ބަލައި ކުރެއެވެ. އަދި މަދަރުސާގެ މަގު ސަލާމަތް ގެންގުޅެ ކުރިއަށް ގެންދެއެވެ.

ޖަޕޭގައިވާ ހަޤީ ނުކުތޭރަޔާ ދިރާސާތަކުން ދައްކާދޭތީވެގައި، ފަންނީ ރަނގަޅު ސްޓާފުތަކުގެ ސިފަތަކެވެ. މިއީ
އެބައް ރިސާރޗަކުން ދައްކާ އެންމެ ރަނގަޅު އަސަރެއް ކުރުވުމަށް ފޮނުވާ ސިފަތަކެވެ. (އެސްމިރާސަން ޖު
އިޓްކޯބިޗ ސްޓޫފާސް 2010).

ދަރިވަރުގެ އަދި ޓީޗަރުތަކުގެ ސްކޫލުތަކުގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ތަފާތު ޕްރޮގްރާމުތައް ހިންގައި ފައިވެ. އަދި ބައެއް
މުޅި ސްކޫލު އިން (އެހެން ރިސާޗް ރިޕޯޓުތަކުގެ ދިރާސާތަށް އެކުލަވާލާ އެކުލަވާލި ރިޕޯޓުން) ސްކޫލުތަކުގެ
ކުރިއަރުވަން އެންމެ ރަނގަޅު ކަން ޕްރޮގްރާމުތަކެއްކަން ފާހަގަކޮށްފައި ވެއެވެ. މިގޮތުން ބްރަމަން އާއި އާރާގެ
ބައިވަރުން (2002) އެކުލަވާލާފައިވާ ރިޕޯޓުން ފާހަގަ ކުރެވިފައި އެންމެ ރަނގަޅު ޗެކްލިސްޓް އިންސްޕެކްޝަން
ކަމެވެ. ޗެކްލިސްޓް އިންސްޕެކްޝަނުއަދި ، ދަރިވަރުންނަށް ނޫނީގެ އެއްޗެއްސާއި،(ކޮންސްޓްރަކްޓިވިޒަމް) ކޮބައިތޯ
ބަލައި އެކުދިންނަށް އެނގޭ އެއްޗެއް ބޭނުންކޮށްގެން އޮޅުންފިލުވާ ދިނުމެވެ. މިފަދަ ދިރާސާތަކުން އެނގެނީ
މިގޮތަށް ކިޔަވާ ދިނުމާ މިޢާމަލާތުގައި ބޭނުން މިކުރާ، ތަފާތު ޖެކްސަލޯއާއި އެހެނިހެން ސާމާނު ބޭނުން ކޮށްގެން
ކިޔަވާދިނުމާއި ނުބައްދަލު ކަމެވެ.

2.4 ކުލާސްރޫމް މެނޭޖްމަންޓްގައި ޓީޗަރސްކިލް ފާއިދާކުރުމުގެ އަސާސްތައް

ސްކޫލުގެ އިންތިޒާމު ނިޒާމަކީ ހިންގުމުގެ ބައިތަކުގައި މަރުކަޒީ އަސާސީ އުޞޫލުތަކެއް ވާހަކަގެ ގޮތި
އެބަހުއްޓެވެ. މިސާލަކަށް ނިޒާމުތަކުގެ، ކަނޑާ، ހުންނަންޖެހޭ އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން ފުރުޞަތަކަށް ބަލައިދިނުމަށް، މިއުސޫލާ
ފުރުޞަތުތައްގައިވެސް އަސާސީ ކަންކަން އެއްގޮތަކަށް ވެފައިވާ ކުރުވައްވެ. ކަންތައް ޓީމްވަރކް އަދި ސްޓެޕްތަކަށް
އެންޑަރސަން (2004) ހަމަކުރައްވާ ގޮތުގައި، މިއަސާސީ ކަންކަމާ ކުލާހުގެ ޓީޗަރު އާދަކުރައްވަން ބޯހިސާބުތަ
ކަންކަމެވެ. އަދި ޓީޗަރުޝިޕްގެ ތަފާތު މޭނުފެކްޗަރިންގެ ޝަފާފުވާ، މި އަސާސީ ކަންކަން އެއްގޮތަކަށް ފުރަގަ
ކުރެވެއެވެ. ވީމާ، މިކަންކަމަކީ ކުލާހުގެ ޓީޗަރުޝިޕް ފާއިދާކުރުމުގެ " އަސާސް " ކަމަށް ބެލިދާނެއެވެ.
އެހެންކަމުން ހަމައެކަނި މި އަސާސްތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން ޓީޗަރުން ކުރިންގެ ތައްޔާރު ކުރުއްވުމަށް،
އަމާޒުކޮށްގެން ނުފެނުނެއެވެ. ހަމަ އެއާއެކު މި އަސާސްތަކާ ނުބާލާފައި އެއްވެސް ކަމެއް ނުވާނެއެވެ. ކުލާހުގެ

ލީޑަރޝިޕްގެ މަސައްކަތްތަކާއި ރިން ކޯޗިން ބިހޭވިއަރަލްކަމަށް ކެރިސްމާ ކަރިޒްމާ އަދި ސިޓްއުއޭޝަނަލް ލީޑަރޝިޕް

(2004) ފާހަގަކޮށްފައި ވެއެވެ.

2.4.1 މިސްރާބު ކަނޑައެޅުން

ލީޑަރުންގެ އަމަލުތަކުން ކުރާއަސަރުގެ ބޮޑުބައި ބިނާވެފައި އޮތީ، ލީޑަރު ކަނޑައަޅާ މިސްރާބުތަކުގެ މައްޗަށެވެ. މިސްރާބު ކަނޑައެޅުމުގެ މަސައްކަތުގެ އަމާޒަކީ، ތިމާގެ ޖަމާޢަތުން (އެކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުން) ތިމާއާއި އެކުގައި ހިއްސާކުރާ ދުރުގެތަނބީރުތަކަށް އެހީތެރިވުމެވެ. މިދުރުގެތަނބީރު، އެ މުއައްސަސާއަކާއި ބެހޭ ސިޔާސަތުތަކާއި ބެހޭ ތަފާސްހިސާބު ، އަމާޒުތަކާއި ބެހޭ ހުރިހާ ބަޔާންތައް ދުރުގެތަނބީރުތަކެވެ. މިކަމުގެ ނަތީޖާއަކީ ވެރިންނަށް، ކަނޑައެޅޭ ވަޒީފާ ބަޔާންތަކާއި ވަކި ތަފާތު ސިޔާސަތުތައް އޮޅުން އެކުގައި ފޯރުކޮށްދެވެ. ކުރަމުންގެން މީހުން ކަމާބެހޭ، އަމާޒުތަކުގެ ޙަޤީގަތަށް. އަދި މިއަމާޒުތަކުގެ ފެންވަރު، އުނަގަ ސަރަހައްދުން، އުނިކަމާއި އަޅުގަނޑު ބެހެއްޓުން ތަފާތުވާ އަމާޒުތަކަށެވެ. އަދި އެއީ ޕްރޮގްރާމްތަކަކީ ވެރިޔާގެ ފެންވަރު. އަދި އެޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ފެންވަރު، ހިސާބުތަކުން ޕްރޮގްރާމްތަކަށެވެ. މިފަދަ އަމާޒުތައް ހާސިލުކުރުން، އުނިކަމުގެ މަސައްކަތުގެ އަދި އުނިކަމަކަށް ވަޒީފާތަކުގެ. އަދި އުނިކަމުގެ މަސައްކަތުގެ ޕްރޮގްރާމްގެ ތަފާސްހިސާބުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ތަޖުރިބާ.

މިސްރާބުކަނޑައެޅުމަކީ އުފެދޭބައިގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ތަފާސްހިސާބު ، ހިޔާލާއި ބޭނުން ވަޒީފާތަކަށް ޤާނޫނީކަމާ، ވަކި އަމާޒަށް ޒިންމާދާރުކުރުން އުފެދިގެން، އަދި އެކަމަށް ޒިއްމާދާރުވާ ކުރެވޭނެ ކަމުގެ ބިނާކުރުން. މިސާ، މުއައްސަސާގެ ވަކި ސިޔާސަތަށް، އެކުލަވައިލާނެ ހިސާބުތަކުން ފާހަގަކުރުމުގެ ބަދަލު ހިސާބުތައް ކަނޑައެޅުމާއެކު އުސޫލުތަކަށް ބަލާލެވެ.

2.4.2 މީހުން ބިނާކުރުން

މީހުން ބިނާކުރުމުގެ ދާއިރާއަށް ލީޑަރުގެ މަސައްކަތުން ކުރާ އަސަރު، ވަރަށް މުހިއްމުކަން ހުރިތަން ދައްކައެވެ. މި ހުރިތަކަކީ ސޯޝަލް ސްކިލްސްގެ ބޮޑުގެ މުއައްސަސާތަކުގައި، ލީޑަރުގެ އަމަލުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްފައިހުރި

ހުރިތަކެކެވެ. އެ މުޢައްސަސާއެއްގެ ލީޑަރުންގެ މަސައްކަތަށް، ބާރުއެޅުމުގެ ގޮތުން، ލީޑަރަކު ސާފު ސިޔާސަތެއް އަންގާފައި، އެންގުންތަކުން، ވަރަށްބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބޭކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އެކަމަކު މިހެން ބިނާކުރުމަށްޓަކައި، ހަމައެކަނި އޮތޯރިޓީ، އެންގުންތަކެއް އެންގުމެއް ނޫނެވެ. މި އަންގާ އެންގުންތަކުގެ ފުރިހަމަ ނަތީޖާއެއް ނުކުންނަނީ، ލީޑަރުޝިޕްގެ ދަށުން އަދާކުރާ މީހުންނާ އޮންނަ ސީދާ ތަޢައްލުޤާއެއްގެ މަސައްކަތެވެ. މިސާލަކަށް އެ މުޢައްސަސާއެއްގެ ޕާފޯމަންސް ، އޭގެ ބައެއް ކިޔައެވެ. މިގޮތުގެ މަތިން މިހެން ބިނާކުރުމުގައި، ލީޑަރުންނަށް ކުރެވޭނެ ދައުރުތަކަކީ، ބޮޑެތި ބޭނުންކުރެވޭނެ ގާބިލުކަން ބިނާކުރުމާ ވަކިވަކި މިހެންހެން ފަރުދީގޮތުން ސަޕޯޓުދިނުމެވެ. އަދި އެންމެ މުހިއްމުކަމަކީ، މުޢައްސަސާއެއްގެ އެންމެ އަސާސީ ކަންތައްތަކުގައި، ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ޒިންމާދާރުވާ ޒިންމާދާރުކުރުމުގެ ފާހަގަކޮށްދީފައެވެ.

2.4.3 މުޢައްސަސާ އަލުން ފަރުމާކުރުން

ސްޓާފުންގެ ދަރިވަރުންނަށް ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ޒިންމާ އެންމެބޮޑަށް ބަރޯސާވެފައި ވަނީ އެސްޓާފުންގެ ޓީޗަރުންނާއި، އެޑްމިނިސްޓްރޭޓަރުން، ކަމަށް ކަރިކިއުލަމް މިންވަރާއި ޕޮލިސީއާއި ހިމެނޭ މަސައްކަތެވެ. ކެނެޑާ ލީތްވުޑް އަދި ސްޓެއިންބާކް އެންޑް ޖެންޓްސީ (2004) ހަމަކުރާމުންގެނައި މިފަދަ ޓީޗިންގއާއި ކަރިކިއުލަމް، ޓީޗަރުންނާއި އެޑްމިނިސްޓްރޭޓަރުން އަދާކުރަން ޖެހޭ، ފަރުދީ ގޮތުން ޖާގާ ގޮތުންނެވެ. ކަންމިހެން އޮތުމުގައިވިޔަސް، އެ މުޢައްސަސާއެއްގެ މާހައުލު، އެންމެ ގޮތެއްގެ ސަޤާފަތް، ތަޢުލީމީ ފަރާތްތަކުގެ ހުރި ނިޒާމް ބަދަލުވެގެން ދެއެވެ. އަދި ބައެއް ފަރާތަކުން މަސައްކަތުގެ ހުރަސްއެޅެއެވެ. މިސާލަކަށް ބައެއް ސްޓާފުތަކުގައި ޖެހިލު އެހެން ޕްރޮފެޝަނަލް އިރުޝާދުދޭ ޓީޗަރުންގެ މަސައްކަތް، މަޤްބޫލުކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި އެ ޓީޗަރަކީ، ކުރިންގެ ފަރާތުން ތަޢުލީމު އަމިއްލަގޮތުން އުނގެނުމުގެ ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ބޭނުމެއް ނުކުރެވެ. ހަމަމިއާއެކު ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި، ސްޓާފުގެ އެކުވެރިކަން އިތުރުކުރުމާ، އިތުރަށް ފައިސާ ޓީޗަރުންނަށް ނުލިބޭ ކުރުމުގެ އިދާރާ، ޓީޗަރުންގެ އަމިއްލަ ކަރައްޕުގެ ކުޑަކުރުމާއި ކަމެއް ދުރުވުމުގެ ބައި ގޮތްތަކުން ދެއެވެ. އަދި ކުރިންގެ އާއްމު ބާރަށް ބަދަލުވުމަށް ކުޑަވެގެންދެއެވެ.

ވީމާ، ތަޢުލީމީ ލީޑަރުން، އެބޭފުޅުންނާއި ހަވާލު ކުރެވިފައިވާ، ސްކޫލްތަކުގެ ކުރިއެރުން ގެންދަންވާނީ އުސޫލުތަކުގެ ޓީޗަރުންނާއި، ދަރިވަރުންނާއި، އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަންގެ ޕަރފޯމަންސް ދިރާސާކޮށް ޑޭޓާއެއްގެ ހިފުހެއްޓި ސުޕަރވިޝަންގެ ގޮތުގައެވެ. މިގޮތުން ސުކޫލް އަދިން ފެހުމާކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި، އެސެސްމަންޓުގެ ހިއްސާ ޗެކްލިސްޓް އޮބްޒަވޭޝަން، ހިރަފުންނާ ކުރުމާއި، އޮބްޒަވޭޝަން ބަލާބެލުންތަކާއި، ވިލަރެސް ކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުތައް، ނުވަތަ ރިސޯސް ބަޖެޓުކުރުން ޚަރަދު. މިފަދަ މަސައްކަތްތައް މަޤްޞަދަކީ، ސުކޫލްގެ އޮބްޒަވޭޝަން ބަރަފާލުކުރުމެވެ. އަދި އުސޫލުގެ ފުރިބަރުންގެ މަސައްކަތާ ފެހުމާކުރެއްވުމެވެ. އަދި މިކަމާ ފެހުމާއިގެ ސަރަޙައްދު ސުކޫލްގެ ކުރިއެރުމުގެ އެޖެންޑާއަށް ހުރި ބަދަލުތައް ގެނެވޭނެއެވެ.

ފައިދާހުރި ޗާރޓަރެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް ސްކޫލްތަކުގެ މެނޭޖްމަންޓް ކޮމިޓީއެއް ހަމަޖެހިފައި ކަމުގައިވާތީ ހާލަތު ސަރަޙައްދުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ވާހަކަ ސަބަބަކީ އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މިގޮތުން ވިސްނުން (ލީޑަރޝިޕް) ބަލައި އެއްބަސްވުމަކީ (2004) އާދެވި މިސްރާބު ކަނޑައެޅުމާއި ، އެހީތެރި ނަތީޖާތަކާއި އަދި ސްޓްރެޓީޖިކް ވިޝަން ފޯރުކޮށް ދެމެހެއްޓުން އެހެންނަމަވެސް، އަދި ދެފުށުގެ ގުޅުން ބަދަހި ކުރުމަށް މަސްލަހަތު ބައްދަލުތަކެއް މީދާނުގައި ފުރަތަމަ ރިސޯސްގެ ޒިންމާދާރުން ބަލަހައްޓަވައެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން ހުނަރުވެރިކަން ވަޑައިގަތުމުގެ ގޮތުން، މި ދުވަސްވަރު ހަމަސްތާ ފެހުމާކުރަން، ދުވަހުގެ ތަމްރީނު އިތުރުކުރުން، އާއިލާތަކާއި ގުޅުމަކީ ސްކޫލުގެ ކުރިމަގު ، ވަސީލަތްތަކާއި، އެހީތައް ވިސްނުންތެރިކަމުގެ އުނަގަނޑަކީ ދުވަސްވަރު ހިންގުމެވެ.

2.5 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ ކުރިއެރުން ހިނގާދޭ

ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ތަރައްޤީ ކޮށްފައިވާ ގައުމެކެވެ. ރަޝީދާއާ ޝަރީފް (2003) ހާމަކުރައްވާފައިވާގޮތުގައި، އެންމެ ފުރަތަމަ ރާއްޖޭގައި ދުވަހުންނަށް ދަރިވަރުންނަށް ޤުރްއާން ކިޔަވައިދެވެ. މިތަޢުލީމު ދެވުނު ގޮތް އަކީ އުނގެނުމުގެ ކިޔަވަނީ. އުނގެނުމުގެ ތަޢުލީމުގެ ދާއިރާގައި ގުރުއާނާއި ، ދީނީ ތަޢުލީމުގެ އިތުރުން، ލިޔުން ކިޔުން ދަސްކޮށްދިނުން ހިމެނެއެވެ. އަދި މިކަމަކީ މަދްރަސާތަކާއި ބަނޑާރަ ނޫން ހުއްޓެވެ ސަލާމަތުކަމެއް ދެކުން ދިނުއެވެ. މިއަހަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމަށް ބޭނުންވާ އަސާސީތަކުގެ އަސާސީ ވާހަކަ ރަޝީދާއާ ޝަރީފް އިތުރަށް ހާމަކުރައްވައެވެ. ތާވަލު 1 ން ދައްކުވައިދޭނީ ޢާންމު ދިރާސާގައި ރާއްޖެއަށް ތަޢުލީމުގެ ތާރީޚުގެ ކުރުނޯޓެކެވެ.

ތާވަލު 1. 1927 ން 1978 އާއި ހަމައަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ ތާރީޚުން (ރަޝީދާއި ޝަކޫރު، 2003).

އަހަރު	ތަޢުލީމީ ތާރީޚުން
1927	ރާއްޖޭގައި ސަރުކާރު ސްކޫލެއް ފުރަތަމަ ޤާއިމުކުރި (މިއީ ފިރިހެންކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން ހުޅުވި ސްކޫލެކެވެ.)
1944	ކުރިންހުޅުވި މަދަރުސާގައި އަންހެންކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްދީފައި ޤާއިމުކުރެވުނެވެ.
1945	ރާއްޖޭގައި މީހުންދިރިއުޅޭ ކޮންމެ ރަށެއްގައި މަކްތަބެއް ޤާއިމުކުރެވުނެވެ. މަކްތަބުގެ ފެންވަރަކީ ލޯވަރ ޕްރައިމަރީ
1960	ރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް ބޮޑު ބަދަލެއް އައިއެވެ. އިނގިރޭސި ތަޢުލީމުގެ ދުމަދަރުސާ ތަޢާރަފްކުރެވުނެވެ. ބޭނުމަކީ ޤައުމު ތަރައްޤީވަމުން އަންނައިރު، ޤައުމަށް ބޭނުންވާ ރައްޔިތުން ތައްޔާރުކުރުން.
1978	މުޅިޤައުމަށް އެއްތަޢުލީމީ ނިޞާބެއް ޤާއިމުކުރެވުނެވެ. މުދައްރިސުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ މަސައްކަތް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރި. ވަސީލަތްތައް ހަމަހަމަގޮތެއްގައި ޤާއިމުކުރެވުނެވެ. އަތޮޅުތަކާއި ރަށްތަކުގައި މަދަރުސާތައް ޤާއިމުކުރެވުނެވެ. މިމަދަރުސާތައް މިއަދު ވެފައިވަނީ ރާއްޖޭގެ މަތީފެންވަރުގެ އަސާސީ ތަޢުލީމު ދޭނެ ތަންތަން ކަމުގައި.

ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ ތަޢުލީމު، 2000 ވަނައަހަރަށް އައިއިރު، ވަނީ ވަރަށްބޮޑަށް ފުޅާވެފައެވެ. އަބްދުﷲ ޝަމީމު (2008) ހާމަކުރައްވާ ގޮތުގައި، ސަރުކާރުގެ ސްކޫލްތަކުގެ އަދަދު އިތުރުވުމާއި، ސްކޫލްތަކުގައި ދޭ ތަޢުލީމުގެ ފެންވަރު ވަނީ މަތިވެފައެވެ. މާލޭގައިވެސް ސަރުކާރުގެ ސްކޫލްތައްވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. އަދި ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވާ ދަރިވަރުންގެ އަދަދު ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. އެހެންވެ ކިޔަވައިދޭ ފެންވަރާއި މިންވަރުވެސް ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. ތަޢުލީމާބެހޭ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލާއިރު، 1978 ގައި، ސާނަވީ އިމްތިޙާނުގައި ބައިވެރިވި، ކުދިންގެ އަދަދަކީ ، 102 އެވެ. 1980 ގައި ޖީސީއީ، އިމްތިޙާނުގައި، ބައިވެރިވި ކުދިންގެ އަދަދަކީ، 135 އެވެ. 1990 ގައި މިއަދަދު ވަނީ 438 އަށް އަރާފައެވެ. 2000 ވަނައަހަރު ޖީސީއީ އޯލެވެލްގައި ބައިވެރިވި ކުދިންގެ އަދަދަކީ 3353 އެވެ. ޖީސީއީ އޯލެވެލް އިމްތިޙާނުގައި މާލޭއާއި އަތޮޅުތަކުގެ ވަރަށް ގިނަ ދަރިވަރުން މިހާރު ބައިވެރިވަމުންދެއެވެ.

އަންނަނިވި ތާރީޚުންތައް ތަޢުލީމީ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަނީ ލިބުމުންނެވެ. މީގެތެރޭގައި ޕްރައިމަރީ އުމުރުގެ ހިރާކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމުގެ ފުރުސަތު ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، އުނގެނުމުގައި އަންހެންކުދިންނާއި ފިރިހެންކުދިންގެ

ބަގީޗާ ހެދުމާއި، މަދަރުސާ ތައުލީމުގެ ފުރުޞަތު ގްރޭޑް 12 އާއި ހަމައަށް، ފަހިވުން ހިމެނެއެވެ. މިދަންނަވާ ތައުލީމު ކުރިއެރުން ހުއްދަވައި ދެއްވުމަށް ، މުޅިރާއްޖޭގައި 232 މަދަރުސާ ހަރަކާތްތެރި ވަމުން ދެއެވެ. މީގެތެރެއިން ގްރޭޑް 10 ގެ ފެންވަރަށް، 187 މަދަރުސާގައި ކިޔަވައިދެއްވައެވެ. ކޮމިއުނިޓީ އަތޮޅުމަދަރުސާ އަދި މީގެތެރޭގައި ހިމެނޭ ބަޔަކެވެ. އަދި މިމަދަރުސާގައިވެސް ގްރޭޑް 10 ގެ ފެންވަރަށް ކިޔަވައިދެއްވައެވެ. (ސްކޫލްސް ނޭޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭން 2006)

ފާއިތުވި 10 ވަރަކަށް އަހަރުގެ ތެރޭގައި، ސަރުކާރުންވަނީ، ތައުލީމުގެ ފުރުޞަތުތައް، ވަރަށްބޮޑަށް ފުޅާކޮށް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަންކޮޅުތަކަށް، ފަށާތައުލީމާ ޘާނަވީ ތައުލީމުގެ، ސްކޫލްތައް ޤާއިމުކޮށް، މިމަރުޙަލާގެ ތައުލީމު އާއްމުކޮށްފައެވެ. އަދި ތައުލީމު ލިބުމަކީ، އިންސާނީ ޙައްޤެއްކަން ބަލައިގަނެ، މަދަރުސާ ތައުލީމަކީ، މުޅިން ހިލޭތައުލީމަކަށް ހެދުމަށް، މުހިއްމު ފިޔަވަޅު ތަކެއް އަޅާފައެވެ. (ޕްރެޒިޑެންސީ މޯލްޑިވްސް.ގަވަރމެންޓް. ކޮމް 2010)

2.6 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތައުލީމީނިޒާމުގެ ގޮންޖެހުންތައް

ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފެންވަރު ރަނގަޅު ތައުލީމެއް ދިނުމަށް ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކެއް އެބަހުއްޓެވެ. ފާތިމަތު އަޙްމަދު (2008) ހާމަކުރައްވާގޮތުގައި، ކްލާސްރޫމްތަކުގައި، ރަގަޅު ތަޖްރިބާއެއް ނުލިބުމާއި، ކިޔަވައިދެއްވާ އެއްޗެހި، ދިރިއުޅުމުގެ ބާވަތާ ރަނގަޅަށް ގުޅުވާފައިނުވުމާއި، ގިނަ މަދަރުސާ ތަކުގައި، ރަގަޅު ޢިމާރާތް ނެތުމާއި، ކިޔަވައި ދިނުމުގެ ދާއިރާގައި، ތަމްރީން ލިބިފައިވާ މިންވަރު މަދުކަމާއި، ޓީޗަރުން ދިޔަވާ ގޮތުން ރާއްޖޭގެ ތަފާތުކޮށްފައި، ފެންވަރު ރަގަޅު މުވައްޒަފުން، ހުރިހާ ދަރިވަރުންގެ ތަފާތުކުރާ ގޮންޖެހުންތައް ހިމެނެއެވެ. މިދަންނަވާ ގޮންޖެހުންތައް ކޮމިއުނިޓީ އަތޮޅުމަދަރުސާގައިވެސް ހުރުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ.

ރާއްޖޭގެ ތައުލީމުގެ ފެންވަރު ބޮޑުމަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުން، ހުރިހާ މަރުޙަލާއެއްގައިވެސް، ދަރިވަރުން ހާސިލް ކުރާ ނަތީޖާތައް ދަށްކަމުން، ގާނޫނުގެ ބޭނުންކުރުމެވެ. އަދި މާލެއާއި އަތޮޅުތަކުގެ ސްކޫލްތަކުގައި ދެވޭ ތައުލީމުގެ ފެންވަރުގެ ތަފާތުތައް އެބަހުއްޓެވެ. އަދި މީގެއިތުރަށް، ތަރުބިއްޔަތުވެރިއާ ޙިއްސާކުރުމުގެ ނިސްބަތް މަދުވުމާއި، އަދި ރާއްޖޭގައި ހިފަހައްޓާ ބޮޑުޙިއްސާކުރުން، އަވަސް އަވަހަށް ބަދަލުވާމުޅުގެ ސަބަބުން، ދަރިވަރުންގެ ފެންވަރަށް ނާދިވާ

އަސަރުކުރެއެވެ. އެގޮތުން މިހާރު އިނގިރޭސި ސަގާފަތުގެ ދޫނުގަދަވެފައިވާ ދެވޭ ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްކޮށް

މަތިކުރުމަށެވެ. ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތުތަކެއް، ގެންދިއުމަށް އިނގިރޭސި ހުރަހަކަށް ވެފައިވާ،

ސްކޫލުތަކުގައި ކިޔަވައި ދެއްވާ ޓީޗަރުންގެ ތެރެއިން، ގޮތުގެ ނަމޫނާތަކަށް ހަދާފައިވާ އެއްބައި ޓީޗަރުންނަކީ،

ކިޔަވައިދިނުމުގެ ބައިރޭނިފައިވާ ފަރާތުތަކަކަށް ނުވުމެވެ. (ފްރީޑްމަން ގްރެޖުއޭޓް ސްކޫލް އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން. ކޮމް

(2010

2.7. ކުޅުދުއްފުށީ އަތޮޅުމަދަރުސާ

ބައްދަލުވުމުގެ ދެންނެވިފައިވާ ފަދައިން، ކުޅުދުއްފުށީ އަތޮޅުމަދަރުސާއަކީ، ޖަޒީރާގެ ހިސާބުގެ ދަރިން،

ދިވެހިސަރުކާރުން ހިންގުމަށް "އަތޮޅު މަދަރުސާގެ މަޝްރޫޢު" ގައި ހިމެނޭ، މަދަރުސާއެކެވެ. މަދަރުސާ އިމާރާތް

ކުރުމުގެ މަސައްކަތް، ކުރުމަށް، ޖަޕާނުގެ ކޯޕަރޭޝަން ފޯރުކޮށްދިން ބޭރުގެ ފަރާތް ، ގުރާންޓު ގަވާއިދުން ގޮތުގައި

ބައިވެރިވެދާނެ، އަމަލީ މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. ހދ. އަތޮޅުމަދަރުސާގެ ބިނާ އަޅުއްވައިދެއްވީ، އޭރުގެ މިނިސްޓަރ އޮފް

އެޑިޔުކޭޝަން އެޗް.ދީ.ސީ. ޑޮކްޓަރ އަބްދުއްސައްތާރު އަބްދުﷲ ބަލީލެވެ. 1984 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗުމަހުގެ

24 ވީ ހޮނިހިރު ދުވަހު، ބިނާ އެޅުނު މިމަދަރުސާ ހުޅުވީ، ހަމައެއަހަރުގެ ޖެނުއަރީ މަހުގެ 10 ވީ

ހޯމަދުވަހުއެވެ. މަދަރުސާ ހުޅުއްވައި ދެއްވީ، އޭރުގެ ޕްރެޒިޑެންޓް މިނިސްޓަރ، އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލް

ގައްޔޫމެވެ. 1984 ވަނަ އަހަރު، މިމަދަރުސާ ހުޅުވުނު ކަމުގައިވިޔަސް، މަދަރުސާގެ ކިޔެވުން ފެށިފައިވަނީ،

1985 ވަނަ އަހަރުގެ، ޖެނުއަރީ މަހުގެ ފުރަތަމަ ދުވަހު، ފެބްރުއަރީ މަހުގެ 22 ގައެވެ. މަދަރުސާގެ ކުލަތަކަކީ، ރަނގަ

ޅު އަދި ހުދުކުލައެވެ. މޮޓޯއަކީ " އިލްމުން ފުރިހަމަކަން ލިބިގަނެވޭނެއެވެ. "

މަދަރުސާ ހުޅުވުނުއިރު، މަދަރުސާގެ ރަޖިސްޓަރީގައި ތިބީ، 284 ދަރިވަރުންނެވެ. ކިޔަވައިދޭން ފެށުނުއިރު އޮތީ،

ގްރޭޑް 1 ގެ އެއް ކިލާހެއް، ހާއްސަ ކިލާސް 1 2، އަދި 3 (އޭބީސީ) އެވެ. ކިޔަވައި ދެއްވުމުގައި

ބަރާބަރަށް ތައްޔާރުވެފައިވާ، 4 މުދައްރިސުންނެވެ.

ގްރޭޑް 1 އާއި ހާއްސަ ކިލާސްތަކުގެ ގޮތުގައި ދިވެހިބަހުން ފެށުން، ހދ. އަތޮޅުމަދަރުސާވެސް މަތީގެފާނެއް

ގެންގުޅުމަށްފަހު ގްރޭޑް 10 އާއި ހަމައަށް ދަރަޖަކޮށްދިނެވެ. ފަހަތަށް ފަހަރު، ޓީޗަރު އޭލެވެލް އާއި،

އެސްއެސްސީ އިމްތިޙާނުގައި ބައިވެރިވެފައިވަނީ، 1999 ވަނަ އަހަރުގައެވެ. އެއަހަރުގެ އިމްތިޙާނުގައި 41 ދަރިވަރުން ބައިވެރިވެފައި ވެއެވެ. އޭރު މަދަރުސާގައި ކިޔަވައިދީފައިވަނީ، ޓީޗާސް ސެޓްފިކެޓް އެކަންޏެވެ. ނަމަވެސް 2002 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން، ސައިންސް ސްޓްރީމް ކިޔަވައިދިނުން ފެށިފައި ވެއެވެ. މަދަރުސާގެ ކަންތައްތައް ދުވަހުން ދުވަހަށް ތަރައްޤީވަމުން އައިސް، 2003 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން، މަދަރުސާގެ ހުރިހާ ގްރޭޑް ތަކެއްގެ ކިޔެވުން، އިނގިރޭސި މީޑިއަމުން ބަދަލުކުރެވިފައި ވެއެވެ. އަދި މިއަދުގެ ތަޢުލީމީ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން 2009 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން، މަދަރުސާގެ ހިސާބުން އެއްދަރަޖައަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް ވަޒީފާ ތަޢުލީމު ތަޢާރަފު ކުރެވިފައި ވެއެވެ.

2010 ވަނައަހަރު، މަދަރުސާއަށް 25 އަހަރު ފުރިގެންދާއިރު، މުވައްޒަފުންގެ ގޮތުގައި، 38 މުދައްރިސުންނާއި، 4 ލީޑިންގ ޓީޗަރުންނާއި، އިދާރީ 10 މުވައްޒަފުންނާއި ، 4 މަސައްކަތު މީހުންނާއި، އަދި 3 ވޮލަންޓިއަރުން މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ. މަދަރުސާ ހިންގުމުގައި އެންމެ އިސްކޮށް ހުންނަވަނީ ޕްރިންސިޕަލްއެވެ. (ޒުދުވަނުގެ އަހަރީފޮތް، 2010).

ޗެޕްޓަރު 3

މުޤައްދިމާ

މުޤައްދިމާއަކީ ރިސާލާގައި ހިނގާ ހަރަކާތްތަކާއި، ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތާއި، ކުރިއަށްދާނޭ މިންވަރު ދެނެގަތުމާއި ، ރިސާލާ ކާމިޔާބު ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަން ކަން ކަމަށް ހުރި (2002) ހާމަކުރައްވައެވެ. މިގޮތުން ރިސާރޗް ޑިޒައިނާއި ސާމްޕަލް ނެގުމާއި، ޑޭޓާ އެއްކުރުމާއި، ޑޭޓާ އެނަލައިޒް ކުރުމަކީ މިޗެޕްޓަރުގައި ހިމެނޭ މުހިއްމު ކަންކަމެވެ.

3.1 ރިސާރޗް ޑިޒައިނުގެ ބަޔާން

ރިސާރޗް ޑިޒައިނަކީ މުޅިރިސާރޗް ކުރިއަށްގެންދާނެގޮތުގެ ޚާކާއެވެ. ނުވަތަ ފްރޭމެވެ. މިރިސާރޗަކީ ކޮލިޓޭޓިވް ޕެރަޑައިމްގެ ދަށުން، ކޭސް ސްޓަޑީގެ މެތަޑު ބޭނުންކޮށްގެން، ހަދާފައިވާ ދިރާސާއެކެވެ. ކޭސް ސްޓަޑީއަކީ (ކޮލިޓޭޓިވް ދިރާސާގައި) ވަކި ކަމެއް، ވަކި ޕްރޮގްރާމެއް، ވަކި އެކްޓިވިޓީއެއް، އަދި ވަކި ބަޔަކުގެ ޕްރޮސެސް ދިރާސާކުރެވެއެވެ. އެ ގޮތުން މި ދިރާސާ ކުރެވުނީ ގއ.އަތޮޅު މަދަރުސާގެ ފޯމްފަރަ 25 އަހަރުގެ ތަޖުރިބާގައި ތައުލީމީ ގޮތުން އަދިސްކޫލާ ކުރިއެރުންތަކާއި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތަކާއި ދެކޭގޮތުންނެވެ. މިދިރާސާކުރުމުގައި ކޮލިޓޭޓިވް މެތަޑު އިންޓަވިއުކުރުމަކީ، މިދިރާސާއަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތުތައް ބޭރަށް ލިބޭނީ މިމެތަޑު ބޭނުންކޮށްގެން ކަމަށް ވާތީއެވެ. ސަބަބަކީ ޓީޗަރުންނާ އެކަހެރިކޮށް ވާހަކަދެއްކުމުން ފަރާތްތަކުގެ ތަޖުރިބާ ލިބޭނީ މަޢުލޫމާތުން ކަމަށްވާތީއެވެ.

3.2 ސާމްޕަލްގެ ބަޔާން

މި ދިރާސާއަށް ބޭނުންވާ ސާމްޕަލް ހޮވީ އެއްކުރުމުގައި ދިމާ ފާރަފެއްގެ ބަސްދީގަތުން ހޮވިފައި ވެއެވެ. މިދިޔަ ފަރާތް އިންޓަވިއު ކުރުމުގައި ބައިވެރިވި ގ.އަތޮޅު މަދަރުސާއިގެ ބެލެނި މަސައްކަތް އޮނިގަނޑު ތަރަހަގަނޑު އެއްނުވާ ފަރާތް ހޮވާލީއެވެ.

ބަސްދީގަތް ފަރާތްތައް

ސްކޫލުގެ އިސްވެރިން	ސުޕަވައިޒަރުން	މުދައްރިސުން	ބެލެނިވެރިން
4	2	2	2

3.2.1 ބަސްދީގަތުން ހޯދުން

މިދިރާސާއަށް ބަސްދީގަތުން ހޯދުމުގައި ސަމާލުކަން ދީފައިވަނީ، މަދުރަސާއާއި ޑޭޓާއިރާގައި، ހަރަކާތްތެރިވެފައިވާ ޓީ.އީސީގެ މަދަރުސާގައި 1985 ން ފެށިގެން 2010 ގެ ނިޔަލަށް ވޭތުވެދިޔަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ޓީ.އީސީ މަދަރުސާގެ ތަރިކާ އެންމެ ރަނގަޅަށް އެނގޭނެ މީހުން ހޯދާ އެފަރާތްތަކާއެވެ. މިގޮތުން ޓީ.އީސީ މަދަރުސާގައި ކިޔަވައިދެއްވި މުދައްރިސުންނާ ހިންގުމުގެ ދާއިރާގައި އިސްކޮށް ޚިދުމަތްކުރެއްވި ބޭފުޅުންނާއި ސްކޫލްގައި ކިޔެވި ދަރިވަރުންނާއި މުދައްރިސުން އަދި ބެލެނިވެރިން ހިމެނެއެވެ.

3.2.2 ޤިޔާމުވުމުގެ ދިރާސާކުރުން

މިދިރާސާގައި ޤިޔާމުވުމުގެ ބޭސްލައިން ގޮތުގައި ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ، ފެންވަރު ރަގަޅު ސްކޫލްތަކުގެ ބައިގޮތުން މިގެ ކުރިން ތައްޔާރު ކުރެވުނު ހަރުފައިވާ ރިސާޗްތަކާއި، ޓީ.އީސީ މަދަރުސާއިން ލިބެންހުރި މައުލޫމާތު ތަކެއްޗެވެ. މިގޮތުން، މަދަރުސާގައި ރެކޯޑު އަދި އެސެސްމަންޓް ހަދަން ފެށިފަހުން މިހާތަނަށް ލިބެން ނަތީޖާތައް އެނބުރި ފަހަރު ލިޔުންތަކާއި 2009، 2005، 2000، 1995، 1990، 1985 މިއަހަރުތަކުގެ އަހަރީރިޕޯޓު 2010 ވަނައަހަރު މަދަރުސާގައި ނެރުން 25 އަހަރުގެ އަހަރީދާއި ސްކޫލް ތައުލީމީއާއި ހިމެނެއެވެ.

3.2.3 އޮބްޒަރވޭޝަން

މި ދިރާސާ ކުރުމަށްޓަކައި ސާފު ޕްލޭނަކާސް އޮބްޒަރވޭޝަން ކުރެވިފައެވެ. އެ ގޮތުން ޓީ.އީސީ މަދަރުސާއަށް ޒިޔާރަތްކޮށް ސްކޫލްހާލު، ކްލާސްރޫމްތައް، ސްޓާފްރޫމް، ކޮމްޕިއުޓަރލެބާއި ލައިބްރަރީއާއި އިދާރީ އޮފީހާއި މިބައިތަކަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތައް އޮބްޒަރވް ކުރެވިފައެވެ. ސްކޫލްގެ އެހާއި މިހާރު އެންމެބޮޑު ތަޖުރިބާލިބިފައި ސްކޫލްގެ ތާރީޚީ ކަންތައްތައް ތަރުތީބުކުރެވިފައި ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް ބަދަލުވެފައިވާ ގޮތް އޮބްޒަރވް ކުރެވިފައެވެ.

3.3 ބޭނުންކުރުވިޔައިވާ އިންސްޓްރުމަންޓްތަކުގެ ބަޔާން

* އިންޓަރވިއުގެ ސުވާލުކަރުދާސް

މިދިރާސާއަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ހޯދުމަށްޓަކައި އިންޓަރވިއު ސުވާލު ކަރުދާހެއް ތައްޔާރުކުރެވި އެސުވާލުތަކަށް އަމާޒުކޮށް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން މައުލޫމާތު ހޯދުނެވެ. މިގޮތުން ތައްޔާރުކުރެވުނު އިންޓަރވިއު ސުވާލު ކަރުދާސް ޖަދުވަލު 1 ގައި ވާނެއެވެ.

3.4 ދިރާސާކުރިގޮތުގެ ބަޔާން

މިދިރާސާއަކީ ވޭތުވެދިޔަ 25 އަހަރުގެތެރޭގައި، ރ.އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް ތައުލީމީ ގޮތުން އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުމާ ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތައް ދެނެގަތުމަށް ކުރާ ދިރާސާއަކަށް ވާތީ 2010 ވަނައަހަރުގެ ސެޕްޓެމްބަރ މަހުގެ ކުރީކޮޅުގައި ރ.ދުވަފަރަށް ގޮސް އެ ސްކޫލުގެ އުނގަންނައިދިނުމާއި އުނގަނޑުވައިދިނުމުގެ އިތުރުން، އިދާރީ އަދި އިމާރާތީ ގޮތުން އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުމާއި ގޮންޖެހުންތަކާ ބެހޭގޮތުން، ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ އިސް މަސްއޫލުވެރިންނާ މަޝްވަރާކޮށް ހޯދިއެވެ. އަދި ތިންގެ މައުލޫމާތު އެކުލެވޭ ރަނގަޅަށް އެނގޭ ފަރާތްތަކުގެ ބަސްދީގެން ހޯދިއެވެ. އަދި ހަމަ މިއާއެކު، މަދަރުސާއިން މިކަމަށްޓަކައި ލިބެންހުރި އެނގުމާ ޗެކްލިސްޓްތަކާއި ހުރި އެޗެކްލިސްޓް ތަކުން ދިރާސާއަށް އެނގުމާ ބެހޭ ބޭނުންތެރިވާނެ މައުލޫމާތުތައް ހޯދައި އެއްކުރިއެވެ. މިގޮތުން ބައްދަލުކުރި އެންމެހައި އެއްފަރާތަކީ އެމަދަރުސާގެ ހުރިގޮތުން މިއަހަރަކާއި އެމަދަރުސާގައި ޚިދުމަތްކުރަމުން އަންނަ މިހާރުގެ ޓީޗަރުންނާއި ޕްރިންސިޕަލް އަދި ޕޭރެންޓުން ބައިވެރިވެއެވެ.

3.5 ދިރާސާގެ ލިމިޓޭޝަން އަދި ޑިލިމިޓޭޝަންގެ ބަޔާން

މި ދިރާސާއަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ހޯދުމަށްޓަކައި، ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ސުވާލުކޮށްފައެވެ. ސަބަބަކީ، މި ދިރާސާގެ ބޭފުޅުން މިޔަ ސަރުކާރުގެ ރަސްމީ ސްކޫލްތަކުގެ ކުރިއެރުމާ ގޮންޖެހުންތަކާއި ގުޅިފައިވާ ދިރާސާއަކަށް ވާތީއެވެ. ދިރާސާގެ އަމަލީ މަސައްކަތް ކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ބަސްދީގެން ހޯދުމާއި ގޮންޖެހުންތަކާ ބެހޭ ޚިދުމަތާއި، އެބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް، ކަމާއިބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ، އެހެން ހުރިހާ ކަމެއްގައި، އެފަރާތްތަކުގެ އެހީ ހޯދުނެވެ. ސަބަބަކީ އެއީ ކޮންމެ ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ހިއްސާކުރަން ނުޖެހޭ

ސަރުކާރުގެ މުހިއްމު ސިޔާސަތު ތިޔުންތަކަށް ވާކަމެވެ. މިދިރާސާއަށް ބޭނުންވާ މިފަދަ މުހިއްމު މައުލޫމާތެއް ހޯދަން ގެނުސް ސަރަހައްދު މެދުންތެރި މައުލޫމާތުތައް ލިބިގަންނާނީ ، މިދިރާސާއަކީ ވެރިގެ ދިރާސާއެއް ކަމުގައި ނުވާނެއެވެ.

ވ.އަތޮޅު މަދަރުސާގައި ހެދުމަށް ކުރައްވާ ދުވަސްވީ ތަޖުރިބާ ހޯދުމުގެ އަދިހަން މައުލޫމާތު ލިބުމާއި އަދި ސޯޝަލް ލިބުންހުރި ޕްރައިމަރީ އެލިބުން މައުލޫމާތު ގުޅުވާލުމުގެ ސަރަހައްދު ދިރާސާއަށް މުއައްސަސާ ކަމެއް ލިބިގަން ދިޔައެވެ. އަދި ދިރާސާ ކުރުމުގެ އިތުރު ހަމަތަކުގެ މަތިން ދިރާސާ ކުރިވުމުން ކަލިވެސް މިދިރާސާއަށް އިތުރު ފުރިހަމަ ކަމެއް ލިބިގެން ދާނެކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން މިއީ ތަރުހަމައުލޫމާތު އެކުލެވޭ ހުރި ޝަކުވާތަށް ވ.އަތޮޅުމަދަރުސާއަށް އާއްމުކޮށް މުދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސޯޝަލްމީޑިޔާތަށް ބޭނުންތެރި ދިރާސާ ރިޕޯޓެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން ގެނެއެވެ.

3.6 ޑޭޓާ އެނަލިސިސް ބޭނުންކުރެވުނު ގޮތްތަކުގެ ބަޔާން

ޑޭޓާއެނަލިސިސްއަކީ، ހޯދާ މައުލޫމާތުތަކުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް، އެފަދަ އެއްޗެއްގެ މާނަ ދެނެގަތުން ކަމަށް ގޭ އަދި އަލިގަސައިން (2003) ހާމަކުރައްވައެވެ. އެހެން އިބާރާތަކުން ދަންނަވާނަމަ، ރިސާޗުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުންނާ، މައުލޫމާތުގެ މައްސަލަ ރިސާޗް ހަދާ ފަރާތުން ތަރުތީބު ކުރުމާއި، ހިފުން ޑޭޓާ ގިންތި ކުރުމާއި، ތަރުތީބު ކުރުން ފަދަ ކަންތައް ތަކެވެ. އަދި މިކަންކަން ބާރަވާ އެއްޗެއް ބަޔާންކޮށް ދިނުމެވެ.

ދިރާސާ ކުރުމަށް އެއްކުރި މައުލޫމާތުގެ ތެރެއިން، މައުޟޫޢީ ގުޅުންހުރި މައުލޫމާތު ތަކާއި ކޯޑިކަން ބަލައި، ޑޭޓާ ކަލެކްޝަންކުރި، ކޯޑުގެ ވަސީލަތަކުން ނަގާ މައުލޫމާތުތަކުގެ ލިސްޓެއް އުފެއްދުގެ ހަމަތަކުގެ މަތިންނެވެ. އަދި ދިރާސާއަށް ބޭނުންތެރިކަން ކުޑަމައުލޫމާތާއި، ބޭނުމެއް ނުހިފޭ މައުލޫމާތު ވަކިކޮށް، އުނިކޮށްލުމަށްފަހު މިގޮތުން ސާފުކުރާ މައުލޫމާތު ތަކާ ކޯޑިކަން ދެނެގަތުމަށް އެއްލިބުން އަނެއް ލިބޭ އަދަދުކުރުނެވެ. މީގެ އިތުރުން ތަފާތު ބޭނުން އެއްސުވާލުތަކަށް ދެއްވާފައިވާ ޖަވާބުތަކުގެ ތެރެއިން ، އެއްގޮތް ކޯޑުތަކުގެ ތަފާތު ކޯޑުތަކުގެ ތަރުތީބުކޮށް އިތުރަށް ބަލާފައި ޖެހުމާއި ކޯޑުތަކުގެ ބައިވަރު އިތުރު މިހެނާ ސުވާލުތަކުގެ މައުލޫމާތުގެ

ބައްޓަނަކަށް ކަނޑަވަރު ކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން މައުލޫމާތުގެ ބައްޓަނަކަށް ކަނޑަވަރު ކުރުމަށް ސުވާލުކުރެވުނީ އެކަމާ ސީދާ ގުޅުންހުރި އެންމެ އެކަށީގެންވާ ފަރާތްތަކަށެވެ.

3.7 އޮބްޒަވޭޝަން އޮފް ދަ ސްޓަޑީ

މިދިރާސާ ކުރެވިފައި މިވަނީ އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ ނުފޫޒުއެއްނެތި ސީދާ ދިރާސާ ކުރި ފަރާތަށް ލިބުނު މައުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބުރަވެގެން ވަރަށް ޙަޤީޤީ ގޮތެއްގައެވެ. އަދި މިކަމުގައި އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ މަސްލަހަތާއި އެއްގޮތަށް ތަބާވުމެއް ނުހިނގާނެއެވެ. އަދި މިދިރާސާއަށް މީހުން ޝައުޤުވެރި ކުރުމަށްޓަކައި، " ފިސިބިލިޓީ ހާދުރު ބޭލިޓާ އުސޫލުން " ބަޔަކާއި ހިލާފު އެއްވެސް ވާހަކައެއް ނުވަތަ ހާދިސާއެއްވެސް ހިމަނާފައެއް ނުވާނެއެވެ. މިގޮތަށް މިކަން ކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ މިދިރާސާއަކީ މީހުން ބަލައިގަންނަ ހާމިލާބު ދިރާސާއަކަށް ހެދުމެވެ.

ބާބު 4

ހޯދުން ހޯދުންތައް

މި ދިރާސާގެ ސަރަހައްދާއި ތަޖުރިބާކަން އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި، ވ.އަތޮޅުމަދަރުސާއަށް ޒިޔާރަތްކޮށް، ތަނާއި ބޭނުންތެރިން މުހިއްމު މައުލޫމާތުތަކެއް ހޯދައި، ދިރާސާ ކުރެވުނެވެ. މި ދިރާސާގެ ސަބަބުން، ކުދިން އުނގެނުމާއި، ވަރަށް މުހިއްމު މައުލޫމާތުތަކެއް އޮޅުންފިލިއެވެ. އަދި ޕްރޮޖެކްޓް ގާސްކުރުން ފަދަ ޕްރޮގްރާމްތަކާ އަދި ސްކޫލްތައް ގާތް ތަން ފެނުން ދިރާސާ ކުރެވުނު ކަމާއި ކަމަކަށް. މިގޮތުން މިދެކުޅަދުނަ ވ.އަތޮޅުމަދަރުސާއަށް ކުރިއަށްދިޔަ ދިރާސާގެ ސަބަބުން އެކުދިންނަށް ކަމާއި ކުދިންގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ބޭނުންކުރެވުނެވެ. މިނިވަންކަމާ ދިރާސާކުރުމަށް ޕްރޮޖެކްޓް ގާސްކުރުން ފަދަ ނަތީޖާތަކެވެ. މިނިވަންކަމާ ދިރާސާގެ ނަތީޖާ ނުވަތަ ހޯދުންތައް ހުރިގޮތުގެ ތަފްޞީލް އެކުލެވޭ ތިޔާގެ ބޭނުން ކޮންމެ މަގަކުން ފެއިރު ހަމަ ބެލެނިވި ވިޔަފާރި ގެނެސްދެއެވެ. އެގޮތުން ބައްލަވާފައި ތަފްޞީލްތައް އޭގެ ނަތީޖާ ތިރީގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

ކުދިންނާ ބެހޭގޮތުން ގުޅުންހުރި ސަރަހައްދުތަކާއި ބެހޭ ކުދިންނާއި

4.1 އުނގެނުމުގައި ދިނަވަރުގެ ހޯދުންތަކާއި ކަނޑައެޅުމުގައި ވިއްކާފައި ކަސްރަތު އޮތުން

ދަރިވަރުންގެ ނަތީޖާއާއި ގުޅޭގޮތުން ކުރެވުނު ސަރަހައްދުގެ ޖަވާބުގައި، ސިފައާ ގުޅޭ މުޢާމަލާތް ދެއްވި ޖަވާބުތަކާއި އަހަރު ރިޕޯޓްތަކުން ލިބުނު މައުލޫމާތު ބަލައި އިންސާނީ ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވުނެވެ. މިނަ ވަގުތު ، ކުރުމުގައި ހޯދުންތަކަކީ، އޭގެ ސަބަބުން މަސާލާ ކުރާނޭ ކަމެއެވެ. ފުރުޞަތުދީފައި ހަމަލާ އަހަރު، ވ.އަތޮޅު މަދަރުސާގައި ވަރަށް މިނަ ވަގުތު، ދަރިވަރުން ހޯދުންތަކާމެދު، ސިފައާ މުޢާމަލާތް ފާހަގަކުރެވިއްޖެ އިސްތިޢުމާލު ހާމަކުރެވިއްޖެއެވެ. މިގޮތުން ނަތީޖާ ރަނގަޅު ކުރުމަށް، ރަސްމީ ގަޑީގެ އިތުރުން، ކުރިޔަށް ގެންދާ ހަރަކާތްތަކުގެ ތެރޭގައި، ހެނދުނު 6.00 ން 7.00 ށް، ހިނގާ ކިޔަވާދެވޭކަމާއި، އޭގެ އިތުރުން ރަސްމީގަޑީގެ ނިންމާލައި، ކޮންމެ ދުވަހަކު އޮންނަ 40 މިނިޓްގެ ކުލާހުގެ ކިޔަވާދެވޭކަމާއި، ހަވީރު 4.15 އިން 5.45 އަށް

އޮންނަ މައިގަނޑު ކިލާސްތަކެއް ހިމެނެއެވެ. އަދި މިކިލާސްތަކެއް ނިމުމުން، މަޣްރިބް ނަމާދާއި ހަމައަށް އެދަރިވަރަކު އަމިއްލައަށް، އޮޅުންފިލުވަން ބޭނުންނަމަ، އެފުރުސަތުވެސް ހުޅުވާލާފައެވެ. އަދި އެއްވެސް ބަންދު ދުވަހެއް، ކިޔެވުމާއި މުޅިން ދުނިޔަވީ ދަރިވަރުން ހޯދަނުކުރާނެ ގޮތަށް ކިޔަވައިދިނުމުގެ ނިޒާމެއް ފެށިއެވެ.

މިގޮތުން ވާހަކަދައްކަވަމުން ސުޕަރިންޓެންޑެންޓުގެ ބުނުއްވީ ވިދާޅުވިއެވެ.

"ބަޔަކުމީހަކީ މިގޮތަށް އޮފީހުން ސްކޫލުގެ ނަތީޖާ ބަދަލުވާން ފެށުމުގެ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ،
ދަރިވަރުން ގިނަވަގުތު ސްކޫލުގައި ހޭދަކުރުން، މުދައްރިސުން ގިނަވަގުތު ސްކޫލުގައި ހޭދަކުރުން،
ދަރިވަރުން ކިޔެވުމަށްދިން ސަމާލުކަން ބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން. އަދި ނަތީޖާ
އެއްވަރެއްގައި ހިފެހެއްޓުމަށް މިމަދަރުސާ ނިޒާމް ހުރުމުގެ ސަބަބެއް ވީ."

އަދި އެސް،އެމް،ބީ ގެ މެންބަރަކު ވިދާޅުވީގޮތުގައި:-

"މަދަރުސާގެ އޮފީހުން ސްކޫލަށް ބަލާއިރު 2006 ވަނައަހަރަކީ ފާހަގަކުރަންވާ އަހަރެއް.
އެއަހަރުގެ ނަތީޖާއަކީ 43.6 އިންސައްތަ. އަދި 2007 ވަނައަހަރާއި 2009 ވަނައަހަރުގެ
ނަތީޖާ ދައްކަނީ ވަރަށް ހަމަހަމަކަން. މިގޮތުން 2007 ވަނައަހަރު 39.28 އިންސައްތައިގެ
ކުރިއެރުން ހޯދައިރު 2009 ވަނައަހަރުގެ ނަތީޖާއަކީ 39.1 އިންސައްތަ. ނަމަވެސް
2008 ވަނައަހަރުގެ ނަތީޖާ ވަނީ ތަންކޮޅެއް ދަށްކޮށް. އެއީ 35 އިންސައްތަ. ޖުމްލަކޮށް
ބަލާއިރު ފާއިތުވި ހަތަރު އަހަރުގެ ނަތީޖާ ދައްކަނީ ވަރަށްހަމަހަމަކަން."

ތިރީގައިވާ ގްރާފު 1 ން މިކަން އިތުރަށް ފާހަގަވެގެން ދާނެއެވެ.

ގްރާފު 1. ޖީ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ އޭޕީއެސް ސްކޯގެ ކުރިއެރުން (2003-2009)

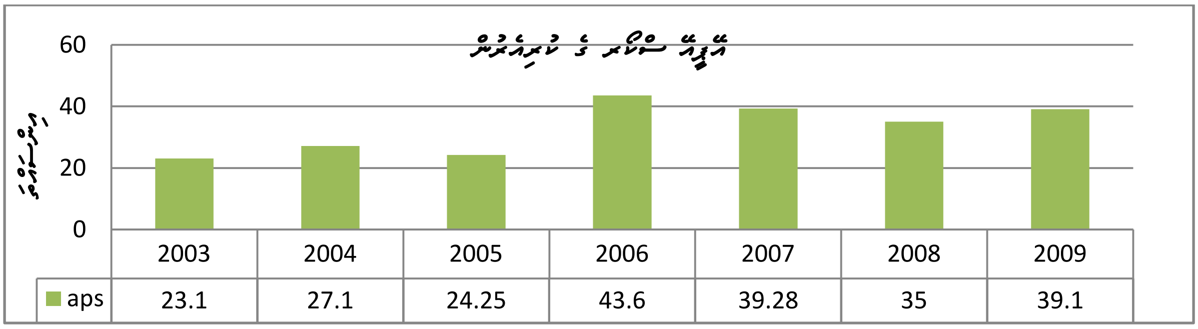

ނަތީޖާ ރަގަޅުކުރުމަށް ބަލައި ވަކި މަޤްސަދެއް ކަނޑައެޅުމަކީވެސް ފުރިހަމަ ކަމެކެވެ. މިގޮތުން ބަލާއިރު، ޖީ.އަތޮޅުމަދަރުސާގައި، މިފަދަ މަޤްސަދެއް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާކަމަށް، ޕްރިންސިޕަލް (2010) ހާމަކުރައްވައެވެ.

"މިގޮތުން 2009 ވަނައަހަރުގައި، ބޯޑަށް ބަލަން ގެންގޮސް ، ޖީސީއީ އޯލެވެލްގައި ޑީ ގްރޭޑު ލިބޭ ދަރިވަރުންގެ އަދަދު ދަށްކުރުން. މިގޮތުން ޖުމްލަ 84 ޑީ މަދުކުރެވުނު. އަދި 2010 ވަނައަހަރުގެ އަމާޒަކީ، ޑީ ގްރޭޑު ލިބޭ ދަރިވަރުންގެ އަދަދު ޕާސްވާ ބޭނުން މަދުކުރުމާއި ޕާސްވާ އިންސައްތަ މަތިކުރުން. އެގޮތުން 2009 ވަނައަހަރު ޕާސްވާއްދާއިން، 20 އިންސައްތަ ދަރިވަރުން ޕާސްވި. އަދި 2010 ވަނައަހަރުގެ ނަތީޖާ 30 އިންސައްތަ މަތިކުރުމަށް ވަނީ އަމާޒުކުރެވިފަ."

2004 ން 2009 ގެ ނިޔަލަށް، ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް، ޖީސީއީ އާއި އެސް އެސް ސީގެ އެންމެ ރަގަޅު ނަތީޖާ ހާދި ދަރިވަރުންނަކީ ކޮބައިތޯ ހޯދުމަށް ސްކޫލްގެ ޖަވާބުގައި، ސީނިއަރމެނޭޖްމަންޓްގެ ބޯޑުގެ ވިދާޅުވިގޮތުގައި، 2004،2005،2006،2007 ގައި ހޮވިފައިވަނީ ފިރިހެން ދަރިވަރުންނެވެ. 2008، 2009 ގައި އަންހެން ދަރިވަރުންނެވެ. މިގޮތުން 2005 ވަނައަހަރު ޖީސީއީ އޯލެވެލްގައި އެންމެރަގަޅު ނަތީޖާހާދި ދަރިވަރަކަށް ލިބުނު ޖުމްލަ ޕޮއިންޓަކީ 44 އެވެ. އޭނާއަށްވަނީ ޖީސީއީ ނަތީޖާގައި 3 ބީ ، 1 ސީ، 1 ޑީ، 2 އީ އަދި 1 ޔޫ ލިބިފައެވެ. 2006 ވަނައަހަރު ޖީސީއީ އޯލެވެލްގައި އެންމެރަގަޅު ނަތީޖާހާދި ދަރިވަރަކަށް ލިބުނު ޖުމްލަ ޕޮއިންޓަކީ 77 އެވެ. އަދި ޖީސީއީ ނަތީޖާގައި 3 އޭ ، 4 ބީ، އަދި 1 ޑީ ލިބިފައެވެ. 2007 ވަނައަހަރު

ޑީސީއީ އެގްޒޭމްގައި އެންމެރަގަޅު ނަތީޖާދީ ދަރިވަރަކަށް ލިބުން ޖުމްލަ ޕޮއިންޓަކީ 91 އެވެ. އަދި ޑީސީއީ ނަތީޖާގައި ވަނީ 7 އޭ ، 1 ސީ ލިބިފައެވެ. 2008 ވަނައަހަރު ޑީސީއީ އެގްޒޭމްގައި އެންމެރަގަޅު ނަތީޖާދީ ދަރިވަރަކަށް ލިބުން ޖުމްލަ ޕޮއިންޓަކީ 77 އެވެ. އަދި ޑީސީއީ ނަތީޖާގައި ވަނީ 3 އޭ ، 3 ބީ، އަދި 2 ސީ ލިބިފައެވެ. 2009 ވަނައަހަރު ޑީސީއީ އެގްޒޭމްގައި އެންމެރަގަޅު ނަތީޖާދީ ދަރިވަރަކަށް ލިބުން ޖުމްލަ ޕޮއިންޓަކީ 90 އެވެ. އަދި ޑީސީއީ ނަތީޖާގައި ވަނީ 6 އޭ ، 2 ބީ ލިބިފައެވެ. އަދި 2004 އާއި 2007 އާއި 2009 ގެ ޓޮޕްޓެންގައި ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ ތިންދަރިވަރަކު ހޮވިފައިވެއެވެ. އެއީ 2004 ވަނައަހަރުގައި އަހުމަދު ޒުހާނާއި، 2007 ވަނައަހަރު އަހުމަދުސުޖިން އާއި އަދި 2009 ވަނަ އަހަރު އައިޝަތު ސަވާދާއެވެ.

ދެންނެވިދިޔަ މައުލޫމާތު ތިރީގައިވާ ތާވަލު 3،2 ގައި އެވަނީއެވެ.

ތާވަލު2. ޑީސީއީ އެގްޒޭމްގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކާމިޔާބީއެއް ހޯދި ދަރިވަރުން 2005-2009

އަހަރު	ދަރިވަރަށް ލިބުން ޕޮއިންޓް	ޑީސީއީ ނަތީޖާ
2005	44 (ފިރިހެން)	3ބީ،1ސީ،1ޑީ،2އީ،1އޫ
2006	77 (ފިރިހެން)	3އޭ، 4ބީ، 1ޑީ
2007	91 (ފިރިހެން)	7 އޭ، 1 ސީ
2008	77 (އަންހެން)	3 އޭ، 3 ބީ، 2 ސީ
2009	90 (އަންހެން)	6 އޭ، 2 ބީ

މައުލޫމާތު ސީއިއާރުމެނޭޖުމަންޓު 2010.

ތާވަލު3. ޑީސީއީ އެގްޒޭމް ޓޮޕްޓެންގައި ހިމެނުނު ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ ދަރިވަރުން

އަހަރު	ނަން
2004	އަހުމަދު ޒުހާން
2007	އަހުމަދު ސުޖިން
2009	އައިޝަތު ސަވާދާ

މައުލޫމާތު، ސީއިއާރުމެނޭޖުމަންޓު 2010.

މިތަފާތު ހިސާބަށް ބަލާއިރު، ފުރަތަމަ ހަތަރު އަހަރުގައި ޖީސީއީ އޯލެވެލް އިން، އެންމެ ގިނަ ދަރިވަރުގެ ދަރަޖަ ފިރިހެން ދަރިވަރުން ހާސިލްކޮށްފައި ވާއިރު، ފަހު ދެއަހަރުގައި އެދަރަޖަ އަންހެން ދަރިވަރުން ހާސިލްކޮށްފައި ވާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

4.2. މުވައްޒަފުންގެ މަޤާމު އަދި ބަދަލުވުމާއި ޕްރޮފެޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް

އިދާރީ މުވައްޒަފުންނާއި މުދައްރިސުންނަށާއި، ޚާއްޞަ ހުނަރުވެރި ބަޔަކަށް ވުމަކީ، އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުން ކާމިޔާބު ކުރުމަށްޓަކައި، ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެކެވެ. މިގޮތުން މުވައްޒަފުންގެ ކުރިއެރުމަށްޓަކައި، ސްކޫލް ޑިވެލޮޕްމަންޓްގެ ދަށުން، ކުރީގައި ތިއްބެވި ވަގުތީ މުދައްރިސުން، ޕްރައިމަރީ ޓީޗަރުންނަށް ހާއްސަ، އަދި އެ މުދައްރިސުން ޓީސީއީ އޯލެވެލްގެ ދެ މާއްދާއެއް ޕާސްވާ ކޮށްގެ ކަމުގައި، ދަރިވަރުންގެ އުނގެނުން ކާމިޔާބު ކުރުމަށް، އެގޮތުން މުހިއްމު ފިޔަވަޅު ކަމަށް ބަލާފައި ހުރި އެއް ކަމެކޭ (2010) ހަމަކުރަށްވައެވެ. އަދި 2004 ން ފެށިގެން 2007 ގެ ނިޔަލަށް، މަރުކަޒުގެ ޒާތަކުގައި ހުންނަ ވޮރކްޝޮޕްގެ ސަބަބުން، ސްކޫލްގެ ފެންވަރު މަތިކުރުމަށް ހާއްސަ ޕްރޮގްރާމު ތަކެއް ރޭވި ހިންގާފައިވެއެވެ. މި ގޮތުން އޭރުގައި ތިއްބެވި، ޓީސީއީ ނުހަދާ ހުރި މުދައްރިސުން، ކޯސްގެ އަހަރުކޮޅެއް މަރުވެގެން އެއްމާއްދާގައި ބައިވެރިވުމަށް މަޖުބޫރުކޮށް، އެ މާއްދާގެ ޓީޗިންގ މަރުކަޒުގެ ބަޖެޓުން ދޫކޮށް ހަމަޖެއްސެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން މުދައްރިސުންގެ ފެންވަރު މަތިކުރުމަށް މަގުފަހިވި، ގިނަ މުދައްރިސުންތަކެއް އިމްތިޙާނުގައި ބައިވެރިވެ ކާމިޔާބު ޕާސްވެފައިވެއެވެ. މުދައްރިސުންނަށް މިކާމިޔާބީ ޕާސްވެފައިވާ މިގޮތުގައި، އެންމެ އިސް ދައުރެއް އަދާކޮށްދެއްވީ، 2004 ން 2007 ގެ ނިޔަލަށް މަރުކަޒުގެ ޒާތަކުގައި ހުންނަ އަލްއުސްތާޛް އަބްދުއްﷲ ނާޒިރެވެ. (އަހަރީފުޅު، 2010).

1985 ވަނަ އަހަރާއި 1995 ވަނަ އަހަރާއި އަދި 2009 ވަނައަހަރުގެ ، އަހަރީ ރިޕޯޓުން މަރުކަޒުގެ މުވައްޒަފުންގެ ތަފްޞީލް ބަލާއިރު، ގާތަގާން ދެއްކެވެ. މިގޮތުން 1985 ވަނަ އަހަރު މަރުކަޒުގެ ހިންގުން ފެށުނު އިރު މަރުކަޒުގައި ތިއްބެވި ހަތަރު ޓީޗަރުންނާއި އިދާރީ މުވައްޒަފުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކޮޅަށްކާބާއި މަސައްކަތު ތިބެވިގޮތެވެ. 1995 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓުގައިވާ ގޮތުން ދެކޮޅުވެރިންނާއި އިދާރީ މުވައްޒަފުންގެ ތެރޭގައި ހެޑްމާސްޓަރާއި އެސިސްޓެންޓް ހެޑްމާސްޓަރުގެ އިތުރުން، ސުޕަވައިޒަރ ކްލާރކާއި

ކާމިޔާބުގެ އިތުރުން ހަތަރު މަސައްކަތު މީހުން މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ. މުދައްރިސުންގެ ތެރޭގައި ޕްރައިމަރީ ހެޑްޓީޗަރުންނާއި، އިނގިރޭސި ޓީޗަރާއި، ހުއްބަ އިނގިރޭސި ޓީޗަރާއި، ޖެނެރަލް ސައިންސް ޓީޗަރާއި ދުރުސް ޓީޗަރެއްގެ އިތުރުން، ވަގުތީ ހ މުދައްރިސުން މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ.

ނަމަވެސް 2009 ވަނަ އަހަރާއި ހަމައަށް އައިއިރު، އިތުރު މުވައްޒަފުންނާއި މުދައްރިސުންގެ މަޤްބޫލުކަން ބޮޑު ބަދަލުވެ އައިސްފައި ވެއެވެ. މިގޮތުން މުސްލިމުންނާއި އިތުރު މުވައްޒަފުންގެ ތެރޭގައި ، ޕްރިންސިޕަލާއި ޑެޕިއުޓީ ޕްރިންސިޕަލުންގެ އިތުރުން އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް އޮފިސަރާއި އެސިސްޓެންޓް އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް އަދި އޮފިސަރުންނާއި، ހަތަރު ލެބް އެސިސްޓެންޓް ކްލީނިންގ ޓީޗަރުންނާއި، ލައިބްރަރީ އެސިސްޓެންޓާއި، ކޮމްޕިއުޓަރ އެސިސްޓެންޓާއި، ކޮމްޕިއުޓަރ ޓެކްނީޝަނާއި ، ޕްރިންޓަރ އަކާއި، ހަތަރުމަސައްކަތު މީހުންނާއި މިން ވޮޗްމަނުންގެ އިތުރުން އޮފީސް އެސިސްޓެންޓުން މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ. އަދި މުދައްރިސުންގެ މަޤާމުތަކަށް ބަލާއިރު، ބީއޭ ޑިގްރީ ޓީޗަރުންނާއި، ސެޓް ޑިޕްލޮމާ ޓީޗަރުންނާއި، ކޯސްގެ އަދި ޓީޗަރުންގެ އިތުރުން ދި އެސިސްޓެންޓް ޓީޗަރުން މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ.

4.3. މުވައްޒަފުންނާއި އުނގެނުން ފަރާތްތަކުގެ ދެކުން

ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތަކުގެ ހިސާބުން، މުވައްޒަފުންގެ ދެމެދުގައި އޮތް ވަރުގަދަ ގުޅުންތަކެއް ހުރިކަން ކުރެވިއްޖެއެވެ. މަދަރުސާގެ ދިރާސާގައި މުވައްޒަފަކު ފާހަގަކުރައްވާ ތެރޭގައި :

"މަދަރުސާއަށް ލިބިފައިވާ ކާމިޔާބީތަކަށް ހާސިލްވުމުގައި އެންމެބޮޑު ސަބަބަކީ ކަމަށް
ފާހަގަކުރެވޭ، މުވައްޒަފުންނާ އެއްބާރު ބާރުއަޅައި، މަދަރުސާގެ ދުސްތޫރީބާއި ހަމަތަ
ތަފާތު، ބައިބައި ވެގެން ފުރިހަމަ ނުވާ، ގުޅިގެން މަސައްކަތް ކުރާ ބައެއްކަން ވުން. އަދި
މަދަރުސާގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންވެސް، އެކަމަށް ދަރިވަރުންނަށް ފައިދާހުރި، މަސްއޫލިއްޔަތު ހުރި
ތަރަބިއްޔަތު ކަމަށް ވިސްނަމަ، އެކަމަށް ތަރުބިއްޔަ ދެއްވުން."

1994 އާއި 1998 އާ ދެމެދުގެ އަހަރުތަކުގައި   މަސައްކަތް ކުރެއްވި ނާޒިރާ ވިދާޅުވެފައިވަނީ:-

"އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރި ހުރިހާ ތަނަކަށް ބަލާއިރު ސްކޫލުތަކުގެ ފަރާތުން އެންމެބޮޑު
އެއްބާރުލުމެއް ލިބެން ތަނަކީ، ހަމަ ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ.
އެކަމަށް ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރުވެރިވަން އަބަދުވެ."

2005 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވެއެވެ. ސްކޫލަށް ލިބިފައިވާ އެންމެ އަގުބޮޑު މުދަލަކީ، ސްކޫލުގެ މުދައްރިސުންނާއި، ސުޕަވައިޒަރުންނާއި، މާއްދާތަކުގެ އިސްމުވައްޒަފުން، އަދި އިދާރީ މުވައްޒަފުންގެ އިތުރުން، ސްކޫލުގެ އެހެނިހެން މުވައްޒަފުންގެ ގުޅުމާއި އެއްބާރުލުމެވެ. އަދި މިފަހަރުތަކަކުން ގެރިގެން ސްކޫލަށްޓަކައި ރޭއާއި ދުވާލު، ކުރަމުންދާ ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް، ފާހަގަކޮށްލަން ޖެހެނީ ޝުކުރުވެރިކަމާއެކުގައެވެ. އަދި ސްކޫލުގެ ކުރިއެރުމުގައި، ތ.އަތޮޅު ކޯޑިނޭޓަރާއި، ޑޮކްޓަރު އަޒީޒާއި، ޑޮކްޓަރު ކަބީރާއި، ޑޮކްޓަރު ސިއްރީމަދުރަސާއި، ޑޮކްޓަރު އަ.ލ ކަމިޖާއި، ޑޮކްޓަރު އަންހެނުންގެ ބަލިތަކުގެ މަސައްކަތްކުރާ ކަމިޖާއި، ޑޮކްޓަރު އެންޖީނިއަރ ޗޫޕިންސް ޖަމާލާއި، ސްކޫލުގެ މުސްކުޅި ދަރިވަރުންނާއި ބެލެނިވެރިންގެ މަޝްވަރާ އެއްބާރުލުން ހިމެނެއެވެ.

އަދި އެހެނިހެން މުވައްޒަފުންގެ ވަޒީފާއިން އިސްތިއުފާ ދޭތެރޭގައި، ސްކޫލުގެ ޚިދުމަތް އެއްފަހަރުވެސް އަޅުނުލައި، ބަދަލުކުރެވުނު ބޭނުންވާ، އެންމެހާ ކަންކަން ހިންގާފައި ކުރިއަށްގެންދާކަމީ، ކުރިއަށް ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން، ވަރަށް ހަމަޖެހިގެން ކިޔަސްކޫލު އެޅުމުގެ މަސައްކަތުގައި ރަމަޟާނުގެ މަދަރުސާގެ އެންމެހާ މުވައްޒަފުން ހަރަކާތްތެރިވިއެވެ.

ވީމާ، ޗީފް ވާރޑްގެ ގޮތުގައި، މަދަރުސާއާއިގެ އެންމެހާ މުވައްޒަފުން، އެކުވެރިކަމާއި އެއްބައިވަންތަކަމުގައި، މަސައްކަތް ކުރުމަކީ، އަޅުގަނޑު ލިބުނުގެ ބާރަކަށް މިދަރުސާއިން ވަނަވަރު ވެއްޖެއެވެ.

4.4 ނައިޖީރިއާގެ ލިޓަރަސީ

މަދަރުސާ ހުޅުވިއިއްސުރު އެކިއަހަރުތަކުގައި ހިންގުމުގެ ދާއިރާގައި ހަރަކާތްތެރިވެފައިވާ، އިސްލާމީއިންގެ ލިޓަރަސީގެ ސަބަބުން، މަދަރުސާގެ ކުރިއެރުމަށް މަގުފަހިވެފައި ވެއެވެ. ތަވްފީޤް އަލީ (2010) ހާމަކުރައްވާ ގޮތުގައި، 1988 ން 1990 އަށް ހުރިހާ ނައިޖީރިއާ އެންމެފަހުގެ އިސްލާމިކް ދާއިރާތަކުގައި، ސްކޫލްތަކުގެ ވެރިންނަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ކުރަމުންދިޔައެވެ. 1992 ން 1996 ގެ ނިޔަލަށް ހުރިހާ ފަރާތައި ވަރަށް ސިޔާސީ ގޮތުން އުނދަގޫތަކުގެ މަތިން، މަދަރުސާ ހިންގުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ފެށުނެވެ. 1994 ން 1998 އަށް، މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ފެށުމުގެ ވިސްނުމުގެ ދަށުން، ސަރުކާރުން ކުރިއަރުވަންތަކުގެ ލިބިދީފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އަދިބައިގޮތުން ޑިޕާޓްމަންޓުތަކުގެ ދަރިވަރުންނާއި ބެލެނިވެރިންނަށް ހިންގުމުގެ އިތުރުން، ސަރުކާރުގެ ތަފާ ހެއްދަވާފައިވެއެވެ. އަދި އިދާރީގޮތުން، ސަރުކާރުގެ ފައިދާގެ ސިޔާސީ ހުރިހާ ކުރިއެރުމަށް، ޕްރަޖެކްޓް ޓްރެއިނިންގ ކުރައްވަމުން ، އެކަމުގެ މައުލޫމާތު އިދާރީ ފުރަތަމަ ޖެހިފައިވާ ދާއިރާގައި ވެއެވެ. 1999ން 2001 ވަނައަހަރާ ހަމައަށް ހުރިހާ ނައިޖީރިއާ އެންމެފަހުގެ ސަރުކާރުގެ ދާއިރާގައިވާ ދަރިވަރުންގެ ނަތީޖާ ރަގަޅު ކުރައްވަމުންނެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން މަދަރުސާގައި ސައިންސް ސްޓަޑީޒް ޕްރޮގްރާމަށް ބޭރަށްބަލާއިރު ޕްރައިމަރީ ސްކޫލްތައް ކުރިއަރާފައި ވެއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން 2002 ވަނައަހަރު ސައިންސް ސްޓަޑީޒް ޕްރޮގްރާމް ފުރުޞަތު. އަދި މިސްޓަޑީޒްގައި ކިޔަވާ ދަރިވަރުން، 2005 ވަނަ އަހަރު ޓީޗަރ ޓްރެއިނިންގައި ބައިވެރިވެ ފާސްވިކަން ފާހަގަ ކުރެވުނެވެ.

2004 ން 2007 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް، ލިޓަރަސީގައި މަސައްކަތް ކުރުމަށް ބާރުއެޅުމުގެ ސަބަބުން، މަދަރުސާގެ ކިޔަވައިދިނުމާއި، އުމުރާއި ތަރައްޤީ ވަރަށްބޮޑަށް ކުރިއެރިގައި ވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން މަދަރުސާގައި މަސައްކަތް ކުރައްވާ، މުދައްރިސުންގެ ތަޢުލީމީ ފެންވަރު ރަގަޅު ކުރައްވަމުން، ވަރަށް އަގުހުރި މަސައްކަތް ތަކެއް ކޮށްދެއްވާފައި ވެއެވެ. (ހިދުމަތުގެ އަހަރީރޕޯޓް، 2010).

ތިރީގައިވާ ޗާޓުން ދައްކުވައިދޭނީ އެކިއަހަރު ތަކުގައި މަދަރުސާ ހިންގުމުގައި އިސްކޮށް މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވި (ފާހަގަކޮށްލެވޭ) ފަރާތްތަކުގެ ނަންތަކެވެ.

ތާވަލު4، އެކިދުވަސްތަކުގެ މެނޭޖުމަންޓުގައި އިސްކޮޅުން ހަރަކާތްތެރިވެރިއާއި ޚިދުމަތްކުރި ޒަމާންތައް

އަހަރު	ނަމާއި އެޑްރެސް
1988-1990	އަހުމަދު އަލީމަނިކު، މާޖެހިގެ، ތ.ތިމަރަފުށި
1992،1993،1996	އަބްދުލް ރަޝީދު، ފިނިވާގެ، ލ.ފޮނަދޫ
1994،1995،1997،1998	އަބްދުލްއަޒީޒު ޢަބްދުއްރަޙްމާނު، މާޒީ، ލ.މާވަށް
1999،2000،2001	ހުސައިން މާޖިދު، ގުލްފާމުގެ، ތ.ހިރިލަންދޫ
2004،2005،2006،2007	އަބްދުﷲ ނާޒިމު، އަލިވާގެ، ގދ. ތިނަދޫ
2008،2009،2010	މުހައްމަދު ހަނީފް، ވައިނުޖެހޭގެ، ތ.ގުރައިދޫ

މައުލޫމާތު، ހިދުމަތުގެ އަހަރީފޮތް، 2010

މަދަރުސާ ހާސިލުކޮށްފައިވާ އެންމެހާ ކާމިޔާބީތަކަކީ، މިބޭފުޅުންގެ ހިކުމަތް އަދި ޝައުޤުވެރިކަން ހުރިހާ މުވައްޒަފުންގެ އެއްބާރުލުމާއިއެކު ދެއްވުމުގެ ނަތީޖާއެވެ.

4.5 ވޮލީބޯޅައި ތަރައްޤީވި ކުރިއެރުން

މަދު ވޮލީބޯޅަޓީމެއްގެ އެހީގައި 1985 ގައި ފެށި މިމަދަރުސާއަށް އަވަސްކަމާއެކު ވޮލީބޯޅައި އިތުރުވަމުން ގޮސްފައި ވެއެވެ. މިގޮތުން 1987 ވަނަ އަހަރަކީ މަދަރުސާއަށް ސަރުކާރު ސްކޫލްތަކުގެ ތެރެއިން އަހަރުގެ ޗެމްޕިއަން އަދި (2010) ހާމަކުރެއްވިއެވެ. އެއީ 8 އެންސްގެ ސަރުކާރު ސްކޫލްތަކެވެ. މި ސަރުކާރު ސްކޫލްތަކުގެ ބޭނުންކުރަމުންދާ ތިން އަހަރު ފުރުން ، (1990 ވަނަ އަހަރު) 16 އެންސްގެ ސަރުކާރު ސްކޫލްތަކުގެ ދެވަނަ ސަރުކާރުން މަދަރުސާއަށް ދެއްވިއެވެ.

1985 ވަނަ އަހަރު ސްޕޯޓްސްގެ ކޯޗުން ފުރުނައިރު، ފެރިންޖް ކުރުމުގެ ނިޒާމެއްވެސް ނެތެވެ. އެއިރު ދަރިވަރުންގެ އިމްތިޙާނުތައް ދެނީ، ބޮލްކޯބޯޅަގައި ލެއްގެންނެވެ. މިގޮތުން ދަރިވަރުން ކުޅެން ހާޒިރުވުމުގެ ކުރިން، އިމްތިޙާނުގެ ސްޕޯޓްސްތައް، ބޯޅަގައި ލެއްމަންފަށް، ލިބުނު ސްޕޯޓްސްތައް ނުފެންނާނެހެން، ޓީމަކަށްވެސް ކުރުން ބޯޅަ ނިވާކުރަނީއެވެ. މިގޮތުގައި ހަތަރު އަހަރު ފާއިތުވެ ދިޔަމަންފަށް، 1989 ވަނަ އަހަރު، މިކަމަށް ގެންގުޅުނު ބަދަލަކީ ކޯޗު ކުއްޖަކަށް ޓީޝާޓް ދޭން ފެށުމެވެ. މިފިޔަވަޅު ލިބުނީ ކޯޗުކުރާ ބޭރުރަށްތަކުގެ ބޭނުންކަމަށެވެ. ފުރަތަމަ

ފަހަރަށް ކުލަ ޓެލެވިޝަން މަދަރުސާއަށް ފެށީ 1990 ވަނަ އަހަރުއެވެ. މި ޓެލެވިޝަނަކީ އަމިން އަނބުރާ ކުލަ ޓެލެވިޝަނެކެވެ. އަދި މި ޓެލެވިޝަނަށް "ފޮށި ޓެލެވިޝަން" ވެސް ކިޔައެވެ. މި ޓެލެވިޝަން އޮޕަރޭޓް ކުރުމަށްޓަކައި، އެންމެ ފުރަތަމަ ހަރުގޮތަކީ، ބެޓެރީ ތަރުތީބު ކުރުމެވެ. އަދި ބޮޑު މަޝީނުގައި ޓްރާންސިސްޓަރ ޓޮޕީ އަނގޮޓި، އާދެ މަޝީނުގައި ބޭރުކު ކުރަ، އުނގުޅާދެވެ. ދެއްނޫރު ފަހަރަކު ޓޫޕޫރުއެ، ޕްރިންޓް ކުރަމުން ގެންދަނީއެވެ. މިގޮތުން ޕްރިންޓް ކުރުމަށްޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ވަގުތު ހޭދަކުރަން ޖެހޭއެވެ. މިގޮތަށް ޕްރިންޓް ކުރުމަށްފަހު ދެ އަހަރުއް ފަހުން (1992 ވަނަ އަހަރު) އެޑްވާންސްޑް ކޯޕީ ޑިޖިޓަލް މަދަރުސާއަށް ދެއްވިއެވެ. މިއީ އަމިން އަނބުރާ ކޮޕީ ޑިޖިޓަލެވެ. އަދި ކަރި ބޯޑިންގ ޕްރޮސެސިންގ، ސްކޭނިންގ ކަމެއްގެން ފުރަތަމަ ފަހަރަށް، ކޮޕީ ކުރަން ފެށުނެވެ. މިގޮތުގައި އަންނަނިވި ފޮޓޯގެން ދިއްޔައެވެ. އިމޭޖް ބޭނުން ކޮޕީ ޑިޖިޓަލް ބޯޑިންގ ޕްރޮސެސިންގ، ޕްރިންޓް ކުރަން ފެށީ 2000 ވަނަ އަހަރުގައެވެ. އަދި މިއަހަރު ފޮޓޯކޮޕީ ޑިޖިޓަލް ފޮޓޯ ކުރުމުގެ ފަސޭހަކަން ލިބިގެން ދިޔައެވެ.

މިޒާތުގައި ބޯޑިންގ ކުރުމުން އަނގަ، ކަލަރ ޕްރިންޓަރުގެ ހިދުމަތް، މަދަރުސާއަށް ލިބުނު ފުރި 2005 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައެވެ. އަދި މި އަހަރު މަދަރުސާގައި ކަލަރ ޕްރިންޓަރ ފޮޓޯ ޒީރޯ ކުރެވުނެވެ. މިފޮޓޯގެ މަޑު ސްކޭނަރު ދަރިވަރުންނަށް ކަލަރ ޕްރިންޓަރ އިތުރު އުނގަންނައި ދިނުމެވެ. އަދި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް މަލްޓިމީޑިއާ ސިސްޓަމްއެއް މަދަރުސާއަށް ލިބުނެވެ. މިއަދު މަދަރުސާގައި ދަށް ކަލަރ ޕްރިންޓަރު ހިދުމަތް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޯޑިންގ ކުރުމުންނެވެ. މިގޮތުން އިދާރީ ބޯޑިންގ ތަކަށް، ހަމަޔަ ކަލަރ ޕްރިންޓަރއި، ލޭޒަރ ޖެޓްޕްރިންޓަރ ދިސްކަލަރ ޕްރިންޓަރއި، ޖެޓްޕްރިންޓަރުގެ ބޯޑިންގ ތަކަށް ހަމަޔަ ކަލަރ ޕްރިންޓަރ ވަނީ ފޯޓޯކޮޕީ ފޮނުވިފައެވެ. އަދި ކަލަރ ޕްރިންޓަރުގެ މަސައްކަތަށް އިތުރު ފުރިހަމަ ކަމެއް ގެނެސްދިނީ، 2009 ވަނަ އަހަރު މަދަރުސާއަށް އިންޓަރނެޓް އާއްމުކުރުމުންނެވެ. މިހިސާބުން ދިރާސާކުރި އެޑްވާންސްޑް މިނިސްޓްރީ ގެފިޔަން ސްކޫލްތަކަށް ފޮޓޯކޮޕީ ހިދުމަތް ލިބެމުންދެއެވެ. (އަލިމަނިކު އިބްރާހިމް، ތަވްފީޤު އަލީ، 2010).

ތިރީގައިވާ ތާވަލު 7 ން ދައްކުވައިދެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިނުމަށް ބްރޯޑްކާސްޓް ވަސީލަތްތައް ކުރިއަރައި ދިޔަގޮތެވެ.

ތާވަލު5. އުނގަންނައި ދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތްތަކަށް ލިބުނު ކުރިއެރުން (2009- 1987)

އަހަރު	ވަސީލަތްތައް
1987	ސައުންޑް ސިސްޓަމް (8 ޗެނަލްގެ)
1989	އޮޑިއޯ ރެކޯޑިންގ މެޝިން (ފޮޓޯ ކޮޕީ މެޝިން)
1990	ސައުންޑްސިސްޓަމް (16 ޗެނަލްގެ)
1992	ސަޓެލައިޓް ޑިޝް އަދި އޮޑިއޯ ރެކޯޑިންގ މެޝިން
2000	އިލެކްޓްރޯނިކް ރެކޯޑިންގ މެޝިން / ފޮޓޯކޮޕީ މެޝިން / ޑިޖިޓަލް ޕްރިންޓިންގ މެޝިން
2005	ކޮމްޕިއުޓަރައިޒްޑް
2009	އިންޓަރނެޓް

ސުވާލުކުރެވުނު ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން އުނގެނިފައިވާ ގޮތުގައި މިޚިދުމަތްތައް މާލީ ސްޕޮންސަރޝިޕްތަކުން ލިބިފައިވަނީ

މިފަދަ ގޮތްތަކުން.

4.6 ބެލެނިވެރިންގެ ހިއްސާ

ސްކޫލުގެ ކުރިއެރުމުގައި ބެލެނިވެރިންގެ ދައުރު އަދި ހިއްސާއަކީ ކޮބައިތޯ ބެލުމަށް ކުރެވުނު ސުވާލުގެ

ޖަވާބުގައި ސުވާލުކުރެވުނު ބޭފުޅުން ދެއްވި ހުށަހެޅުއްވުންތަކާއި އަދި ރިޕޯޓްތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

" މަދަރުސާއަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، މަދަރުސާގެ ފައިދާއަށް އެއިން ހުރި
އަސަރެއް ކުރާ ކަމުގައި ވިސްނާނަމަ، ބެލެނިވެރިންގެ ވަރަށް ބޮޑު ތަރުހީބެއް ލިބެމުންދާކަން
ފާހަގަ ކުރެވޭ. މިސާލަކަށް ފައިސާގެ ގޮތުންނާއި، އެހީތެރިކަމުގެ ގޮތުން، ވަރަށްބޮޑު
އެއްބާރުލުމެއް ދެއްވަމުން ގެންދަވާ. މި.އަހަރު މަދަރުސާއަށް ހަތަރުފަސްލައްކައެއްގެ މަތިން،
ޓީޗަރުންގެ ޓްރޭނިންގސްގައި، ދަސްކުރާ މުދައްރިސުން ޖާއިޒާދޭކަން، ދަރިވަރުންނަށް
އުނގަންނައިދީފި. މިއިން ކޮށްދީ ފަހަރުކަތުތަކުން، ދަސްކުރާ އެއްބާރުލުމެއް ދަރިވަރުންނަށް،
ކުއިޒްއިމުގެ ހުނަރުތަކާއި، ފޮތްތަކުގެ އިނާމު ހަމަޖެހުމަށް، މަދަރުސާގެ
ބެލެނިވެރިން. މިހުނަރުތައް ދަސްކޮށް ސާބަސް. އަދި މަދަރުސާގައި އެއް ދަރިވަރު ވަކިން،
މާލޭގެ ސްކޫލްތަކުގެ ކުރިބަޔަށް، ކާމިޔާބު ހާސިލްކޮށް، އެ ކުދިންގެ ކުރިމަގު ހަމަޖެހޭ

އިންޓިގްރޭޓެޑް ހަމަޖެއްސުވުމެއް ބޭނުންވެރިންގެ ހަރަދުގައި." މަދަރުސާގެ ދުވަސްވީ
މުވައްޒަފުން ހާމަކުރައްވައެވެ.

1987 ވަނައަހަރަކީ، ފުރަތަމަ ފަހަރަށް މަދަރުސާއަށް ސަމުންގެ ސިލަބަސްއެއް ލިބުނު އަހަރު.
މިސަމުންގެ ސިލަބަސް ހާމަކުރައްވައި މަދަރުސާގެ ބޭނުންވެރިންގެ ވަރަށް މަތިވެރި ބައިވެރިވުން އޮވެއެވެ. އެގޮތުން
ސަމުންގެ ސިލަބަސް ގެނައުމަށް ފައިސާ ހޯދުމަށްޓަކައި، ބޭނުންވެރިން ވަނީ، ކޮމިޓީތަކެއް ގާއިމްކޮށް ، ފައިސާ ހޯދާފައި.
(ޢަލިމަނިކު އިބްރާހީމް، 2010).

"އަދުގަނޑު ފުރުޞަތުގައި ސްކޫލްތަކަށް ބަލާއިރުގައި، ބޭނުންވެރިންގެ އެހީތެރިކަން އެންމެބޮޑަށް
ލިބުނު އެއްސްކޫލު އެއީ. އަދުގަނޑު ބޭނުންވެރިންގެ ފާހަގަކުރަން އޮތީވެސް އެންމެ އެބޮޑު
އަދުގަނޑުމަސައްކަތް ކުރެއްވީއިރުގެ ވާހަކަ" 1999 ން 2001 ގެ ނިޔަލަށް މަދަރުސާ
ހިންގުމާއި ނާޒިރަށް ވިދާޅުވެފައި ވެއެވެ.

2000 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ބާބުގައި، މަދަރުސާގެ ފެށި ކިލާސް ރޫމްގެ ހުޅު އިމާރާތުގެ އެތެރެއިން ބޭރު
އަދި އަސާސީތަށް ކޮމްޕިއުޓަރުގެ ސިލިންގެ ކޮންފާއި ފެށިއެވެ. މިމަސައްކަތުގައި ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ހިންމަތާއި
މިންވަރު ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. މިކަން ކޮންފާއިވެސް ރަށުގެ ރައްޔިތުން ހިލޭ ސާބަހަށެވެ. (އަހަރުރިޕޯޓް، 2000).

އަދި 2009 ވަނަ އަހަރު މަދަރުސާގެ ބޭނުންވެރިން އިސްނަގައިގެން، ދަރިވަރުންނަށް ޤުރުއާން ހިފްޒަކުރުމުގެ
ކިލާހެއް ހިންގާފައި ވެއެވެ.

2005 ވަނައަހަރުގެ އަހަރު ރިޕޯޓުން އެނގޭ ގޮތުގައި، މަދަރުސާގެ ބޭނުންވެރިން މަދަރުސާގެ ކުރިއެރުމަށްޓަކައި،
ކޮންފާވާ ހާދަ އެހީގެންދެއެވެ. މިގޮތުން ކޮމްޕިއުޓަރ ލެބާއި، މަދަރުސާގައި ފާހަގަކުރާ ހަފްލާ ތަކުގައި
ބައްދަލުކުރަން، ތަޢުބާއި އެހެނަ ތަކެތި ހުރުމާއި ، ޕީޓީއޭގެ އިނާމާއި، ސްޕޯޓްސްގައި މުނިޔަހުމާއި، ޕީޓީއޭގެ
އެކަޑެމީ ސެޝަނާއި، ސްކޫލުގެ ކުރިންނަރަސް ހޯދާއިދޭން ދުރުވު ބޭނުންގެ ހަރަދާއި، ޤުރުއާން ކިލާސް ހިނގު
ޕީޓީއޭގެ ހަރަދާއި، ދަރިވަރުންނަށް ދުވުން އިނާމު ދެއްވައިވަސް، ސީދާ ބޭނުންވެރިންގެ އެހީތެރިކަމާއި
އެއްބާރުލުން ލިބިގެންނެވެ.

ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާގައި އެއްދަރަސްގެއިއަކަށް ކިޔަވައިދިނުމަށްބަލައި، ހަމަތު ކިޔާސްކުރުމުގެ ވަގުތީ އިމާރާތެއް 2008 ވަނައަހަރުވަނީ ބިނާކޮށްފައެވެ. މިކިޔާސްކުރުމުތަކެއް ހުރުމުގައި، ސަރުކާރުން ވަކިވަކިން ފައިސާގެ އެހީ ދެއްވި ނަމަވެސް، ދެންހުރި ހަރަދުތަކެއް ކޮށްފައިވަނީ، މަދަރުސާގެ ބެލެނިވެރިން ކަމުގައި ޕްރިންސިޕަލް (2010) ހާމަކުރައްވައެވެ.

4.7 އުމްރާނީ ތަރައްޤީއަށް އައި ކުރިއެރުން

އަހަރު ރިޕޯޓުނާއި ފިލްމަތް ޓެސްޓެއް ލިބޭނު މައުލޫމާތަށް ބަލާއިރު މި . އަތޮޅު މަދަރުސާ ވުޖޫދަށް އައިއިރު ހުރީ ފަސް ކިލާސްރޫމުގެ ހޮލެއް، ޑެސްކްތައް، ހެޑްމާސްޓަރު ގެއާއި، ޓޮއިލެޓް ހިމެނޭ އިމާރާތެއް ކަމުގައި ވިދާޅެވެ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި، އިމާރާތީ ގޮތުން، އިތުރު ކުރިއެރުންތަކެއް، ތަނަވަސްކަން ސޯލާރުން ލިބިފައި ވެއެވެ. މިގޮތުން، ހަމަޖު ކިޔާސްކުރުމުގެ ދޮޅަށް އިމާރާތްތަކާއި، ފަސް ކިޔާސްކޫރުގެ އިތުރު އިމާރާތެއް ވެއެވެ. އަދި ސައިންސް ލެބަށް ހުއްޓަ އިމާރާތްތަކާއި، ކޮމްޕިއުޓަރ ލެބަށް ހުއްޓަ އިމާރާތްތަކާއި، ލައިބްރަރީ އިމާރާތެއްގެ އިތުރުން، ލީޑަރޝިޕް ޓީމްތަށް ހުއްޓަ އިމާރާތްތަކާއި، އަދި ސްޓާފް ރޫމެއް ހިމެނެއެވެ. އަދި ވަރާތީ ތަޢުލީމާދާނީ މަދުރަސާތަށް ހުރިމަށް ޖަހާ، އެއްދަރަސް ގެއިއަށް ސޮކާރު ބަދަލު ކުރުމުގެ ގޮތުން، 2008 ވަނަ އަހަރު ވަނީ، ހަމަޖު ކިޔާގެ ވަގުތީ އިމާރާތެއްވެސް ބިނާ ކުރުވިފައެވެ. މި ތަންތަނަކީ، ސަރުކާރުގެ އެހީތެރި ކަމާއެކު، ރައްޔިތުންގެ އިސްނެގުމާއި ބެލަ މަސައްކަތުން، ބިނާ ކުރުވިފައިވާ އިމާރާތް ތަކެކެވެ.

4.8. އިމާރާތުގެ ދަތިކަން

އިމާރާތުގެ ދަތިކަމާހުރެ އުނގަންނައި ދިނުމަށް، ހުރަސްތަކެއް ކުރިމަތިވެފައިވާ ކަމަށް، ޝިރީންސިޔާމް (2010) ފާހަގަ ކުރައްވައެވެ. މިގޮތުން ރަސްމީ ސެޝަންގެ ތެރޭގައި، ގަޑިއެއް ނަގައިދިނުމުގެއިރު، ހުސް އޭގެ ކިލާހެއްވެސް ނެތުމާއި، ސައިންސް ލެބާއި ކޮމްޕިއުޓަރލެބާއި، އަދި ލައިބްރަރީވެސް ހުޅުވާފައި ނުވެއެވެ. އަދި ތަޢުލީމީ އެކި މުސާރަފާތްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް، މާލީގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތައް ދަތިވެފައިވާ ވަރަށްބޮޑު ހުރަހަކެވެ.

4.9. ތަރުބިޔަތު މަރުކަޒުގެ ޚިދުމަތްތަކާއި އިސްކޮލަރޝިޕް

ތަރުބިޔަތު މަރުކަޒުގެ ޚިދުމަތްތަކާއި އިސްކޮލަރޝިޕް ހުރުމަކީ، ހިންގުމަށް ހުރަސްތަކެއް ކުރިމަތި ކުރާކަމެއް ކަމަށް، ސްޓާފުންނަށް ފަސްބާވަތްގެ ތަޢުލީމު، ހަމަޖެހިފައިނުވާ ވާހަކަ ކުރައްވައެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ދިމާވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި، ދަރިވަރުން ކުރުމުގެ ބައި ކުރެވޭނެގޮތަކަށް އެބާވަތުގެ ވާހަކަ ކުރައްވައެވެ.

ސްޓާފުންނަށް ފަރާތްތަކުގެ ތެރޭއިން ދިވަސްތަކާ މުދައްރިސަކު ވާހަކަދައްކަވަމުން ގޮތުގައި،

" އެހެން އެވަނީ، އެއިސްކޯލް ހުންނަ ބާވަތާ އަދި، މަދުރަސާއިން ދިނުމު ހާސިލު ކުރުމަށް ފަރާތްތަކަށް ވެފައި، އަދި މަސައްކަތް ކުރެއްވުން ޖެހުނީ، އެބާވަތަށް ކުރިން އުނގެނުމަށް ދުއިމި، ފުރިހަމަކުރެވޭ ބާވަތުން ސެންޓަރާއި ކަމަށްވާތީ، އަދި އެހާބު ތަރުމަތަކުރި ދަރަނަ ފަރާތްތަކަށް ވުން. އަދި ޖާމިޢާގެ ސްޓާފުގެ ބައެއް ފަރާތްތަކާއި، މިގޮތުގެ ކަން. މިކަމުގެ ސަބަބުން، ބައެއްކަންކަން ދުރުވާ ކަރަފާގަތަކަށް އެބަދު! ހެއްބަޔާނަށް ތިމާގެ މިންގަނޑުގެ ސަބަބުން. އަދިބައެއްކަންކަން އެންމެ ދިނުމަށް ގޮތަށް ހިމެނޭން ނުދާކަން ފާހަގަކުރޭ."

ސްޓާފުންނަށް ފަސް ބާވަތުގެ ތަޢުލީމު ހަމައަށް ބާވަތަށް ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތުގައި، ދަރަނުގެ ބައެއް ޕްރޮގްރާމް ކޯސްފައި ހުންނަށް، އެކަމުގެ އެންމެ އިސްފަރާތްތަކަށް، ހިދުމަތުގެ ގޮތުގައި ހުރުމުން ހުރުމާއެވެ. އެފަދަ މިހެން ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމައަށް ނުކުރެވޭނީ، ކުރަނީވާ ޕްރޮގްރާމް އެފަރާތަކުން ނުކުރެވޭކަން

ވަރަށްބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވިގެން ދިޔައެވެ. އެހެންކަމުން ސްކޫލްތަކުގައި އެންމެ އިސްކޮށް ހުންނަން އެންމެ ރަނގަޅު ބޭރުގަރުދޭ ބޭފުޅުންނަކަށް ސުވާލުކުރެވުނު މީހުންގެ ތެރެއިން 80 އިންސައްތަ މީހުން ބުރަވެއެވެ.

4.10. ލިބޭ އިނާމްތައް މަދުވުން

ދަރިވަރުންގެ ނަތީޖާ ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި، މުދައްރިސުން މަސައްކަތް ކުރަންވާ ވަރަށް މަސައްކަތް ނުކުރެވޭ، ކުރީގައި ލިބެން އިނާމްތައް މުދައްރިސުންނަށް މިހާރު ނުލިބޭތީވަމަށް ، ސުވާލުކުރެވުނު މުދައްރިސުންގެ ތެރެއިން ހުރި މުދައްރިސުންތަކުގެ އައްޓަސްވެއެވެ. މިގޮތުން 2008 ވަނައަހަރާއި 2009 ވަނައަހަރު، އިނާމުގެ ގޮތުގައި ލިބުނު 200 ނުވަތަ 300 ރުފިޔާއެވެ. އެހެ އިނާމުގެ 5 އިންސައްތައެވެ. ނަމަވެސް 2007 ވަނައަހަރު އިނާމުގެ ގޮތުގައި 33 އިންސައްތަ ލިބެއެވެ. ނަމަވެސް އިނާމުގެ ވަޒީފާ ކުރެކުރުމުން ބައެއް ޗެލެންޖުން ގެނަގަން ފަސޭހަކަމަށް ސީނިއަރ މެނޭޖްމަންޓުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވިއެވެ.

4.11. މަދަރުސާގައި އޭލެވެލް ނުހުރުން

މަދަރުސާގައި އޭލެވެލް އުފެއްދޭ ވަރަށް ކުދިން ފާސްވާކަމަށާއި، ނަމަވެސް ދެސްޓްރީމުން ކިޔެވުން އޮންނާތީ އޭލެވެލް އުފެއްދުމަށް ހުރަސް ކުރިމަތިވަމުންދާ ކަމަށް ސިނިއާރމެނޭޖްމަންޓުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވިއެވެ. މީގެ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ އެއްވެސް ސްޓްރީމަކުން 15 ކުދިން ބޭނުންބަރަށް ފާސްނުވުމެވެ. ނަމަވެސް އެއްސްޓްރީމަށް ކިޔެވުން އޮންނަނަމަ އޭލެވެލް އުފެއްދުމަށް މިހާރުގެ ނަތީޖާއަށް ބަލާއިރު ދަދިފަށާ ކަމުނުކަމަށް އެފަރާތް ތަކެން ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި މިކަމަށް ޢުމު އަނބު ހުރަހަކީ ދުވަހުން ދުވަހަކަށް މަދަރުސާގެ އެންރޯލްމަންޓް ދަށަށް ދެއުމެވެ.

ބާބު 5

ޑިސްކަޝަން

ތަޢާރަފު

"ފާއިތުވެދިޔަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކޮލަމްޒުކު އަތޮޅުމަދަރުސާއަން އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުމާއި ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތަކަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟" މިސުވާލުގެ ޖަވާބު ހޯދުމަށްޓަކައި، ކުރެވުނު ދިރާސާއާއި ބޭރުގެމީހުން، ހޯދުން ހޯދުންތަކުގެ އަލީގައި، ޚަރަދުކުރެވުނު ކަންތައްތަކާ ބޭރުގެމީހުން، މިޙާޒިރުގައި ވާހަކަދައްކާފައި ވާނެއެވެ. އަދި ދިރާސާ ސުވާލުގެ ޖަވާބު ހޯދުމަށްޓަކައި، ކުރެވުނު މަސައްކަތުން ނުކުތް ނަތީޖާ އާއި ގުޅޭ ދިސާރީގަކަރަން ފުންނަގައި މިޙާޟިރުގައި ހުށަހަޅާފައި ވާނެއެވެ. މިދިރާސާއަން ހޯދުން ހޯދުންތަކުގެ މުހިއްމުކަމާއި މިކަމުގެ ގޮތްގޮތުން، ޚިޔާލުތަކާއި ޒިޔާދަ ބަސްބުޅުތަކާއި ލިބިގަތަ ރިވެއްސަ ޚަރަދުކުރެވުނު މުހިއްމު ނުކުތާތައް، މިހޯދުން ހޯދުންތަކުގެ ޑިސްކަޝަނާއި ގުޅޭގޮތުގައި ވާނެއެވެ.

5.1 ދިރާސާކުރި ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

މިދިރާސާއަކީ ފާއިތުވެދިޔަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި، ކޮލަމްޒުކު އަތޮޅުމަދަރުސާއަން އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުމާއި ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތަކަކީ ކޮބައިތޯ ބެލުމަށް ކުރިދިރާސާއެކެވެ. މިދިރާސާ ކުރެވުނީ، ކަމާބެހޭ ފަރާ ހުރިން ޝާއިޢުކުރެވިފައިހުރި، މިކަމާގުޅޭ ލިޔުންތައް ކަވަރުކޮށް، ސަރަހައްދީ ޖާގާ އާއި ޒިޔާދަކުރި ޖާގާގެ ބޭނުން ކުރެވެނީ. ސަރަހައްދީ ސިޔާސީ ބޭނުން މަސައްކަތް ގޮތެއްގައި ހިފެހެއްޓި ވާނީ ލިބިގަތަ ރިވެއް ހޯދުމަށެވެ. އިންޓަރވިއު އާއި ގޮތުގެ އެކުލަވާލުން ލިބުން މައުލޫމާތު ބޭނުންކުރި، ހޯދުން ހޯދުންތަކުގެ ބައިގައެވެ. ކޮލިޓޭޓިވް ދިރާސާގެ އުސޫލުތަކަށް ބިނާކޮށްގެން، ކުރެވުނު މި ދިރާސާގައި، މިނިވަންކަމާއެކު މީހުންގެ ޝުޢޫރުތަކަށް ފުރުޞަތު ދެވިފައި ވާނެއެވެ. މިގޮތުން އިންޓަރވިއުތަކަށް ކުރައަން ގެންގޮސްފައިވާ، އިންޓަރވިއު ކުރެވުނު ބޭފުޅުން، ޖަވާބު ދެއްވިގޮތަށް ފަހަރެއްކަމަށް ބުނެފައިވާ ބޭނުންކުރެވޭ އިހުމާލު

ވާހަކަދެކުމުގެ ދެއްކެވުން ގެތުނުވެ. މިހާލަތުގެ ސަބަބުން މައްސޫލިއްޔަތު ގެޒާ ގިނަ އަދުހިއާރުތައް ލިބުމަށް

މަގުފަހިވެއެވެ.

5.2 ދިރާސާގެ ނަތީޖާ

މިދިރާސާގެ ނަތީޖާއިން ދައްކާގޮތުގައި، ޓީޗަރު ދިނަ 25 އަހަރުގެ ތަޖުރިބާގައި ބީ.އަރ.ޕީ.މަދަރުސާއަށް ކުރިއަރުން ގެނެސްދީ ކާމިޔާބު ހޯދި ތަރައްގީއާ ގުޅޭ ކަންކަމާ އަޅާލާފައި ވާކަމެވެ. ފަހު ދަރަޖައިން ޓީޗަރުކޮށް ގެނެސްދީފައިވާ ކަންކަމަކީ، ދުވަސްތަކުގެ މަސައްކަތުގެ ސިފައިން ފެނިގެންދާ ކަންކަމެވެ.

މިދިރާސާ ކުރުމުގެ ވަކި ބީ.އާރު.ޕީ.މަދަރުސާއަށް ތަފާތު ތަރައްގީއާއި ނަތީޖާ ހާސިލުކުރުމަށް ކުރިއަރުމާއި ގުޅޭ ކަންކަމާއި ގުޅޭ ސަބަބުތަކަށް ހުރިގޮތުގެ ގޮތުންނެވެ. އެގޮތުން ހިންގުމާއި ހިންގުމަށް ދިރާސާ ޓީޗަރުންނަށް އަދި އިތުރު ގޮތުން އަމިއްލަވީ ތަފާތު ކުރިއަރުމަށް ކަމުގެ ތަޖުރިބާއިން ހޯދިފައިވާ ގޮތެވެ. މިގޮތުން ތިރީގައި ވަނީ ދިރާސާ ކުރުމުގެ މައިގަނޑު ނުކުތާތަކެވެ.

5.3 ހިންގުމާއި ހިންގުމުގެ ނިޒާމް

ބީ.އާރު.ޕީ.މަދަރުސާގެ ދަރިވަރުންގެ ހިންގުން ކުރިއަރާދިނުމުގެ ހަރުދަނާ ސިޔާސަތު ހިންގުމުގައި ގިނަ ވަރުގެ ޝައުގުވެރިކަމާއި ވަރަށް މަތީ ފެންވަރެއް ދެމެހެއްޓުމަށް، މި ދިރާސާއިން ސާބިތުވެއެވެ. ދަރިވަރުންގެ ނަތީޖާ ރަނގަޅުވުމަށް މުހިއްމު ދައުރެއް ކުޅެނީ، ދަރިވަރުން ގިނަ ވަގުތު ސްކޫލްގައި ޝައުގުވެރިވުމާއި، އަދި ދެމެހެއްޓުމަށް މަސައްކަތުގައި ދަރިވަރުންނަށް ފުރުޞަތު އެއްބާރުލުން ދިނުމާއި، ހަމަ އެހާމެ ދަރިވަރުން ކުރިއަރުމަށް ދިން ސަހަރާތަކުގެ ސަބަބުންކަމަށް ދިރާސާގެ ހޯދުންތަކުން ދައްކައެވެ. މިހޯދުންތަކުގެ ނަތީޖާ ތާވަލު 4 ގެ 4.1 ގައި ހާމަކޮށްފައި ވާނެއެވެ. ވީޓާ.ނަސްރު (1998) ގައި ކުރި ދިރާސާގައިވެސް މިކަން އެހެން ވަނީއެވެ.

މިގޮތުން މަދަރުސީ ހިންގުމާއި ހިންގުންތަކުގައި، ދަރިވަރާއި އަދި މުދައްރިސް އާއްމު ދައުރު ފުރިހަމައަށް

އަދާކުރުމަށް، ދަރިވަރުން އެކު ފުރިހަމަ ނަތީޖާއެއް ހާސިލުކުރުމުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްކަން ފާހަގަ ވެއެވެ.

މިގޮތުން ހިންގޭ ދަރިވަރުގެ ފުރިހަމަ މަދު ބަޖެޓެއް އެމެރިކާއި ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތްތަކެއް މުދައްރިސާ

ވާހަކަދައްކައިގެން ދެނެގަތުމާއި، މަސައްކަތްތަކެއް ނިންމަންޖެހޭ މުއްދަތު އެނގުމާ ކުރުވުން މަސައްކަތުގެ ޚަރަދެއް

ބޭއްވުވާ ކުރާ މަސައްކަތް މުދައްރިސަން ދައްކައި ހިޔާލު ހުރުމަކީ ކާމިޔާބީ ހާސިލު ކުރުމުގެ މައިތިރިކަން އެނގެއެވެ. އަދި ހަމަމިއާއެކު މުދައްރިސުންވެސް އުނގެނުން ކުރިއެރުވުމަށް ބާރުއަޅުވާ އުނގެނުން ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް އޮންލައިން ޕްލެޓްފޯމުގައި ދިނުމާއި ދަރިވަރާ ބައްދަލުކުރުން މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ގޮތް އޮބްޒާރވްކުރުމާ ފީޑްބެކް ދިނުމަކީވެސް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްކަމުގައި ބެލެވެއެވެ.

މިދިރާސާއިން އުސްތާޒުގެ މަތީން ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާގައި އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުން ކުރިއެރުން ގެންދިއުމަށް ބޭރުމަސައްކަތް ތަކެއް ކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މީގެ އާޚިރު ނަތީޖާއަކަށް ޓީޗަރުންނަށް ހަމަ އަހަރު މަދަރުސާގެ އާޒާދު ސެޝަން ދާދި އެއްވަރަކަށްގައި ރިފްލެކްޓިވް ފުރުޞަތު. އަދި މިގޮތުން ތަޢުލީމީ ބޭނުން ފާހަގަކުރެވޭފަދަ ބޭ ކުރިއެރުމެއްވެސް މަދަރުސާ ހާސިލުކުރެވިއްޖެއެވެ. މިގޮތުން ތަޢުލީމީ ގޮތުން ވިސްނާ އެންމެބޮޑު އެއް ކާމިޔާބީ އަކީ ޓީޗަރުން ދުވަހަކު ބައިއެއްގައި ރަނގަޅު ތިން ދަރިވަރުން ހިފެހެއްޓުމެވެ. މިކާމިޔާބީގައި ޕްރޮފެޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ހިއްސާކޮށްދިނުމެވެ. މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތް ސަޕޯޓްކޮށްދެއެވެ.

މި ދިރާސާ ދައްކާދެނީ، ސްކޫލުގެ އުނގެނުން ކާމިޔާބުކުރުމަށް، ފީޑްބެކް އާއި ކުރިއެރުމަށް، އުނގަންނައިދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތްތަކަށް ފީޑްބެކް ކުރިއެރުވުމަށް އެނގެއެވެ. މިގޮތުން މަދަރުސާ އުޅުދިޔައިރު ސުކޫލް މިދިރާސާ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އުނގަންނައިދިނުމުގެ ވަސީލަތްތަކަށް ކުރިއެރުމެއް ފެނިގެން ގޮސްފައި އެނގެއެވެ. މިކޯހުގައި އިމްތިހާން ޕޮއިންޓް ސްކޭލް 4 ގެ 4.5 އާއި ދެމެދު 5 ގައި ފެނިއެވެ. މިގޮތުން ސަރުކާރު ސިލެބަސްގެ ފެށުމާއި އަދިން އަސާސީ ކާމިޔާބީ ހާސިލުކުރުމުގެ އިމްތިހާން، ސަރުކާރުން ދެއްވާ އިމްތިޙާނު ސެޓްފިކެޓް ކާމިޔާބީ ހާސިލުކުރުމުގެ ޓެސްޓްތައް މުސްތަޤުބަލު އިމްތިހާން، ކްލާސްރޫމް މުސްތަޤުބަލު އިމްތިހާން ދީފައިވާ ދަރިވަރުން، މަދަރުސާއަށް ފެނިގެން ދިޔައީ، ދަރިވަރުންގެ އުނގެނުން ހާސިލުވި ކުރިއަރާ، މަދަރުސާއަށް ފެނިގެންދިޔަ ވަރަށް މުހިއްމު ވަސީލަތްތަކުގެ ކަމުގައި ފެނިގެން ދިޔައެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން އުނގަންނައިދިނުމާ ބާރުއަޅާ މުދަރިސަށް އުޅުއްދިޔަމަން ޚުދުމުޚްތާރު ކަމުން ފެނިގެން ދިޔައެވެ. އެހެން ކާމިޔާބު އުނގަންނައި ދިނުމަކަށް، އެކަށީގެން ވާހަކަ ވަސީލަތްތައް، ސްކޫލުގެ ވެރިން ފެންނަ ކުރުމަށް، އުނގެނުމާއި އުނގަންނައި ދިނުން ކާމިޔާބު ވުމުގެ، އެންމެ މުހިއްމު އެއްބާރުލުން ފާހަގަވެއެވެ.

ދިރާސާ ކުރުމަށް ބޭނުންކުރި ޑޮކިއުމެންޓާއި އިންޓަރވިއުއިން ހޯދުނު ނަތީޖާތަކަށް ބަލާއިރު، އުގަންނައި ދިނުން ކާމިޔާބު ކުރުމަށްޓަކައި އިދާރީ މުވައްޒަފުންނާއި މުދައްރިސުންނަށް ތޯބިލް ހުނަރުވެރި ބަޔަކަށް ފުޅާ، ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްކަން އެނގެނެވެ. މިގޮތުން އެކި އަހަރުތަކުގައި، މުވައްޒަފުންގެ މަސްލަހަތައި ބަދަލުތަކާއި، ޕްރޮފެޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފުރުޞަތު ދިނުމާއި، ވ.އަތޮޅު މަދަރުސާގެ ދަރިވަރުންގެ ފެންވަރު މަތިވުމުގެ މުހިއްމު ސަބަބެއް ކަމުގައެވެ. މިކަމާގުޅޭ އިތުރު ތަފްސީލް ޓޭބަލް 4 ގެ 4.2 ގައި ހާމަކޮށްފައި ވާނެއެވެ. މިގޮތުން މުވައްޒަފުންގެ ކުރިއެރުމަށްޓަކައި، ސްޓާފް ޑިވެލޮޕްމަންޓްގެ ދަރުސް، ކުރީގައި ތިއްބެވި ވަގުތީ މުދައްރިސުން ޕްރައިމަރީ ޓީޗަރުންނަށާ، އަދި އުމުދައްރިސުން ޗީސްއީ އޮފީސް ފެންވަރަށް ދެނެވިފައިވާ ކަމީ، ދަރިވަރުންގެ އުނގެނުން ކާމިޔާބު ކުރުމަށްއެކުން މުހިއްމު ފިޔަވަޅުއަޅާކަން އެނގެނެވެ. އަދި މިގޮތުގައިވެސް މަދަރުސާގެ ހިތްވަރުން އެންމެ ފުރަތަމަ ފެނިގެން ދިޔައިރު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ނެތުމަކީ ވިއަސް، އިންސަރވިސް އަހަރާއި ހަމައަށް ދަތިތަކުރިއިރު، ބާރު ގްރޭޑް ޓީޗަރުންނާއި ސްޓާފް ޓްރެއިނިން ޓީޗަރުންނާއި ޕޯޓްފޯލިއޯ އަދި ޑިވެލޮޕްމަންޓުގެ ހުނަރުތައް ފިޔަވަޅު އެއީ އުގަންނައިދިނުމަކީ ދިރިއުޅުންތަކާ ބޮޑު ކާމިޔާބީއެއް ކަމަށް ބެލެވެއެވެ. މިކަމާއި ގުޅޭ ދިރާސާތަކަށް ބަލާއިރުވެސް މިކަމަށް މިކަންއޮތީ މިގޮތަށެވެ. އެރިސްޓޯ (1999) ގެ ދިރާސާއިންވެސް މިކަމަށް ހުރިބިޔައިވެ. އެގޮތުން ޖަމާޢަތުގެ ބެލުން އުގަންނައިދިނުމާ އުނގެނުމަކީ އަހަރުމިދިޔައީ ސްޓާފުން ކުރިއެރުވުމަށާއި މަދަރުސާ ދިނުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ވަރުގަދަ އަޖުމަލީ ދަރިވަރުންގެ އުނގެނުމުގެ ފެންވަރު މަތިކުރުމަށް ވަރަށްމުހިއްމު ކަމެއް ކަމަށް ދަންނަވަން ޖެހެއެވެ.

މިދަންނަވާ ވަގުތު ވަރަށް ބޮޑަށް ފުރިހަމަ ކުރެވިފައިވާ ވާކަން ކުރެވުނު މި ދިރާސާއިން ސާބިތު ވެއެވެ. އެހެނީ ވ. އަތޮޅު މަދަރުސާގައި ތަމްރީން ލިބިފައި ނުވާ މުވައްޒަފުން މިހާރު ނެތެވެ.

5.4 ޓީޗަރުންގެ ތަޖުރިބާ

މި ދިރާސާއިން ދެއްކާގޮތުގައި މަދަރުސާ ހާސިލްކޮށްފައިވާ އިންތިހާ ކާމިޔާބީތަކަކީ، އެކި އަހަރުތަކުގައި މަދަރުސާގެ ޓީޗަރުންގައި، އިސްކޮޅު މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވި ބޭފުޅުންގެ ހިކުމަތް އަދި ޤާބިލްކަމުން ހުރިހާ މުވައްޒަފުންގެ އެއްބާރުލެއްވުމުގެ ނަތީޖާއެވެ. މިނަތީޖާ ހާސިލްކުރުމުގައި ޓީޗަރުންގެ އެއް ތިމާރިކަމަކީ ނާޒިރުގެ ލީޑަރޝިޕް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވުމެވެ. މިގޮތުން މަދަރުސާ ހުޅުވިއްސުރު އެކިއަހަރުތަކުގައި ހިންގުމުގެ ދައުރުގައި ހަރަކާތްތެރިވެފައިވާ އިސްވެރިންގެ ލީޑަރޝިޕްގެ ސަބަބުން ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާގެ ކުރިއެރުމަށް، މަގުފަހިވެފައިވެއެވެ. ޗާޓު 4 ގެ 4.4 ން މިކަމަށް ހެކިދޭއެވެ. މިގޮތުން ސްކޫލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭން ހިންގުމާއި، އިދާރީގޮތުން ސްކޫލްގެ ފައިލިންގެ ސިސްޓަމް ހަރުދަނާކުރުމާއި ދަރިވަރުންގެ ނަތީޖާ ދަމަހައްޓަން ރަނގަޅުކުރުމަށް ބޮޑުމަސައްކަތެއް ކޮށްފައިވާ ވާކަމަށް ފެނެއެވެ. މިކަމާއި ގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތަކާއި ބެލެހެއްޓުމަށް، މިކަންތައް މިގޮތަކަށް. ސްކޫލް ކުރިއެރުމުގެ އެންމެ މުހިއްމު އަމާޒުތަކާއި ފެންވަރު، މަދަރުސާގެ ޓީޗަރުންނަށް ހަމަޖެހި އެންމެ އިސްލިޔާއެވެ. އެހެންމެހެކަމުން ނާޒިރުގެ އިސްނަގާދެނީ ހިންގުމެވެ. ތަޢުލީމީ ކަންތައްތަކަށް މަގުފަހިކުރުމުގައި، އެންމެ އިސްތިޙުޤާރުކޮށް މިހާރު ނާޒިރުކަން ސާބިތު ވެއެވެ. އެސޯސިއޭޝަން ފޯ އިމްޕްރޫވިންގ ސްކޫލްސް (2010) ގައި ފާހަގަކޮށް، ސްކޫލްގެ ބާރު ބަދަލުތަކާއި ކުރިއާއެކު ހާސިލް ކުރުމަށް، ސްކޫލްގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން އެއްބާރުލުމާއެކު މިސްރާބެއްކުރި ސްކޫލްތަކުން ކުރިއެރުން ލިބުމުގެ އެންމެ މުހިއްމު އެއްސިފަތަކުން ހުރަވާގެން ދިޔައެވެ.

މިދިރާސާއިން އިތުރަށް ހޯދާފައިވާ ޗާޓުތަކުގެ ގޮތުގައި މަދަރުސާގެ އިންތިހާ މުވައްޒަފުން، އެކުލަވާލައި އެއްބާރުލުން ގޮތުގައި މަސައްކަތް ކުރުމަށް، އަދި ލިބުނު އެންމެ މުހިއްމު އެއްބާރު ކަމަކީ ޗާޓު 4 ގެ 4.3 ން ސާބިތުވެއެވެ.

ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް ލިބިފައިވާ ކާމިޔާބީތަކަށް، ހާސިލްކުރުމުގެ އެންމެ ބޮޑު ސިއްރަކީ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނީ، މުވައްޒަފުންނަކީ މަދަރުސާގެ ލީޑަރޝިޕާއި، އެއްވެސް އިތުރެއްގައި ޚާއްޞަކޮށް ފާހަގަކުރެވޭ، ބައިބައިވެގެން ފުރުޞަތުމުންދީ ގުރޫގަން މަސައްކަތްކުރުން، ބައިކަން ވިސްނެވެ. އަދި މަދަރުސާގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނެވެ، ދަރިވަރުންނަކީ

ފައިދާހުރި ރަގަޅުކަމެއް ކަމަށް ވަނީ ނަމަ އެކަމަކަށް ތަރުހީބު ދެއްވީ ކަމެވެ. އަދި ދިރާސާކުރުމުން އަހަރީ ރިޕޯޓު ތަކުންވެސް މިކަމަށް އިތުރު ހެޔޮ ލިބިގެން ދިޔައެވެ. މިގޮތުން ސްކޫލަށް ލިބިފައިވާ އެންމެއަގުބޮޑު މުދަލަކީ، ސްކޫލުގެ މުދައްރިސުންނާއި ސްޓާފުވެރިޔަކުންނާއި މާއްދާތަކުގެ އިސްތިފާދާކުރުންނާއި އިދާރީ މުޢާމަލާތުކުރުމުގެ އިތުރުން، ސްކޫލުގެ އެހެނިހެން މުޢާމަލާތްކުރުމުގެ ގޮތުގައި އެއްބާރުލުން ކަމުގައި ފާހަގަ ކުރެވިފައި ވެއެވެ. އަދި ސްކޫލުގެ ކުރިއެރުމުގައި ގެރައިދީގެ އެހެނިހެން މުއައްސަސާތަކުގެ ޖަމިއްޔާ އެއްބާރުލުން ހިމެނި ފައިވާ ކަމަށްވެސް ވެއެވެ.

ވީމާ، ހުރިހާ ސްކޫލުތަކުގެ ހަރަކާތްތަކާއި ކުރިއެރުމަށް ކުރިއަށްދެވޭނެ ޖޯލިނަވުމަށް ދުވަސް މަސައްކަތް ކުރުމަކީ ހަމަ ކުރިއެރުމުގެ ސިއްރުކަން ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާވަނީ ސާބިތުކޮށްދީފައެވެ.

5.5 އިމްތިހާނީ ތަރައްޤީ

މަދަރުސާ ހުޅުވުނުއިރު، މަދަރުސާގައި ހުރީ އެންމެ ފަސްކިލާސްދުވާލުގެ އިމްތިހާނާއި ހެޑްމާސްޓަރުގެއާއި ޓީޗަރުންނާއި ދަރިވަރުންނަށްބޭނުންތަކަށް ދިރަފުހަށްއެވެ. ނަމަވެސް ފޮތްވެރިޔަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އިމްތިހާނު ތަކަށް އިތުރު ފުރިހަމަ ކަމާއި ތަނަވަސްކަން ލިބިފައިވާކަން ހުރިންތަކުން ދަތިކަމެވެ. މިގޮތުން މަދަރުސާގައި ހުރި ފަސް ކިލާހުގެ ހުރި އިމްތިހާނުގެ އެތެރެއާއި ބޭރު އަދި އަސްކަރީންގާއި ރޫޅިއްތަކަށް ސީލިންގ ކަމުލުފައި ވެވުނީ އިތުރަށް، ސައިންސް ލެބްކާއި ކޮމްޕިއުޓަރ ލެބްކާއި، ފައިބަރެލެއް އިމްތިހާނު ކުރުވުފައި ވާކަމަށް ދިރާސާ ތަކުން ދަތިކަމެވެ. މިގެ އިތުރުން އެއްދަންފަޅި އަށް ކިއުވައި ދިނުމަށް ބޭކައި، 2008 ވަނަ އަހަރު، ހަތަރު ކިލާސް ތިމާގެ ވަގުތީ އިމްތިހާނެއް ހެދިފައި ވާކަން އެނގެއެވެ. ހަތަރު ކިލާހުގެ ދެމެދު އިމްތިހާނުތަކާއި، އެހެން އިތުރު ފަސް ކިލާސްތަކުގެ އިމްތިހާނެއްވެސް ބޭނުންކުރާ ވާކަން މިހެދި ޓެބުލަވާސަލަން ފެނިގެން ދެއެވެ.

މިތަރައްޤީ ތ. އަތޮޅު މަދަރުސާ އަށް އައުމުގައި، ސަރުކާރުގެ އެހީތެރި ކަމާއި، ބެލެނިވެރިންގެ ޚިދުމަތާއި ބައިވެރިވުން، ވަރަށް ބޮޑަށް ފެނިގެން ދެއެވެ.

މިކަމާއި ގުޅޭ ލިޓްރޭޗަރިންވެސް މިކަމަށް ހެކިދީބައެވެ. އެހެން ރަށްތަކުގެ ސްކޫލްތަކުގައި އުޅޭ ދަރިވަރުންގެ ބެލެނިވެރިން މަދްރަސާގެ މަސައްކަތަށް ތާއީދު ކުރެއެވެ. އަދި މަދްރަސާގެ މަޤްޞަދު ޙާޞިލްކުރުމަށް އެހީވެދެއެވެ.

ކުރިމަތިވެފައިވާ ހުރަސްތަކާއި ގޮންޖެހުންތައް

5.6 އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުން

އެއްވެސް ސްކޫލަކީ ހުރިހާ ކަމެއް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހަމަޖެހި ތަރުތީބުވެފައިވާ ސްކޫލެއް ނޫންކަން ފަންސަވީސް އަހަރުގެ ދިގު ރާސްތާގައި ތ.އަތޮޅު މަދްރަސާ ދިރާކުންފައިވާ ހުރަސްތަކުންވެސް ފެންނަން ހުރިކަން ފާހަގަކުރަން ޖެހެއެވެ.

މިގޮތުން މިދިރާސާއިން އެނގިހަމަވާގޮތުގައި އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުމަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ އެންމެބޮޑު އެއްހުރަހަކީ ލިބޭ އިސާރާތްތައް މަދުވުން ކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން ސަބަބުން، ދަރިވަރުންގެ ނަތީޖާތައް ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި މުދައްރިސުން މަސައްކަތް ކުރަންވާވަރަށް، މަސައްކަތް ކުރުމަށްވެސް، މަޢުނަވީ ހުރަސް ތަކާއި، މާއްދީ ހުރަސް ތަކެއް ވާކަން ޗާޓްނަމްބަރު 4 ގެ 4.8 ން ސާބިތުވެއެވެ. މިކަމާގުޅޭ ލިޓްރޭޗަރިންވެސް މިކަމަށް ހެކިދީބައެވެ. އެހެން ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ސްކޫލްގެ އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނާ އިތުރުކުރިމާ ފަދަ ޗެލެންޖުތަކަށް ނުހިމެ ކުރުމަށްވާނަމަ ޗެލެންޖުގެ އަސްލަށް އަނބުރާ ކައިރިވެލުމަށް ނިންމަ ކަމަށްކަމުގެ ބައިގެއެއްކަމުގައެވެ. (ކެނެތު ލީތްވުޑު އާއި ސްޓީވަން އެންޑަސަން 2004).

މަދްރަސާގައި އޮތޯރިޓީ ޑިސެންޓްރަލައިޒްވެފައިވާ އުނގަންނައިދިނުމުގެ މަސައްކަތުގައި ލީޑަރޝިޕް ނާކާމިޔާބުވެއްޖެކަމަށް ދިނަ ބަޔަކު ފާހަގަ ކުރެއެވެ.

5.7 މުނާޤަޝާ

ރަނގަޅު މަދްރަސާގެ ޚާއްޞަކަމުގައި އިސްކޮޅު ހުރުމަކީ ހިންގުމުގައި ހުރަސްތަކަށް ކުރިމަތިލާ ކަމެއްކަމަށް ދިރާސާތަކުގެ ފޮތްތަކުން އެނގެއެވެ. މިގޮތުން އިޙްތިރާމްކުރުމުގެ ބައި ކުރެވޭގޮތުގައި ، މިގޮތުގެ ބައިތައް، އާއިލީގޮތުން ގުޅުންހުރުން ތިއްބެވުމުގެ ސަބަބުން، ބައެއް ކަންކަން ދޮދިޔާ ގޮތަކަށް ދަކަން ފުރަތަމަކޮށް، އަހަރުގެ

ބައެއް ޒުވާން ތަޢްލީމް އެންމެ އެދެވޭ ގޮތުގައި ފުރިހަމަ ނުވާ ކަމުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައި ވެއެވެ. މި ގޮތަށް ކަން ހިނގާ ކަމުގައި ވާނަމަ މި މައްސަލައަކީ ޚާއްޞަ އަޅުގަނޑުގެ އެހެން ރަށްރަށުގެ ސްކޫލްތަކުންވެސް ދިމާވާނެ މައްސަލައެއް ކަމަށް ފެނެއެވެ. އަދި ޚާއްޞަކޮށް ކުދި އާބާދީ ބޮޑުން ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢުތަކުގެ ޚާއްސަ ސިފައެއް ކަމަށް ފުޅާ އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ.

5.8 އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން

މިދިރާސާއިން ހާމަވާގޮތުގައި މަދަރުސާގެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީގައި ދިމާވެފައިވާ އެންމެބޮޑު ހުރަހަކީ އިމާރާތުގެ ދަތިކަމެވެ. މިގޮތުން އިމާރާތުގެ ދަތިކަމުގެ އުނގަނޑައިދިނުމަށް ބޮޑެތި ހުރަސް ތަކެއް ކުރިމަތި ވެފައިވާ ކަމަށް، ހޯދުން ތަކުން ފާހަގަ ކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން ރަސްމީ ޓިއުޝަނުގެ ބޭރުގައި ގަޑިއެއް ނަގައިދިނުމުންދާއިރު ހުސްއެއްގެ ކިޔަވާދޭން ނުވުމާއި ސަރުކާރުގެ ފޮތާއި ކޮމްޕިއުޓަރާއި ޕްރިންޓަރާއި ފޮޓޯކޮޕީމެޝިނާއި އަދި ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކުގެ ކަމާއި އަސާސީ ދިޔައީއެވެ. މިގޮތުން ފެންވަރު ރަގަޅު ވަސީލަތް މުހިއްމު ދިނުމަށް ނުވަތަ މަދަރުސާގެ ބަޖެޓު ދަށްވުމަށް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހާސިލް ކުރުމަށް ހުރަސް އަޅާ ކުރިމަތި ވާނެކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

ބާބު 6

ނިންމުން

6.1 ނިންމުމުގެ ޚުލާޞާ

ފާއިތުވެދިޔަ 25 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުމާއި، ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި، އޭގެ ސަބަބުތަކަކީ ކޮބައިތޯ ދެނެގަތުމަށް ކުރި ދިރާސާއިން އެނގުނު ގޮތުގައި، އުނގެނުމާއި އުނގަންނައި ދިނުމާއި މެނޭޖްމަންޓާއި އަދި އިމާރާތް ގޮތުން ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތަކާއި، އެކި ގޮތްގޮތުން ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއި އޭގެ ސަބަބުތައް، މި ދިރާސާއިން ފާހަގަކޮށްލެވެން ހިނގައްޖެއެވެ.

މި ދިރާސާ ކުރުމުގައި ވަނީ، ކޮލިޓޭޓިވް ރިސަރޗް ޑިޒައިންގެ ދަށުން، ކޭސް ސްޓަޑީއެއްގެ ގޮތަށް ބޭނުން ކުރެވިގެންނެވެ. މި ދިރާސާ ހެދުމުގައި ކޮލިޓޭޓިވް ގޮތުގެ އިންޓަވިއު ހެދި، މި ދިރާސާއަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ލިބޭނެ މި ގޮތުގެ ބޭނުން ކުރެވޭނެ ކަމަށް ވާނީއެވެ. ދިރާސާ އަދި ޑޭޓާ އެއްކުރުމުގައި ބޭނުން ކޮށްފައި ވަނީ، އިންޓަވިއު އާއި ޑޮކިއުމަންޓް ދިރާސާ ކުރުމެވެ.

މި ދިރާސާއިން ދެއްކި ގޮތުގައި، ފާއިތުވެ ދިޔަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި، ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާއަށް ކުރިއެރުން ވަރަށް ހާސިލް ކުރެވިފައި އެބަހުއްޓެވެ. މިގޮތުން އުނގެނުމާއި އުނގަންނައި ދިނުމުގެ ނަތީޖާ ރަނގަޅުވެ، އުނގެނުން ކުރިއަށް ދިޔުމުގެ ހަރުދަނާ ސިސްޓަމެއް، އުނގެނުމުގެ ދިރުމާއި ވަގުތު ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން، މަދަރުސާގެ އ.ޓީ.އާ ސްޓާފް ދަރަޖަ ނުޕޯސް، ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ހިފެހެއްޓިފައި ވުމާއި، މަދަރުސާގެ ބަޔަށް ދަރިވަރުން ރާއްޖޭގެ ގޮސް ދިރިއަރާކަން ދިޔުމުގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްވުން ހިމެނެއެވެ. މިގޮތުން މަދަރުސާގެ ނަން ދަރިވަރުން މި ފަހުރުވެރި މަޤާމު ހާސިލް ކުރެވިފައި ވެއެވެ.

އަދި މީގެ އިތުރަށް އުނގެނުމާއި އުނގަންނައި ދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތް ތަކަށް ލިބުނު ކުރިއެރުން ހިމެނޭ މިދެންނެވި މަލްޓިމީޑިއާ ޕްރޮޖެކްޓަރު، ކޮމްޕިއުޓަރު ފަދަ ތަކެތި ހިމެނޭ ކަމަކަށްވެއެވެ. އަދި ހަމަ މިއާއެކު، މި ވަސީލަތް ބޭނުން ކުރުމުގައި ދަރިވަރުން ޤާބިލުކަން ކުރިއަރައި، ދިރިއުޅުމަށް އުނގެނުމުގެ ކުރިއެރުން ބިނާކުރި

މުދައްރިސުންނަކީ، ޓީޗަރު ބަޔަކަށް ވުމަކީ ފިޔަވަޅު އަޅުތަ ލިބުމަށް ހުޅުވާލަން ޖާގަދަޅާކަން ވިއްޔެ. ހުނަރާ ގޮތެއްގައި

ދަސްކުރާކަމަށް، އުނގެނުމާއި އުނގަންނައި ދިނުން ކުރިއަށް ދެމުގެ ސިޔާސަތު، މަޤްސަދުތަކެއް އޮތުމާއި، އުސޫލުތަކާ

ވަސީލަތްތަކެއް ލިބުމާއި، ކަމަށް ޓީޗަރު މުދައްރިސުން ލިބުމެވެ.

މަންޒިލްގެ ތަރައްޤީގައި އެންމެ މުހިއްމު ދައުރެއް އަދާކުރަނީ ވަކި، އެކި އަހަރު ތަކަކައި، މަދަރުސާގެ

މަންޒިލްގައި، އިސްކޫލް މަސައްކަތް ކޮންމެއްވި ބޭފުޅުންގެ ހިކުމަތް އިހަކީ ޚިދުމަތްތަކެވެ. މިހެން

މަންޒިލްގެ އެއް ތިލަވި ކަމަށް، ނާޖަރީގެ ލީޑަރުޝިޕް ފާހަގަ ކޮށްވަން ޖެހެއެވެ. އަދި މިހެން ބޭނާ ކުރަމަން

ދެއްތި އަހަރުގެއުތާގައި، އިދާރީ ބޭފުޅުން ގެންނަވި ހުރި ބަދަލުތައް ފެނެން ދިޔައީ، މަންޒިލްގެ ދެފުލި ރަގަޅު

ކުރުމަށް، ލިބިގެންދިޔަ ކުރިއެރުމެއް ކަމުގައެވެ.

އަދި ޖީލް ވާރުގެ ބޮޑުގައި މަދަރުސާގެ އެންމެ މުވައްޒަފުން މަންޒިލްގައި ގުޅިގެން އެކުލަވާލާ ކަމާއި އެއްބައި

ވަންތަ ކަމުގައި، މަސައްކަތް ކުރިއަށް، އަޅުތަ ލިބިގެން ދިޔުގެ އެންމެ ބޮޑު ސިއްރަކަށް މި ދިރާސާއިން

ދައްކައެވެ.

އިމާރާތް ތަރައްޤީއަށް ނަޖަހަ ހިންގައިލާއިރު، ފެސިލިޓީސް ރާވުގެ އިމާރާތްކަން ފުރިން ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާގައި

އުނގެނުމައި ދިރުމަށް ބޭނުމި، އިތުރު އެގަރަ ހިލޭސް ރާވާއި، ސްފޯޓްސްގްރަސް ރާވާއި ސްޓާފް ރޫމެއްގެ

އިތުރުން، ސައިންސް ލެބޯއި ކޮމްޕިއުޓަރ ލެބޯއި ލައިބްރަރީއެއް ބިނާ ކުރިވިފައި ވެއެވެ. މިއީ އިމާރާތު ބޮޑުން

މަދަރުސާ އަށް ލިބިގެން ދިޔަ ރަނގަޅު ކުރިއެރުމެކެވެ. މިކަމުގެ ނަތީޖާގެ ފުރަތަމަ ބައި، މަދަރުސާގެ

މުވައްޒަފުންނާއި ވަކިން ހާއްސަ ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް މަޑުޖެހުނުގެ ވަކިވެ ފާހަގަ ކުރެވިއްޖެ ކުރެވުނެވެ.

އެއްވެސް މަދަރުސާ އަކީ، ހެދިގެ ކަމެއް އެންމެ ފުރިހަމަ ބޮޑުތަކެއް، ހަމަޖެހި ތަރުތީބު ވެފައިވާ ތަނެއް ނޫނެވެ.

މިބޮޑުން ފެންސަވީސް އަހަރުގެ ދިރާސާތަކުގައި ތ. އަތޮޅު މަދަރުސާ އަށްވެސް، ބޮޑުޖަހުތަކެއް ކުރިމަތިވެފައިވި

ވާނެކަމީ، ދަތިތަކުން ދޭތެ ހަމައިވެލާލެވެ. މިކަމި ދިރާސާ އިންވެސް އެނގި ހުރުމާ ބޮޑުވެއި، އުނގެނުންވި

ދިނުމަށް އޮތް ދައުރުކަރަރު، އިމާރާތުގެ ދަތިކަމެވެ. އަދި މުދައްރިސުންނަށް ލިބެންވާ އިންތިޒާމުތަކެއް ލިބޭ މިންވަރު

މަދުވެފައެވެ.

6.2 ހުށަހެޅުންތައް

މިދިރާސާ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކުރަން ބޭނުންނަމަ ތ.އަތޮޅު މަދަރުސާގައި މަސައްކަތް ކުރައްވާ އެކި ދަރަޖައިގެ ހިދާ ވެރިންނާއި އިންޓަރވިއު ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ހޯދުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު އެއްކަމެއް ކަމުގައި ފެނެއެވެ. އަދި އެކަށީގެންވާ ވަގުތު މިދިރާސާ ކުރުމަށް ޖަކައި ހޯދަކުރުމަކީ ވެސް އާއްމު މުހިއްމު ކަމެކެވެ.

ރާއްޖޭގައި އިތުރު ދިރާސާ ހެއްދެވުމަށް ބޭއްވޭނެ ބޭފުޅުންގެ އަދަދުން ފެންނަ މަޢުލޫމާތު ލިބިގަތުމަކީ ވެސް ނުހަނު ބޭނުންތެރި ކަމެއް ކަމަށް ފެނެއެވެ. ދިރާސާކުރާ ތަނުގެ މުހިންމު ލިޔެކިޔުންތަކެއް އެނގުމަ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ރައްކާތެރިކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށް ވަގުތު ދެއްވުމަށް ޝުކުރުދަންނަވާ މުހިއްމު ކަމެކެވެ.

މި ދިރާސާއަކީ ތ. އަތޮޅު މަދަރުސާގެ ކުރިމަގަށް އިތުރު ކުރިއެރުން ބަލާއި، ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވަމަށް ވާނެކަމަށް ދެކެމެވެ. އަދި އެހެން އަތޮޅު ބޮޑު އަތޮޅު މަދަރުސާތަކާއި، ބައްލަވާ މަރުކަޒު ބަލާއި، ސަރުކާރު މަދަރުސާ ބަލާއި ބޭސްމޮހުން، ހުރިހާ ހުރިއިރު ދިރާސާ ކުރައްވާ ފަރާތް ބަލަން، ލިބޭނެ ދާނާ ހިތްވަރު ކުރަން ވެގެ އިތުރުން، ވަރަށް ބޮޑު ފަސޭހައިކަލާއި، އެއްގޮތް ކަމުގެ ލިބޭނެ ގުދުރަތް ރިޒާބޭގެ އެހީގައި. އަދި މި ރިޕޯޓުގެ އެހީގައި އެއްނު ސަރުކާރު ބަލަން، ކުރިއަށް ދިރުމަކީ އަތޮޅުމަތީގެ ކުރިއެރުން ފެންނަކަން ކުރަމުންދެވެ. ކޮންމެ އަކަސް މި މަސައްކަތްގެ ސަލާމަން، ވަރަށް ގިނަ ފުރާވަދު ބަލާއި، ހުނަރު ބަލައިނިވެ، ސިޔާސީ ބަލަވާހެވެ، އަދިއަށް ނަފްސަކުން އަޚީރުކަމެއް ލިބިއްޖެއެވެ. އަދި ހިންގުމާއި ވިޔަފާރި ކުރުމުގެ ދާއިރާއިން، ކާމިޔާބީ ހާސިލު ކުރާނެ ގޮތުގެ ބަސަލަވާ މަގުބަލާ ކޮނި އަދިކުރުވީއި އެވެ.

މި މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ބަލުވުނު ދެއްވި ނިޔާމަތް ބަލާގެ ވެރި އިދާރާ، ޝުކުރުވެރި ވަގެވެ. އަދި އިތުރު ކާމިޔާބީ އަށް އެދި ދުޢާކުރަމެވެ. އާމީން.

ޖަދުވަލު ތަކުގެ ލިސްޓު

ޖަދުވަލު 1: އިންޓަރވިއުގެ ސުވާލުތައް

ޖަދުވަލު 2: ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ހުއްދަ ހޯދުމަށް ފޮނުވުނު ސިޓީތައް

ޖަދުވަލު 1

އިންޓަރވިއުގެ ސުވާލުތައް

އުސްތާދުންނާއި އުސްތާނީއިންނަށް

1. ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ ދަރިވަރުންނަށް ނަޞީޙަތާއިމެދު ހިތްހަމަޖެހޭ ހެއްދެތޯ؟ ހިތްހަމަޖެހޭނަމަ ހިތްހަމަޖެހޭ ސަބަބުތަކަކީ ކޮބައިހެއްޔޯ؟ ހިތްހަމަނުޖެހޭނަމަ ހިތްހަމަނުޖެހޭ ސަބަބުތަކަކީ ކޮބައިހެއްޔޯ؟ (ގްރޭޑް 10 ގެ ބެލެނިވެރިން / ސީނިއަރމެނޭޖްމަންޓް)

2. ފާއިތުވެދިޔަ 25 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ އުސްތާދުންނާއިދަރިވަރުންގެ ވަޒީފާތަކަށް އައިސްފައިވާ، ކުރިއެރުންތަކާއި އުނިކަންތައް ލިބުމަށް، މަދުވެފައިވާ ސަބަބުތަކަކީ ކޮބައިހެއްޔޯ؟ (ކޯޑިނޭޓަރސް)

3. ފަންވަތްމަތިކުރުމަށް ހިންގިފައިހުރި ހުއްޖަތު މަޝްރޫޢުތަކުގެ ނަތީޖާ ކޮބައިތޯ؟ އަދި ކަންކަން ރާވާފައިވަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ މިސާލަކަށް ކުރިން ކުރިއަށްދިޔަ ނަތީޖާ ލިބުނުކަން ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ހުއްޖަތު ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ރާވާފައިވާތޯ؟ އަދި އެއީ ކޮންކޮން ޕްރޮގްރާމްތަކެއްތޯ؟

4. މުދައްރިސުންގެ ފަންވަތު މަތިކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމް ހިނގާތޯ؟ ހިނގާނަމަ އިސްކަންދެނީ ކޮންކަމަކަށްތޯ؟

(ކޯޑިނޭޓަރސް / ސީނިއަރމެނޭޖްމަންޓް)

މެނޭޖްމަންޓް

1. ފާއިތުވެދިޔަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ ތަޢުލީމީ ރޭވުން ތަރައްޤީކުރުމަށް، މެނޭޖްމަންޓުން އެޅިފައިވާ ފިޔަވަޅުތަކާމެދު ހިތްހަމަޖެހޭތޯ؟ އަދި އެޅިފައިވާ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ސަބަބުން ދިމާވި ކަންކަމަށް ކުރިމަތިވި ގޮންޖެހުންތައް ކޮބައިތޯ؟ (ޕްރިންސިޕަލް / ޑެޕިއުޓީ ޕްރިންސިޕަލް)

2. ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ ތަޢުލީމީ ރޭވުން ތަރައްޤީކުރުމަށް، މެނޭޖްމަންޓުން ގެންގުޅުނު އިސްތިރާޖީއްޔަތަކީ ކޮބައިހެއްޔޯ؟

(ދަރިވަރުން / މުދައްރިސުން / ބެލެނިވެރިން)

3. ސްކޫލްގެ ކުރިއެރުމުގައި ބެލެނިވެރިންގެ ދައުރު އަދި ހިއްސާއަކީ ކޮބާ؟ (މެނޭޖްމަންޓް)

އިމްތިޙާނުތަކާއި

1. ފާއިތުވެދިޔަ 25 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާއަށް އިމްތިޙާނުގެ ނަތީޖާ ކުރިއެރުމަށް އެހީތެރިވި ސަބަބުތަކަކީ ކޮބައިހެއްޔޯ؟ (ކޯޑިނޭޓަރސް)

2. ފާއިތުވެދިޔަ 25 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ތ.އަތޮޅުމަދަރުސާގެ އިމްތިޙާނު ނަތީޖާއަށް ހުރި ހުރަސްތަކާއި އަދި އެހުރަސްތަކުގެ ޙައްލަކީ ކޮބައިހެއްޔޯ؟ (ކޯޑިނޭޓަރސް)

ބަލާފާ ލިސްޓު

ހޮކް.ޖޭ.އޭ. (2002). ޖެންޑަރ ކުރަހިފާފައިވާ ރިސާޗު އިން އެޑިޔުކޭޝަން. ސަވިލިޔަންސް ނިއުޒިލޭންޑް. އެން.ވައިލީ.

ރެޑްފޯކަންޑަރ. (2003). އެންސައިކްލޯޕީޑިއާ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން އިން ސައުތު އޭޝިއާ. (ވޮލިއުމް ވޮލިޔުމް-9).

ކޮލެޖް ޕަބްލިކޭޝަން. ނިއުދިއްލީ.

ބޮރަމާން އެހެރަން ބެރިޓްރިން. (2002). އަކާޑެމިކް ރިފޯމް. ވެބްސައިޓުން ހޯދާލެވުނީ 5 އޮގަސްޓު 2010

ގައި http://www.csos.jhu.edu/CRESPAR/TechReports/Report59.pdf.

ކެންޓް ލިޔޫޓެ، ސްޓީވަން އެންޑަރސަން. (2004). ހައުލީޑަރޝިޕް އިންފްލުއެންސް ސްޓޫޑެންޓް ލާރނިންގ.

ޔުނިވަރސިޓީ އޮފް މިނެސޯޓާ.

ޢަބްދުﷲ ޢަލީ ރ. (2008). ތަޢުލީމުގެ ކުރިއެރުން. ޢާލާއްމުގެ ހަސަން. ސެންޓަރ ފޯރ ކޮންޓިނިއުއިންގ އެޑިޔުކޭޝަން.

މާލެ: ދިވެހިރާއްޖެ.

އެއިންސްކޯ. (1999). ތެރަޕީ މުޤައްރިރަކު ސްކޫލްތަށް. ރ ވީކޮމް އިން ޑިވެލޮޕްމަންޓް ސްކޫލް އެފެކްޓިވްނަސް އެންޑް

ސްކޫލް އިމްޕްރޫވްމަންޓް. ލިސް. ނެދަރލޭންޑްސް. ސްވެޓްސް އެންޑް ޒައިޓްލިންގަރ.

ވޯލްސް ސަމިއުއެލްސަން. (2004). ދަ ސްކޫލް އިމްޕްރޫވްމަންޓް ޕްރޮގްރާމް. ވެބްސައިޓުން ހޯދާލެވުނީ 5 އޮގަސްޓު 2010

ގައި www.plawn-international.org

ޑީ.ކޭ.ނަންދަ. (1998). މޮޑަރން ޓީޗިންގ އޮފް ބޮޓަނީ. ޕޯރޓާ އޮފް ސްޓަޑީ ޕްރެސް. ނިއުދިއްލީ.

މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން. (2006). ސްކޫލް ރިސޯސް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭން. މާލެ: ދިވެހިރާއްޖެ.

ޝާހިދާ ޒަކީ. (2008). އެޑިޔުކޭޝަން ފޯރަމް. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން. މާލެ: ދިވެހިރާއްޖެ.

ތ.އަތޮޅު ވޭމަންޑޫ ސްކޫލް. (2010). ހުދުހުޅުގެ 25 އަހަރު (އަހަރީ ފޮތް). ތ.ވޭމަންޑޫ. ދިވެހިރާއްޖެ.

ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާ. (1985). 1985 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު. (ޕަބްލިޝްނުކުރާ). ރ. ގުރައިދޫ. ދިވެހިރާއްޖެ.

ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާ. (1990).1990 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު. (ޕަބްލިޝްނުކުރާ). ރ. ގުރައިދޫ. ދިވެހިރާއްޖެ.

ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާ. (1995). 1995 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު. (ޕަބްލިޝްނުކުރާ). ރ. ގުރައިދޫ. ދިވެހިރާއްޖެ.

ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާ. (2000). 2000 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު. (ޕަބްލިޝްނުކުރާ). ރ. ގުރައިދޫ. ދިވެހިރާއްޖެ.

ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާ. (2005). 2005 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު. (ޕަބްލިޝްނުކުރާ). ރ. ގުރައިދޫ. ދިވެހިރާއްޖެ.

ރ.އަތޮޅުމަދަރުސާ. (2009). 2009 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު. (ޕަބްލިޝްނުކުރާ). ރ. ގުރައިދޫ. ދިވެހިރާއްޖެ.

ޑީ.އެލް.އާރު. އަދި އައިޑާސިއަން.ޕީ. (2003). އެޑިއުކޭޝަން ރިސޯރސަސް ކޮމްޕިޔުޓަރސް ފޮރ އެސެސްމެންޓް އެންޑް

އެޑިއުކޭޝަން. (ހެމިލްޓަން). ނިއުޒީލޭންޑް ޔުނިވަރސިޓީ އޮފް ވައިކާޓޯ.

ސްޓީވަންސަން. (2000). އިންސްޓްރަކްޝަނަލް ޓޫލްސް އެޑިއުކޭޝަން އިން ދި ކަރިކިއުލަމް އެސެސްމަންޓް. (ވެލިންގްޓަން،

މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން).

ޑީސަލް. (1999). ސްކޫލްސް އެންޑް އިންކްލޫސިވްނަސް. (ނިއުޔޯކް، ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް).

www.presidencymaldives.gov.mv ނެގި މާރި 19، 2010،